

Torsdagen den
6 maj 1976

Torsdagen den 6 maj

Kl. 13.00

*Meddelande om val
av riksdagens
ombudsmän*

*Om de värnpliktigas
reseförmåner*

§ 1 Justerades protokollet för den 27 april.

§ 2 Meddelande om val av riksdagens ombudsmän

Herr TALMANNEN:

Jag får meddela att vid morgondagens sammanträde kommer att företas val av fyra riksdagens ombudsmän.

§ 3 Om de värnpliktigas reseförmåner

Herr försvarsministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr *Johanssons* i Skärstad (c) den 28 april anmälda fråga, 1975/76:328, och anförde:

Herr talman! Herr Johansson i Skärstad har frågat mig vilka skälen är till att värnpliktiga numera måste förhandsbeställa färdbiljett.

Vpl 10-resorna infördes den 1 mars 1974. Tillämpningsföreskrifter utfärdades av försvarets civilförvaltning sedan SJ hade hörts. Efter vad jag inhämtat har omfattningen av vpl 10-resorna kraftigt ökat. Detta uppges ha försvarat planeringen för SJ. Fr. o. m. den 1 januari 1976 har därför nya tillämpningsföreskrifter utfärdats. Dessa innebär bl. a. att biljetterna säljs genom SJ:s resebyråorganisation samt att beställningarna skall göras i god tid före avfärden.

Jag har tidigare i år besvarat en interpellation av herr Björk i Gävle i detta ärende. Jag har därefter låtit tillsätta en arbetsgrupp inom försvarsdepartementet med uppgift att bl. a. granska och utvärdera vpl 10-resorna. Gruppens arbete pågår f. n.

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret. Vi har här i riksdagen varit ganska överens om att förbättra de värnpliktigas villkor både när det gäller den ekonomiska och den praktiska sidan. En viktig del är de värnpliktigas hemresor. Det måste underlättas på alla sätt för de värnpliktiga att snabbt komma från förläggningsorten till hemorten eller annat mål för ledigheten. Det förhållandet att många värnpliktiga har lång hemresa gör detta ännu viktigare och mera angeläget. Det är ett mycket berättigat krav från de värnpliktiga att de smidigt och enkelt kan erhålla biljetter för att komma med lämpliga kommunikationer.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Om de värnpliktigas
reseförmåner*

Därför har de värnpliktiga, med all rätt, reagerat mot den överenskommelse som träffats mellan SJ och försvarets civilförvaltning. Jag har från 750 värnpliktiga vid A 6 i Jönköping fått en resolution, som lyder på följande sätt:

”Tidigare hade vi värnpliktiga möjlighet att för 10 kr. lösa biljetter på alla SJ:s stationer och resebyråer. Sedan januari har denna rättighet beskurits för oss. Genom en märklig överenskommelse mellan SJ och Försvarets Civilförvaltning, måste vi nu beställa biljetterna upp till en vecka i förväg. Detta har redan givit upphov till en rad problem – rätten för oss värnpliktiga att slå vakt om vår redan begränsade fritid har kraftigt beskurits. Förmånen att få lösa en biljett för 10 kr. gäller ej heller platsbiljetter och anslutande kommunikationer, därigenom kan en resa i själva verket kosta närmare 50 kr.”

Nu säger försvarsministern att han tillsatt en arbetsgrupp. Det hade varit rimligt att låta arbetsgruppen göra sin granskning och utvärdering innan man genomför ändringar i negativ riktning.

Man skulle också kunna ställa frågan om tiden inte nu är inne att ta steget fullt ut och ge de värnpliktiga fria resor, ett frikort.

Försvarsministern åberopar att resornas omfattning har ökat kraftigt. Det tyder på att de kommer att öka ytterligare om de värnpliktiga får denna förmån, som vi anser att det är riktigt att de skall ha under den tid de gör sin tjänstgöring. Med den ringa inkomst de har är även de tio kronorna en stor utgift för dem.

Jag hoppas att försvarsministern vill medverka till en återgång till tidigare ordning.

Herr försvarsministern HOLMQVIST:

Herr talman! Om herr Johansson i Skärstad hade studerat kammarens protokoll, skulle han ha fått klart för sig att dessa frågor har diskuterats en gång tidigare ganska utförligt här i kammaren. Departementet har inte genomfört eller medverkat till dessa förändringar, utan det är försvarets civilförvaltning som i samförstånd med SJ har ändrat bestämmelserna. Det var då som herr Björk i Gävle reagerade och som jag gav till känna att jag tillsatt en grupp som skulle se över möjligheterna att få en ordning, där man bibehåller så mycket som möjligt av förmånerna för de värnpliktiga utan att försvåra för dem i det här hänseendet. Gruppen är ännu inte färdig, men jag hoppas för min del att vi skall kunna komma fram till ett positivt resultat.

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Jag hoppas å de värnpliktigas vägnar att denna arbetsgrupp inte arbetar alltför länge. Detta är en fråga som behöver lösas snabbt för de värnpliktigas skull.

Herr försvarsministern HOLMQVIST:

Herr talman! Det är ju inte anledning att tro det, eftersom jag snabbare än herr Johansson i Skärstad har reagerat i den här frågan.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om vidgad rätt till bidragsförskott för adoptivbarn

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara herr *Romanus* (fp) den 29 april anmälda fråga, 1975/76:332, och anförde:

Herr talman! Herr Romanus har frågat mig dels vad det skulle kosta att ge barn, som adopterats av en förälder, rätt till bidragsförskott, dels om jag vill verka för att den rätten införs.

När ett barn står under vårdnad av bara den ena av föräldrarna eller av annan än föräldrarna kan bidragsförskott utgå i förhållande till den förälder som inte har vårdnaden om barnet. Bidragsförskottet utgör i princip förskott på underhållsbidraget från den underhållsskyldige föräldern och utgår inte i de fall föräldern fullgjort sin underhållsskyldighet gentemot barnet genom att betala ett engångsbelopp.

Vid adoption upphör underhållsskyldigheten mellan de biologiska föräldrarna och barnet och adoptanten övertar förpliktelserna gentemot barnet. I de fall en ensamstående person adopterar ett barn torde därför enligt gällande lagstiftning förutsättningarna saknas för att bidragsförskott skall kunna utgå. Jag är inte beredd att här uttala mig om de ekonomiska och andra konsekvenser som skulle följa om en generell rätt till bidragsförskott infördes för dessa fall. De frågor rörande bidragsförskott som anknyter till reglerna om underhållsbidrag prövas f. n. av en särskild arbetsgrupp med representanter för de departement som berörs av hithörande frågor.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Adoption bör bli en möjlighet för alla som önskar och är lämpade att adoptera – inte bara för dem som har goda inkomster. Senare i eftermiddag kommer riksdagen, om man följer socialförsäkringsutskottets förslag, att ta ett stort och viktigt steg för att möjliggöra detta. Alltmer börjar man också anse att ensamstående bör kunna få möjligheten att adoptera om de vill och är lämpliga för det. Det är en följd av den ändrade syn på ensamföräldrar, som växer fram.

Men barn som adopteras av en ensamstående får inte del av samhällsstödet på samma sätt som andra barn med en ensam vårdnadshavare. De har normalt ingen som betalar underhåll. Men de får inte heller bidragsförskott, som utgår i andra fall när det inte finns någon förälder som betalar underhåll. Barnpension kan utgå till ett barn som har adopterats av en person, men bara i de fall där adoptivföräldern har varit gift med barnets avlidna förälder. Annars dras barnpensionen in om barn

Torsdagen den
6 maj 1976

*Om vidgad rätt till
bidragsförskott för
adoptivbarn*

adopterats – t. o. m. om adoptivföräldern har levat tillsammans med barnets avlidna förälder. Ett sådant fall, som nyligen inträffat, har säkerligen upprört många. En enkel form för att ge dessa barn samma ställning som andra barn med ensamma vårdnadshavare, vore att ge dem rätt till bidragsförskott. Jag vet att detta inte går att genomföra med gällande lagstiftning. Socialministern säger i sitt svar att, i de fall en ensamstående person adopterar ett barn torde förutsättningar för att bidragsförskott skall kunna utgå saknas. Uttrycket "torde" förvånar mig, och jag vill fråga socialministern: Betyder denna formulering att saken inte är riktigt klar, att bidragsförskott eventuellt kan utgå, eller vad avses med ordet "torde"?

Jag beklagar att socialministerns svar i övrigt är så negativt, och att herr Aspling inte ens vill tala om vad det skulle kosta att införa denna rätt. Jag har inte själv försökt göra någon uträkning, eftersom jag utgick från att jag i varje fall skulle få svar på den frågan, men jag kan nämna att 23 ensamstående personer har adopterat barn från andra länder under de senaste 18 månaderna. Räknat för dessa personer skulle årskostnaden inte ha blivit större än 100 000 kr.

Jag vill slutligen fråga socialministern: Innebär sista meningen i svaret att den fråga jag ställt är eller säkert kommer att bli prövad av en arbetsgrupp inom departementet?

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! För att ge svar på herr Romanus fråga hur mycket det egentligen skulle kosta att utvidga rätten till bidragsförskott vid adoption krävs en rad preciseringar av frågeställningen. Dessutom fordras – och det vill jag särskilt betona – en bearbetning av adoptionsstatistiken ett antal år tillbaka, vilket egentligen går utanför ramen för ett frågesvar. Detta är anledningen till att jag i mitt svar sade att jag inte är beredd att lämna någon direkt uppskattning av dessa kostnader.

Det kan naturligtvis synas enkelt att utvidga rätten till bidragsförskott till att gälla den grupp som herr Romanus här har aktualiserat. En sådan utvidgning skulle emellertid innebära ett principiellt avsteg från den grundläggande princip som hela tiden gällt för denna stödform, nämligen att bidragsförskott utgår i stället för underhållet från den underhållsskyldige föräldern. Samma princip gäller även i det fall faderskapet inte är fastställt.

Som jag framhållit i mitt svar och som framgår av den proposition om faderskap och vårdnad som lämnats till riksdagen för någon vecka sedan arbetar f. n. en arbetsgrupp inom kanslihuset med de frågor rörande bidragsförskotten som anknyter till reglerna om underhållsbidrag. De frågor som behandlas av gruppen berör således vissa av de principer som herr Romanus här har tagit upp.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Jag beklagar att jag inte kan tycka att socialministerns senaste inlägg gav klart besked på den fråga jag ställde, nämligen om förutsättningarna för och de ekonomiska konsekvenserna av att ge bidragsförskott också till barn som adopterats av en ensamstående kommer att redovisas av denna arbetsgrupp när den lägger fram sina resultat. I övrigt får jag väl tolka herr Asplings inlägg så att jag bör återkomma med en interpellation med mera preciserade frågeställningar, och det skall jag gärna göra. Det är kanske för sent att göra det nu, men jag vill fråga: När kommer arbetsgruppen fram med någonting? Så snart ett material redovisats av arbetsgruppen kanske det finns anledning för mig att återkomma.

Herr Aspling talar om de grundläggande principerna för bidragsförskott. Men det finns, herr Aspling, också en annan grundläggande princip, och den innebär att adoptivbarn skall behandlas på samma sätt som andra barn. Det görs inte i detta fall. Ett barn som har en ensamstående vårdnadshavare får normalt stöd av samhället. Om inte underhållsbidrag utgår från en förälder utgår antingen bidragsförskott eller barnpension. Men ett barn som adopterats av en ensamstående person får inget sådant stöd. Den grundläggande principen om likabehandling av adoptivbarn och andra barn uppfylls alltså inte.

Nu vet jag att regeringen inte är särskilt entusiastisk för denna princip. Det framgick bl. a. av herr Asplings proposition om föräldraförsäkringen, men socialförsäkringsutskottet har ju givit herr Aspling bakläxa på den punkten. Av detta borde regeringen dra slutsatsen att man även i den fråga vi nu diskuterar bör visa en något större känsla för adoptivbarnens situation än vad herr Aspling har gjort i sina inlägg här i dag.

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Jag har fått en fråga av herr Romanus. Det är den frågan jag svarat på.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om formerna för pensionsutbetalning

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara herr Jonassons (c) den 29 april anmälda fråga, 1975/76:338, och anförde:

Herr talman! Herr Jonasson har frågat mig om jag är beredd att överväga möjligheten att i framtiden sända pensionsavierna i slutet kuvert.

I samband med att nuvarande rutiner för pensionsutbetalningar infördes övervägdes också alternativa distributionsformer för pensionsavierna. Därvid bedömdes det inte vara möjligt att inom gällande tidsramar för utskrift och distribution använda slutna kuvert för pensionsavierna. En sådan distributionsform skulle sannolikt göra det nödvändigt att se-

Torsdagen den
6 maj 1976

*Om formerna för
pensionsutbetalning*

närlägga utbetalningsdagen för pensionerna. Härtill kom att en övergång till utsändning i slutna kuvert skulle medföra betydligt ökade kostnader.

De här redovisade förhållandena är i huvudsak fortfarande gällande. Mot denna bakgrund anser jag att det f. n. inte finns underlag för att vidta någon allmän omläggning av utbetalningsformerna.

Herr JONASSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för att han svarat på frågan. Jag beklagar dock att svaret är negativt.

Pensionsutbetalningarna sker f. n. genom postanvisning. Många, som har gemensam posthämtning, har irriterat sig på att utbetalningarna sker på det här sättet. De tycker att summan är en privat angelägenhet, och har sina synpunkter på detta utlämnande. Därför önskar de få avin i slutet kuvert.

Nu säger socialministern att det inte är möjligt, och att det skulle försena utbetalningen. Det är naturligtvis inte önskvärt. Det har jag full förståelse för. Men jag finner det ändå märkligt att man inte, med hänsyn till nuvarande teknik, skall kunna klara en så enkel sak.

Socialministern säger också att utsändningen i slutna kuvert skulle medföra betydligt ökade kostnader. Jag har ungefär samma motivering där, jag tycker inte att kostnaderna skulle behöva öka så mycket för den skull.

Jag medger gärna, herr talman, att detta inte är någon stor fråga. Men det borde inte vara någon stor fråga för statsverket heller.

Socialministern säger i varje fall till sist att detta f. n. inte är möjligt. Jag hoppas det går att pröva möjligheterna, och att man kan klara denna fråga så småningom med litet god vilja.

Herr socialministern ASPLING:

Herr talman! Herr Jonasson säger att detta är en enkel sak. Låt mig påpeka att varje månad går 1,1 miljoner folkpensionsanvisningar ut. Med en så stor volym blir självfallet all hantering mycket tidskrävande. Tidsmarginalerna för distributionen av anvisningarna är redan i dag mycket pressade. Därför skulle en kübertering påverka den tidpunkt då pensionärerna får sin pension.

Jag har också ansett det motiverat att nämna att det självklart också finns en kostnadsfråga i den här problemställningen.

Jag vill emellertid påpeka, herr talman, att den pensionär som så önskar kan få sin pension överförd till sitt bankkonto, postgirokonto eller personkonto. Han får då i stället för pensionsanvisningen en specifikation av överföringen, som översänds i slutet kuvert.

Herr JONASSON (c):

Herr talman! Den upplysningen ber jag att få tacka speciellt för. Detta hade jag inte klarhet i. Det bör kunna lösa problemen i de speciella situationer som kan uppstå, och då bör man kunna klara sig med det t. v.

Sedan hoppas jag att maskintekniken blir så avancerad att den kan klara även de andra anvisningarna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om åtgärder mot för hög bullernivå i nöjeslokaler

Herr arbetsmarknadsministern BENGTTSSON erhöll ordet för att besvara herr *Börjessons* i Falköping (c) den 28 april anmälda fråga, 1975/76:327, till herr socialministern, och anförde:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat socialministern om gällande bestämmelser om den tillåtna bullernivån följs på ett tillfredsställande sätt på diskotek och i liknande nöjeslokaler eller om socialministern vill medverka till att skärpta regler aktualiseras då bullernivån i många fall helt uppenbart överstiger den tillåtna nivån. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

För att förebygga att de anställda i diskotek och liknande nöjeslokaler skall drabbas av hörselskada har arbetarskyddsstyrelsen utfärdat föreskrifter som innebär att ljudnivån i regel skall understiga 85 decibel och att den inte får överstiga 90 decibel. Övervakningen av dessa regler efterlevnad åvilar yrkesinspektionen. Jag har inhämtat att arbetarskyddsstyrelsen avser att rekommendera rikspolisstyrelsen, att för tillstånd att anordna nöjeställning av det slag herr Börjesson avser, kräva att s. k. ljudbrytare skall finnas. Härmed avses en anordning som automatiskt sätter högtalaranläggningen ur funktion när ljudnivån överstiger visst värde eller också signalerar ett sådant överstigande.

Jag vill också nämna att allmänna bullerföreskrifter från arbetarskyddsstyrelsen är under tryckning. Dessa föreskrifter kommer att få betydelse även när det gäller buller i diskotek och liknande nöjeslokaler.

Som framgår av mitt svar har myndigheterna redan vidtagit och planerat åtgärder som syftar till att komma till rätta med de problem herr Börjesson tar upp i sin fråga.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

Anledningen till att jag har både motionerat och interPELLERAT om detta vid ett flertal tillfällen i denna kammare är att jag upplever den här frågan som mycket, mycket allvarlig. Det förekommer tyvärr i många nöjeslokaler, framför allt där man har popband, att musiken är så pass störande att det är fråga om en sanitär olägenhet. Det inträffar också då och då att s. k. popsångare besöker vårt land för framträdanden. Av tidningsuppgifter framgick det – både i text och bild – att poliserna som i ett sådant sammanhang hade att se till att ordningen upprätthölls var rustade med hörselskydd, uppenbarligen för att skona sina öron för den

Torsdagen den
6 maj 1976

*Om åtgärder mot
för hög bullernivå i
nöjeslokaler*

bedövande ljudstyrkan i samband med uppträdandet. Men publiken – i detta fall ungdomar – hade tydligen inte några hörselskydd vilket naturligtvis kan innebära, om de besöker dessa lokaler alltför ofta, att de får nedsatt hörsel som ett handikapp hela livet igenom.

Av det svar som jag har fått av arbetsmarknadsministern framgår med all önskvärd tydlighet att man från myndigheternas sida har observerat den här frågans allvar. Men det kan ifrågasättas varför polisen, om man hade haft möjlighet att stoppa exempelvis den höga ljudnivån på bullret i det diskotek det här gällde, över huvud taget inte slog larm. Det tycker jag förefaller underligt. Det tillkommer emellertid inte vare sig mig eller arbetsmarknadsministern att avgöra detta.

Kontentan av hela mitt resonemang är att denna fråga är allvarlig, och jag vet att jag har en stark opinion bakom mig som kräver åtgärder – och att åtgärderna skall komma till stånd skyndsamt.

Herr arbetsmarknadsministern BENGTTSSON:

Herr talman! Jag har ju ingen annan uppfattning om det här problemet än den herr Börjesson i Falköping har gett till känna, även om min egen praktiska erfarenhet är utomordentligt begränsad.

Det är klart att här uppstår konfliktsituationer mellan å ena sidan en ungdomlig publik, som uppenbarligen vill ha öronbedövande väsen, och den personal som tvingas uppleva det. Vi måste naturligtvis obetingat ta ställning för personalen, och det är därför som arbetarskyddstyrelsen nu föreslår de åtgärder som jag nämnt och som jag starkt understryker behovet av. Det måste alltså förhindras att de som tvingas arbeta i de här lokalerna skall utsättas för alltför kraftigt buller.

Jag har den alldeles klara uppfattningen att med de åtgärder som nu är planerade kan man komma till rätta med förhållandena i alla diskotek och liknande anläggningar. Det kan bli en smula svårare på stora anläggningar av typ Gröna lund och Liseberg, men även på sådana ställen måste man naturligtvis se till att de som arbetar där inte blir hörselskadade.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag vill vitsorda att jag har icke direkt några praktiska erfarenheter i det här avseendet, men däremot kommer jag genom mitt engagemang inom Hörselfrämjandets riksförbund i kontakt med dessa problem och vet att det är fråga om verkligt stora problem.

Att vi skall skydda dem som arbetar i sådana här lokaler är helt naturligt. Men det är lika naturligt att vi också skall ta hänsyn till de ungdomar som vistas där, för det blir till syvende og sidst samhället som får ta hand om dem när de en gång blir hörselskadade.

Detta är ett allvarligt problem. När ungdomarna inte själva vill inse faran i att vistas i de här lokalerna, där det dock är fråga om sanitär olägenhet på grund av den höga bullernivån, så är det vår skyldighet att från samhällets sida se till att åtgärder vidtas. Det skall naturligtvis

i första hand ske genom upplysning, och jag är glad och tacksam över att man har kommit så pass långt att man är beredd att gå med på att det skall finnas ljudbrytare, när ljudnivån överskrider ett visst antal decibel.

Det är alltså vår skyldighet att verkligen se till att saken åtgärdas, innan skadan är skedd för ungdomarnas del.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Om åtgärder för att
trygga sysselsätt-
ningen i Grissle-
hamn, m. m.*

§ 7 Om åtgärder för att trygga sysselsättningen i Grisslehamn, m. m.

Herr arbetsmarknadsministern BENGTTSSON erhöll ordet för att besvara herr Strömbergs i Botkyrka (fp) den 28 april anmälda fråga, 1975/76:330, och anförde:

Herr talman! Herr Strömberg i Botkyrka har frågat mig dels om jag anser det ur regionalpolitiska synpunkter riktigt att ge lokaliseringsstöd för att flytta ett företag från ett område med svag sysselsättning, dels om jag avser att vidta åtgärder för att trygga sysselsättningen i Grisslehamn.

Bakgrunden till herr Strömbergs fråga är ett yttrande av arbetsmarknadsstyrelsen i ett lokaliseringsstödsärende. Ärendet skall avgöras av regeringen. Handlingarna i ärendet har nyligen kommit in till arbetsmarknadsdepartementet. Jag anser därför att jag inte bör kommentera det aktuella fallet. På den principiella fråga som herr Strömberg har ställt vill jag svara att jag inte anser det lämpligt att ge lokaliseringsstöd för att flytta ett företag från ett område med svag sysselsättning.

Som svar på den andra delen av frågan vill jag framhålla att arbetsmarknadsmyndigheterna numera förfogar över betydande resurser som kan sättas in när arbetslöshet hotar. Om det blir nödvändigt kommer givetvis sådana insatser att göras också i Grisslehamn. Beträffande den aktuella delen av Norrtälje kommun vill jag dessutom erinra om de beslut som riksdagen nyligen har fattat med anledning av regeringens proposition om åtgärder inom skärgårdsområdena.

Herr STRÖMBERG i Botkyrka (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Ett litet företag kan ibland betyda mycket för en bygd. Finns det praktiskt taget inga alternativa arbetstillfällen kan betydelsen bli väldigt stor. Så är fallet i Roslagen och i Grisslehamn i Norrtälje kommun. Ligger sedan orten geografiskt ganska illa till och det inte finns andra arbeten i bygden runt omkring kan nedläggningen av det lilla företaget få stor inverkan.

Att ett företag flyttar händer ju ibland, och skälen kan vara många. Men om ett företag med hjälp av statliga pengar skulle flytta från en

Torsdagen den
6 maj 1976

*Om innehållet i
demonstrationsfilm
om Sveriges mark-
och bostadspolitik*

ort med svåra sysselsättningsproblem till en annan ort, som kanske också den har sysselsättningsproblem, blir man ju förvånad. De statliga pengarna skapar ju i det fallet inga nya jobb. AMS-pengarna är ju till för att ge sysselsättning, inte för att flytta arbetstillfällena mellan olika bristorter.

Nu har statsrådet här lämnat ett principiellt svar på min fråga, och det tackar jag alltså för. Jag är helt nöjd med det svaret. Från de regionalpolitiska synpunkter som jag företräder i egenskap av representant för det gamla Stockholms län, B län, som också omfattar Norrtälje kommun, ser jag det som ett helt riktigt och konsekvent svar.

Jag noterar också med tillfredsställelse att sista delen av statsrådets svar har en positiv grundton samt att statsrådet utan att binda sig alltför hårt ändå visar på möjligheter att hjälpa en ort av den här typen. Men hur det nu än blir med beslutet i departementet har det inträffat någonting som har föregripit händelseförloppet. Företaget har nämligen råkat brinna ner, och resultatet blir väl nu att man flyttar under alla förhållanden. Lokalerna finns ju inte längre kvar. Och då uppstår ett problem för orten. Då undrar jag om det är möjligt att i det nya läget använda AMS-medlen och om statsrådet är beredd att försöka sätta in resurser för att klara situationen.

Herr arbetsmarknadsministern BENGTTSSON:

Herr talman! Vi har ju skyldigheter att hjälpa till i Grisslehamn, dels när det gäller det allmänna läget där, dels i den situation som nu föreligger. Men jag vill upplysa om att vi under de senaste åren ibland har vägrat medverka till utflyttning från Stockholmsområdet. Vi har haft praktiska exempel på företag som har gjort upp med kommunen men där vi sedan har sagt nej. Vi hade t. ex. ett företag som flyttade till Mora och då förespeglades lokaliseringssöd, men regeringen sade nej. Det är vår principiella inställning.

Om det emellertid skulle inträffa att ett företag av praktiska skäl vill flytta därför att man har en verksamhet på annan ort och om man då är beredd att själv skaffa fram motsvarande sysselsättning, så kommer frågan i ett annat läge. Om företaget så att säga garanterar lika mycket eller mer sysselsättning än man tidigare hade, då kan man diskutera frågan, inte annars.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om innehållet i demonstrationsfilm om Sveriges mark- och bostadspolitik

Herr bostadsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr Danells (m) den 28 april anmälda fråga, 1975/76:326, och anförde:

Herr talman! Herr Danell har frågat mig om jag anser att den svenska

filmen inför HABITAT-konferensen ger en objektiv bild av hur landets kommuner bedriver mark- och bostadspolitik.

Vid FN:s HABITAT-konferens i Vancouver kommer konferensämnen att belysas med filmer och bildband. Markfrågorna kommer att ägnas en särskild punkt på dagordningen vid konferensen. I Sverige har vi successivt skapat en lagstiftning som ger förutsättningar för samhället och då främst kommunerna att skaffa sig ett allt fastare grepp om markanvändningen. Detta har skett under bred politisk uppslutning i riksdagen.

Mot bakgrund av vad vi inhämtat under förberedelsearbetet för konferensen har vi bedömt det som intressant att redovisa för konferensdeltagarna hur gällande svensk lagstiftning kan omsättas i praktisk verklighet. Filmen visar därför hur man i tre expansiva kommuner använt sig av den existerande markpolitiska lagstiftningen samt de erfarenheter och lärdomar man därvid tillägnat sig.

Herr DANELL (m):

Herr talman! Den film som det här gäller visar enligt ett från departementet utsänt pressmeddelande hur man i tre expansiva kommuner har använt sig av den existerande markpolitiska lagstiftningen samt de erfarenheter och lärdomar man därvid har tillägnat sig. Det är alltså inte fråga om en debattfilm. Den har ett friskt grepp men visar dess värre bara upp en – och en ganska ovanlig – kommunal markpolitik. Alla privata byggare och fastighetsägare uppträder i filmen i hög hatt och jackett, samtidigt som filmen naturligtvis återger några takter ur Internationalen. Filmen är kort och gott en skicklig propagandafilm för socialdemokratisk markpolitik med buskis och grova karikatyrer. Är detta verkligen ett vettigt bidrag till en FN-konferens? Om den skulle användas i en hemmadedbatt hade det varit en annan sak. Min uppfattning är att filmen borde stoppas och inte följa med den svenska delegationen till Canada.

I filmen medverkar tre kommunalpolitiker. Två av dem är socialdemokrater och representerar s-kommuner. Den tredje är från en kommun med klar borgerlig majoritet, men även hon är socialdemokrat. För att få fram en acceptabel oppositionspolitiker gick man för säkerhets skull till en s-kommun.

De tre kommunalpolitikerna har mycket gemensamt, men det som dominerar är att alla hävdar att kommunerna skall äga marken. En av dem påstår att så måste det vara om man skall kunna styra exploateringen. Det är fel. Planmonopolet, som ingen ifrågasätter, ger kommunen alla möjligheter att planera samhället efter sina egna planer. Det finns många bevis på det.

En annan av socialdemokraterna hävdar att kommunerna måste äga marken för att pressa priserna. Det är också fel. Många lågprisprojekt har genomförts utan att kommunerna har behövt lägga under sig all mark.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Om innehållet i
demonstrationsfilm
om Sveriges mark-
och bostadspolitik*

En tredje politiker från Stockholm påstår bl. a. att det är oerhört viktigt att upprustningen av innerstan sker under samhällets "absoluta ledning". Vad "absolut ledning" innebär kan man bara gissa sig till och förundras över när det gäller socialdemokrater från Stockholm.

Han säger också att det finns krav från grupper och människor som vill att samhället skall gå in och ta över hus och mark för att de på ett rimligt sätt skall få vara med i beslutsprocessen. I Stockholm har vi väl snarare exempel på motsatsen: Människorna kräver att själva få äga husen och att inte socialdemokrater med hjälp av kommunister och förköpslag brådstörtat skall ta över.

Herr talman! Min fråga, om den underliga och för landets flesta och borgerliga kommuner främmande politik som visas i filmen verkligen enligt statsrådets uppfattning kan anses vara representativ för svensk kommunal markpolitik, är obesvarad. Svaret som jag har fått, som jag formellt tackar för, är ett sammandrag av ett pressmeddelande som departementet gav ut i går. Jag vill fortfarande ha svar på min fråga: Är detta en objektiv bild av svensk kommunal markpolitik? En annan fråga: Varför vågar man inte låta någon icke-socialistisk politiker vara med i filmen?

Herr bostadsministern CARLSSON:

Herr talman! Moderaterna har i Sveriges riksdag företrätt en helt annan markpolitik än de övriga partierna. Kort uttryckt skulle man kunna säga att moderaterna konsekvent har ställt upp på de stora markägarnas, för att inte säga markspekulanternas, sida. Men moderaterna och tidigare högern har lidit nederlag efter nederlag i fråga om de förslag de har lagt fram. Riksdagen har med stora majoriteter röstat ned de moderata förslagen.

Redovisningen i filmen skall naturligtvis gälla den politik som riksdagen har beslutat om, för det mesta med 85-90 % majoritet, inte den politik som riksdagen har röstat bort. En sådan redovisning av något som inte blev av har självfallet omvärlden inte något som helst intresse av.

Jag vill också konstatera – och det är viktigt – att det i den förberedande kommittén endast är moderaterna som har reserverat sig. Övriga partier och övriga deltagare i den förberedande kommittén har inte haft några invändningar när det gäller filmen.

Herr DANELL (m):

Herr talman! Så här säger en av de socialdemokrater som deltar i filmen: När kommunen har fått äganderätten över marken så skall man också behålla den, och därför lägger vi ut den på tomträtt. Inget annat accepteras tydligen. Alla de tre kommunalpolitikerna förordar att kommunen skall äga marken.

Nu är det faktiskt så att hälften av den här riksdagens ledamöter 1974 och även senare har hävdad att det skall vara valfrihet mellan tomträtt

Torsdagen den
6 maj 1976

*Om innehållet i
demonstrationsfilm
om Sveriges mark-
och bostadspolitik*

och äganderätt. Så här skrev mittenpartierna i sin reservation 1974:

”Lika uppenbart är att kommunernas valmöjligheter beträffande upplätelseform bör tillämpas så att den enskilde kan välja den form som passar bäst, dvs. att det i samtliga kommuner även skall kunna erbjudas tomter med äganderätt.”

Någon sådan synpunkt kommer aldrig fram i filmen. Man är milsvitt ifrån sådana tankegångar. Man framför en halsstarrig socialistisk markpolitik utan några som helst reservationer. Men bostadsministern har ännu inte svarat på min fråga. Om jag ett tag bortser från vilka möjligheter riksdagen har givit kommunerna att bedriva markpolitik frågar jag: Visar filmen den markpolitik som bedrivs i våra kommuner? Min uppfattning är att det gör den inte – den visar den markpolitik som socialdemokraterna vill skall bedrivas.

Vore det inte riktigt och bra om en sådan här film, som nu skall representera Sverige vid en stor FN-konferens, visades för en stor grupp kommunalpolitiker exempelvis, eller varför inte rent av i TV, så att ett flertal får se vilket ansikte som bostadsdepartementet vill att Sverige skall visa upp för yttervärlden?

Min fråga kvarstår: Överensstämmer den bild filmen ger med den svenska kommunala markpolitiken i dag?

Herr bostadsministern CARLSSON:

Herr talman! Hur oöverlagt herr Danells inlägg är bevisas bäst av att han begär att bostadsministern skall se till att denna film visas i TV. Som riksdagsman borde herr Danell känna till att det har jag inget som helst inflytande över.

Eftersom vi har en delegation med en mycket bred sammansättning och endast moderaterna i denna delegation har framlagt en reservation måste jag utgå från att filmen har ett brett stöd.

Sedan tror jag att herr Danell gör en mycket märklig bedömning av hur en internationell församling av FN-typ fungerar. Tror verkligen herr Danell att där sitter delegater från hela världen och säger: ”Aha, där står John-Olle och Nisse Yngvesson och talar om markpolitik?” Och utifrån detta skulle de då dra slutsatser om den socialdemokratiska politiken. De som medverkar i filmen presenteras inte som socialdemokratiska politiker, utan det är vad de säger som får tala direkt till dem som ser och lyssnar på filmen.

Den politik som redovisas i filmen står enligt min bestämda uppfattning i överensstämmelse med vad den stora majoriteten står för, vilket denna riksdag kommer att bekräfta liksom tidigare riksdagar har gjort. Vad herr Danell vill är att man skall redovisa en sorts konservativ framtoning av markpolitiken. Och det har, det vågar jag påstå, omvärlden inget som helst intresse av. Det vore dessutom sakligt och principiellt felaktigt.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Om innehållet i
demonstrationsfilm
om Sveriges mark-
och bostadspolitik*

Herr DANELL (m):

Herr talman! Jag vill naturligtvis inte visa någon ensidig icke-socialistisk film om markpolitiken. Vad jag är ute efter är att man inom bostadsdepartementet, som trots allt jämte kommittén har hållit i trådarna vid framställningen av denna film, är så pass hederlig att man visar upp hur den svenska mark- och bostadspolitikerna fungerar i praktiken ute i våra kommuner. Detta struntar man i att göra. Vi har en majoritet av borgerliga kommuner i detta land. Som jag har sagt tidigare tycker hälften av ledamöterna i denna kammare att invånarna i kommunerna skall få välja mellan tomträtt och äganderätt och vill inte ha den ensidiga politik som framträder i socialdemokraternas film som nu skall visas upp för FN.

Det är inte fråga om någon debattfilm, herr Carlsson, utan om en film som skall redovisa hur gällande lagstiftning kan omsättas till praktisk verklighet, enligt interpellationssvaret och det pressmeddelande som kom i går. I och med att man har valt den linjen skall man också våga tala om hur det verkligen ser ut. Man skall inte bara beskriva vad socialdemokraterna hemma i sina sängar ligger och drömmer om att kunna realisera med de möjligheter som nu finns i lag.

Frågan om tomträtt eller äganderätt är intressant, och jag skall inte gå in i detalj på den. Uppenbarligen är det emellertid på det sättet att socialdemokraterna nu mycket hårt driver linjen att det skall vara tomträtt och inte äganderätt och att kommunerna skall äga all mark. Detta säger nämligen samtliga tre inblandade politiker i filmen.

De är inte s-märkta, säger bostadsministern. Desto värre att man inte ens vågar tala om det. Jag frågar än en gång: Varför finns inga borgerliga politiker med i denna film?

Herr bostadsministern CARLSSON:

Herr talman! Efter det att vi i riksdagen med stor majoritet har lagt fast en markpolitik som håller på att förverkligas – det finns praktiska exempel på det – och när vi har en kommitté med bred förankring bl. a. i de politiska partierna där moderaterna också blev isolerade, framför herr Danell sin klagovisa här i kammaren. Det måste vara ett uttryck för dåligt humör hos herr Danell.

Jag konstaterar att när vi skall redovisa vår politik på detta område måste vi utgå från den linje som har lagts fast av den överväldigande majoriteten. Detta är uppenbarligen en uppfattning som delas av de övriga, eftersom moderaterna blivit isolerade i sin reservation. Jag tycker att det borde stämma herr Danell till eftertanke. Detta är icke en ensidig socialdemokratisk uppfattning, utan den delas av samtliga partier utom av herr Danells parti. Ni är isolerade i denna debatt och i sakfrågan. Det är det som återspeglas i filmen.

Herr DANELL (m):

Herr talman! I den bostadspolitiska debatten i går sade jag att vi i det här landet faktiskt har en icke-socialistisk bostads- och markpolitik ute i landet. Jag blev på den punkten inte motsagd, utan detta underströks tvärtom av inlägg från den icke-socialistiska sidan. Detta är en realitet, och det bör visas i en sådan här film. Jag har läst upp vilken politik vi, folkpartiet och centern vill ha när det gäller frågan om tomträtt eller äganderätt.

Kvar står min fråga om detta är en riktig bild av hur svenska kommuners markpolitik fungerar. Den frågan vägrar herr statsrådet att svara på.

Jag tycker att det är beklagligt att man skall visa fram tillfälliga idépolitiska nycker i sketcher och burleska karikatyrer inför en stor internationell kongress i Canada.

Herr bostadsministern CARLSSON:

Herr talman! Efter Danells senaste inlägg vill jag konstatera att det nog är tur för Sveriges anseende att herr Danell inte haft något inflytande över filmen.

Herr DANELL (m):

Herr talman! Det framgår med all önskvärd tydlighet att vi borgerliga kommunalpolitiker runtom i landet – om jag nu för en stund får företräda dessa – inte haft något inflytande. Vi har inte ens fått göra en liten kommentar eller ge ett litet exempel på hur man kan bygga billiga och bra bostäder som folk vill ha dem och med redskap som inte alls behöver vara socialistiska. Den bilden får övriga FN-länder inte veta någonting om.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1975/76:2538–2550 till näringsutskottet

§ 10 Föredrogs men bordlades åter
justitieutskottets betänkande 1975/76:39
utrikesutskottets betänkande 1975/76:15
kulturutskottets betänkande 1975/76:39
civilutskottets betänkande 1975/76:25

§ 11 Föräldraförsäkringen m. m.

Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkande 1975/76:30 med anledning av dels propositionen 1975/76:100 i vad avser visst anslag för

budgetåret 1976/77 till allmän försäkring m. m., dels propositionen 1975/76:133 om utbyggnad av föräldraförsäkringen m. m. jämte motio-
ner.

I budgetpropositionen 1975/76:100, bilaga 7 (socialdepartementet), un-
der litt. C, punkten 3 Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen
(s. 54 och 55) hade regeringen föreslagit riksdagen

att till Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen för bud-
getåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 220 000 000 kr.

I propositionen 1975/76:133 (socialdepartementet) hade regeringen fö-
reslagit riksdagen att anta de i propositionen intagna förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om rätt till föräldraledighet.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i propositionen 1975/76:133
anfördes följande:

"I propositionen läggs fram förslag om utbyggnad av föräldraförsäk-
ringen. Samtidigt föreslås en ny lagstiftning om rätt till föräldraledighet
med anknytning till förmånsreglerna i föräldraförsäkringen. De nuva-
rande reglerna om sjukpenning vid vård av sjukt barn ersätts av ett nytt
system med rätt till föräldrapenning i samband med sjukdom hos barnet
eller dess ordinarie vårdare. Liksom nu skall ersättning också utgå när
fadern stannar hemma för att ta hand om barn vid annat barns födelse
i familjen. Den nya föräldrapenningen föreslås vidare utvidgad till att
omfatta besök inom den förebyggande barnhälsovården och förälders kon-
takt med förskoleverksamheten. Antalet dagar med rätt till föräldrapen-
ning i dessa situationer föreslås ökat till 12 dagar om året i familjer
med ett barn, 15 dagar i familjer med två barn och 18 dagar i familjer
med tre eller flera barn. Vidare föreslås att föräldrar skall få rätt till
resekostnadsersättning från den allmänna sjukförsäkringen när de besöker
barn som vårdas på sjukhus.

Adoptivföräldrar har utöver föräldraförsäkringens övriga förmåner f. n.
en särskild rätt till föräldrapenning i 20 dagar vid adoption av barn som
är äldre än nio månader. Ersättningstiden för den särskilda föräldrapen-
ningen till adoptivföräldrar föreslås då båda föräldrarna förvärvsarbeter
ökad till 90 dagar om barnet är under sex år och till 45 dagar om barnet
är mellan sex och tio år.

Kostnaderna för den föreslagna utbyggnaden av föräldraförsäkringen
beräknas uppgå till ca 100 milj. kr. per år. De nya reglerna föreslås träda
i kraft den 1 januari 1977.

I propositionen läggs också fram förslag om fosterförälders rätt till
sjukpenning och föräldrapenning och om vissa andra ändringar i lagen
om allmän försäkring."

I detta sammanhang hade behandlats

dels de med anledning av propositionen 1975/76:133 väckta motionerna

1975/76:2231 av fröken Mattson m. fl. (s),

1975/76:2240 av herr Ahlmark m. fl. (fp), vari såvitt nu var i fråga hemställets

1. att riksdagen beslutade att hos regeringen begära
- b. förslag till utökad rätt till föräldrapenning för de dagar barn vårdades på sjukhus, i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen beslutade anta sådan lydelse av lagen om ändring i lagen om allmän försäkring
 - a. att adoptivföräldrar erhöll rätt till föräldrapenning under samma tid som vid barns födelse, räknat från dagen för barnets ankomst till familjen,
 - b. att sista stycket 4 kap. 2 § utgick, enligt vilken bestämmelse föräldrapenning skulle utgå längst till 270:e dagen efter den då barnet fötts,
 - c. att fadern erhöll rätt till föräldrapenning enligt 4 kap. 9 § även vid första barnets födelse,
 - d. att åldersgränsen i 4 kap. 8 § höjdes från tio år till tolv år,
3. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om höjning av åldersgränsen för rätt till resekostnadsersättning vid besök hos barn på sjukhus,

1975/76:2241 av herr Andersson i Nybro m. fl. (c), vari hemställets att riksdagen vid sin behandling av propositionen 133 beslutade att föräldrapenning i samband med adoption av barn under tio år skulle utgå lika lång tid som vid eget barns födelse och att dagen för barnets ankomst till adoptivföräldrarna skulle vara utgångspunkt för beräkning av ersättningstiden,

1975/76:2242 av herr Carlshamre m. fl. (m), vari hemställets att riksdagen vid behandlingen av propositionen 133 beslutade att hos regeringen begära förslag till höstsessionen med 1976/77 års riksmöte om förlängd ersättningstid inom föräldraförsäkringen vid barns födelse,

1975/76:2243 av herr Henmark (fp), vari hemställets att riksdagen beslutade att föräldrapenning vid adoption av barn under tio års ålder skulle oavsett åldersläge utgå under lika lång tid som gällde vid eget barns födelse och att tiden skulle räknas från barnets ankomst till adoptivföräldrarna,

1975/76:2244 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställets att riksdagen beslutade

1. att lagen om ändring i lagen om allmän försäkring 4 kap. 6, 7, 8 och 9 §§ skulle erhålla av motionärerna föreslagen lydelse, innebärande

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

Föräldraförsäkringen m. m.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

att ersättningstiden för föräldrapenning vid adoption skulle räknas från dagen för barnets ankomst till adoptivföräldrarna och gälla så länge barnet inte fyllt 14 år,

att rätten till förlängning av ersättningstiden vid tillfällig vård av barn utöver 20 dagar skulle gälla utan särskild åldersgräns i sådana fall då barnet vistades på sjukhus och förälders närvaro bedömdes som värdefull för vården av barnet

samt att föräldrarna för besök i förskoleverksamhet tillsammans borde ha rätt till föräldrapenning i fyra dagar för varje barn i familjen som deltog i förskola,

2. att hos regeringen hemställa om en utredning i syfte att klarlägga behovet av en differentiering av antalet dagar med rätt till föräldrapenning för tillfälligt vård av barn,

1975/76:2245 av herr Hörberg (fp), vari hemställts att riksdagen beslutade anta sådan lydelse av lagen om allmän försäkring att fader erhöll rätt till trettio dagars ledighet i samband med barns födelse,

1975/76:2246 av herr Lindahl i Hamburgsund (fp),

1975/76:2247 av fru Lundblad m. fl. (s), vari hemställts att en förlängning av ersättningstiden från föräldraförsäkringen vid barns födelse från sju till åtta månader borde prioriteras vid kommande förbättringar av stödet till barnfamiljerna,

1975/76:2248 av herr Romanus (fp),

1975/76:2249 av fru Sundberg (m), vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen 133 beslutade att föräldrapenning vid adoption skulle utgå från barnets ankomst till adoptivföräldrarna och på samma villkor som för biologiska barn,

1975/76:2250 av fru Troedsson (m), vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att föräldrapenning vid adoption av barn mellan nio månaders och tio års ålder skulle kunna tas ut helt eller delvis som halv föräldrapenning för att i motsvarande mån medge förlängd ersättningstid,

2. att ersättningstidens längd, 90 respektive 45 dagar, vid adoption av barn som uppnått nio månaders respektive sex års ålder skulle gälla även om adoptivförälders rättmätiga sjukpenning ej översteg garantinivån,

dels de under allmänna motionstiden vid 1975/76 års riksmöte väckta motionerna

1975/76:181 av herr Torwald (c), vari hemställts att riksdagen hos re-

geringen begärde utredning om och förslag beträffande anpassning av antalet ledighetsdagar för vård av sjukt barn till barnens åldersläge resp. antalet barn i familjen.

1975/76:210 av herr Börjesson i Falköping m. fl. (c),

1975/76:308 av herr Romanus m. fl. (fp, c, m), vari hemställdes att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att den aviserade propositionen om föräldrapenning borde utgå från att föräldrapenningen vid adoption skulle räknas från dagen för barnets ankomst till adoptivföräldrarna och utgå lika länge som för biologiska barn.

1975/76:404 av herr Börjesson i Falköping (c),

1975/76:406 av fru Troedsson (m), vari hemställdes att riksdagen hos regeringen begärde förslag om rättvisare sjukpenning vid vård av sjukt barn för sådana deltidsarbetande som hade sitt förvärvsarbete koncentrerat till några dagar i veckan,

1975/76:470 av herr Lindkvist (s) och fru Gradin (s), vari hemställdes att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts om regeringens aviserade förslag om föräldrapenning för adoptiv- och fosterföräldrar,

1975/76:553 av herr Jonsson i Alingsås (fp),

1975/76:555 av fru Ohlin m. fl. (s),

1975/76:556 av herr Svensson i Malmö (vpk),

1975/76:735 av fru Håvik (s) och fru Hörnlund (s),

1975/76:737 av fru Hörnlund (s) och fru Håvik (s), vari hemställdes att riksdagen beslutade att hos regeringen begära utredning och förslag om att även fader utan barn i hemmet att vårda skulle få rätt till ledighet med föräldrapenning under tio dagar i samband med barnets födelse,

1975/76:1181 av herrar Gustavsson i Alvesta (c) och Jonsson i Mora (fp),

1975/76:1184 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställdes att riksdagen beslutade att anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändring i lagen om allmän försäkring (1962:381) 3 kap. 9 §, innebärande en förlängning av ersättningstiden vid tillfällig vård av barn till 20 dagar och att ersättningsrätten skulle gälla barn under 14 år, varvid ersättningstiden då särskilda medicinska skäl förelåg skulle kunna förlängas utöver dessa 20 dagar och åldersgränsen höjas till 18 år,

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

1975/76:1195 av herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c) och Mattsson i Skee (c),

1975/76:1212 av fru Skantz m. fl. (s), vari hemställtts att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om en utredning och förslag angående vidgad rätt till sjukpenning vid vård av sjukt barn i enlighet med vad i motionen anförts, och

1975/76:2002 av herr Bohman m. fl. (m), vari hemställtts att riksdagen skulle

1. hos regeringen begära utredning och förslag syftande till att de sociala förmånerna vid deltidsarbete förbättrades,

2. hos regeringen begära förslag till sådan lagändring, att det inom föräldraförsäkringen medgavs möjlighet till gemensam ledighet för föräldrar i samband med första barnets hemkomst från sjukhuset.

Utskottet hemställde

1. såvitt avsåg föräldrapenning för tillfällig vård av barn

a. beträffande ersättningstidens längd att riksdagen med bifall till propositionen 1975/76:133 i motsvarande del samt med anledning av motionerna 1975/76:1184 och 1975/76:2244, båda i motsvarande del, skulle anta den i propositionen föreslagna lydelsen av 4 kap. 9 § lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

b. beträffande utredning m. m. angående ersättningstidens längd att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:1212 i motsvarande del och motionen 1975/76:2240 (yrkandet 1 b),

c. beträffande utredning om differentiering av antalet ersättningsdagar att riksdagen skulle avslå motionerna 1975/76:181 och 1975/76:2244, sistnämnda motion i motsvarande del,

d. beträffande åldersgränsen att riksdagen skulle avslå motionerna 1975/76:1184 och 1975/76:2244, båda i motsvarande del, samt motionen 1975/76:2240 (yrkandet 2 d),

e. beträffande utredning om åldersgränsen att riksdagen skulle avslå motionerna 1975/76:1195 och 1975/76:1212, sistnämnda motion i motsvarande del.

f. beträffande föräldrapenning vid första barnets födelse att riksdagen skulle avslå motionerna 1975/76:2240 (yrkandet 2 c) och 1975/76:2245.

g. beträffande utredning om föräldrapenning vid första barnets födelse m. m. att riksdagen skulle avslå motionerna 1975/76:737 och 1975/76:2002 (yrkandet 2),

h. att riksdagen skulle anta den i propositionen 133 föreslagna lydelsen av 4 kap. 8 § lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

2. såvitt avsåg föräldrapenning i samband med barns födelse

a. beträffande ersättningstidens längd att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2231 (yrkandena 1 a och b) samt motionen 1975/76:2246,

b. beträffande utredning m. m. om ersättningstidens längd att riks-

dagen skulle avslå motionerna 1975/76:210, 1975/76:2242 och 1975/76:2247,

c. beträffande kvalifikationsreglerna att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:555.

d. beträffande föräldrapenning för icke sammanboende att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:556,

beträffande 270-dagarsgränsen

e. att riksdagen med anledning av propositionen 133 och med bifall till motionen 1975/76:2240 (yrkandet 2 b) beslutade att rätten att disponera föräldrapenning skulle kunna förskjutas utöver 270 dagar i de fall sjukdom hos barnet eller föräldrarna under viss tid hindrat föräldrarna från att vårda barnet.

f. att riksdagen skulle till följd härav anta den i propositionen 133 föreslagna lydelsen av 4 kap. 2 § lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med den ändringen att författningsrummet erhöll av utskottet föreslagen lydelse.

3. såvitt avsåg föräldrapenning för adoptiv- och fosterföräldrar att riksdagen med anledning av propositionen 133 och motionerna 1975/76:308, 1975/76:470, 1975/76:2240 (yrkandet 2 a), 1975/76:2241, 1975/76:2243, 1975/76:2249 och 1975/76:2244, sistnämnda motion i motsvarande del, samt med avslag på motionen 1975/76:2250 skulle anta den i propositionen föreslagna lydelsen av 4 kap. 6 och 7 §§ lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med de ändringar att dessa författningsrum erhöll av utskottet föreslagen lydelse, innebärande

en förlängning av tiden för adoptivföräldrarnas rätt till ersättning i samband med adoption av barn över nio månaders ålder till 210 dagar räknat från dagen för barnets ankomst till den nya familjen samt

att rätten till den längre ersättningstiden skulle upphöra när barnet fyllt sju år och att ersättningstiden skulle begränsas till 45 dagar när barnet fyllt sju men inte tio år.

4. såvitt avsåg internationella adoptioner att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:553.

5. såvitt avsåg resekostnadsersättning för besök hos barn på sjukhus att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2240 (yrkandet 3),

6. såvitt avsåg förhandlingar med Kommunförbundet att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2231 (yrkandet 2),

7. såvitt avsåg sociala förmåner vid deltidsarbete att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2002 (yrkandet 1),

8. såvitt avsåg anstånd eller tjänstledighet vid militärtjänstgöring att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:2248.

9. såvitt avsåg föräldrapenning för deltids- och korttidsanställda att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:406.

10. såvitt avsåg vårdbidrag att riksdagen skulle avslå motionerna 1975/76:404, 1975/76:735 och 1975/76:1181.

11. såvitt avsåg författningsförslagen i övrigt att riksdagen skulle anta a. de delar av det i propositionen 133 intagna förslaget till lag om

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring vilka icke behandlats under 1 a och h, 2 f samt 3 ovan med den ändringen att ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse, innebärande att de nya bestämmelserna om föräldrapenning i samband med barns födelse eller adoption skulle tillämpas även i de fall föräldrapenning som börjat utgå enligt äldre bestämmelser fortfarande utgick vid lagens ikraftträdande.

b. det i propositionen intagna förslaget till lag om rätt till föräldraledighet.

12. såvitt avsåg anslagets storlek att riksdagen med bifall till regeringens i propositionen 1975/76:100 under punkten C 3 framlagda förslag till Bidrag till sjukförsäkringen för föräldraförsäkringen för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 220 000 000 kr.

Reservationer hade avgivits

*angående föräldrapenning för tillfällig vård av barn
beträffande ersättningstidens längd*

1. av herr Olsson i Stockholm (vpk) som ansett att utskottet under 1 a bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1975/76:133 och motionerna 1975/76:1184 och 1975/76:2244, båda i motsvarande del, skulle

a. anta den i propositionen föreslagna lydelsen av 4 kap. 9 § lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

b. hos regeringen begära förslag till höstsessionen med nästkommande riksmöte om förlängning av antalet ledighetsdagar för tillfällig vård av barn i enlighet med vad i motionen 1975/76:2244 anförts,

beträffande utredning m. m. angående ersättningstidens längd

2. av herr Hyltander (fp) som ansett att utskottet under 1 b bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2240 (yrkandet 1 b) och med anledning av motionen 1975/76:1212 i motsvarande del hos regeringen begärde förslag om utökad rätt till föräldrapenning för de dagar barn vårdades på sjukhus i enlighet med vad i motionen anförts,

beträffande utredning om differentiering av antalet ersättningsdagar

3. av herr Olsson i Stockholm (vpk) som ansett att utskottet under 1 c bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2244 i motsvarande del och med anledning av motionen 1975/76:181 hos regeringen begärde utredning i syfte att klarlägga behovet av en differentiering av antalet dagar med rätt till föräldrapenning för tillfällig vård av barn,

beträffande åldersgränsen

4. av herr Olsson i Stockholm (vpk) som ansett att utskottet under

1 d bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionerna 1975/76:1184 och 1975/76:2244, båda i motsvarande del, samt motionen 1975/76:2240 (yrkandet 2 d) hos regeringen begärde förslag till höstsessionen med nästkommande riksmöte om höjning av åldersgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av barn från 10 till 14 år,

5. av herr Hyltander (fp) som ansett att utskottet under 1 d bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1975/76:2240 (yrkandet 2 d) samt motionerna 1975/76:1184 och 1975/76:2244, båda i motsvarande del, hos regeringen begräde förslag till höstsessionen med nästkommande riksmöte om höjning av åldersgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av barn från 10 till 12 år,

beträffande föräldrapenning vid första barnets födelse

6. av herr Hyltander (fp) som ansett att utskottet bort hemställa under 1 f

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2240 (yrkandet 2 c) och motionen 1975/76:2245 beslutade att fader skulle ha rätt till föräldrapenning redan vid första barnets födelse,

under 1 h

att riksdagen skulle till följd härav anta den i propositionen 133 föreslagna lydelsen av 4 kap. 8 § lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med den ändringen att författningsrummet erhöi av reservanten föreslagen lydelse.

beträffande utredning om föräldrapenning vid första barnets födelse
m. m.

7. av herrar Ringaby (m) och Fridolfsson (m) vilka ansett att utskottet under 1 g bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2002 (yrkandet 2) samt med anledning av motionen 1975/76:737 hos regeringen begärde förslag till höstsessionen med nästkommande riksmöte om rätt till gemensam ledighet för föräldrar i samband med första barnets hemkomst från sjukhuset,

angående föräldrapenning i samband med barns födelse

beträffande utredning m. m. om ersättningstidens längd

8. av herrar Ringaby (m) och Fridolfsson (m) vilka ansett att utskottet under 2 b bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:2242, med anledning av motionen 1975/76:2247 och med avslag på motionen 1975/76:210 hos regeringen begärde förslag till höstsessionen med nästkommande riksmöte om förlängning av ersättningstiden för föräldrapenning i samband med barns födelse från sju till åtta månader,

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäk-
ringen m. m.*

angående föräldrapenning för adoptiv- och fosterföräldrar

9. av herr Olsson i Stockholm (vpk) som ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 133 och motionerna 1975/76:308, 1975/76:470, 1975/76:2240 (yrkandet 2 a), 1975/76:2241, 1975/76:2243, 1975/76:2249 och 1975/76:2244, sistnämnda motion i motsvarande del, samt med avslag på motionen 1975/76:2250 skulle

a. anta den i propositionen föreslagna lydelsen av 4 kap. 6 och 7 §§ lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med de ändringar som framgick av utskottets hemställan,

b. hos regeringen begära förslag till riksdagen om sådan ändring av gällande bestämmelser om rätt till föräldrapenning för adoptiv- och fosterföräldrar att sådan föräldrapenning kunde utgå till dess barnet fyllt 14 år.

10. av herrar Ringaby (m) och Fridolfsson (m) vilka ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 133 och motionerna 1975/76:308, 1975/76:470, 1975/76:2240 (yrkandet 2 a), 1975/76:2241, 1975/76:2243, 1975/76:2249, 1975/76:2250 samt motionen 1975/76:2244, sistnämnda motion i motsvarande del, skulle

a. anta den i propositionen föreslagna lydelsen av 4 kap. 6 och 7 §§ lagen om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med de ändringar som framgick av utskottets hemställan,

b. hos regeringen begära förslag till riksdagen om sådan ändring av bestämmelserna om föräldrapenning för adoptiv- och fosterföräldrar, att föräldrapenning vid adoption av barn mellan nio månader och tio års ålder skulle kunna tas ut helt eller delvis som halv föräldrapenning och att ersättningstiden vid adoption av barn som uppnått sju års ålder skulle gälla även om föräldrarnas rättmätiga sjukpenning ej översteg garantinivån i enlighet med vad i motionen anförts,

angående resekostnadsersättning för besök hos barn på sjukhus

11. av herr Hyltander (fp) som ansett att utskottet under 5 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1975/76:2240 (yrkandet 3) hos regeringen begärde förslag till höstsessionen med nästkommande riksmöte om sådan ändring av bestämmelserna om resekostnadsersättning för besök hos barn som vårdades på sjukhus att sådan ersättning kunde utgå till dess barnet fyllt tolv år.

angående föräldrapenning för deltids- och korttidsanställda

12. av herrar Ringaby (m) och Fridolfsson (m) vilka ansett att utskottet under 9 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1975/76:406 hos regeringen begärde att motionen överlämnades till familjestödsutredningen för beaktande.

Till betänkandet hade fogats särskilda yttranden
angående föräldrapenning för tillfällig vård av barn
beträffande föräldrapenning vid första barnets födelse

1. av fru Håvik (s),

angående föräldrapenning i samband med barns födelse
beträffande ersättningstidens längd

2. av fru Håvik (s),

3. av herr Hyltander (fp),

beträffande föräldrapenning för icke sammanboende

4. av herr Olsson i Stockholm (vpk),

angående internationella adoptioner

5. av herr Hyltander (fp),

angående vårdbidrag

6. av herrar Magnusson i Nennesholm (c) och Hyltander (fp), fröken
Pehrsson (c) samt herrar Andersson i Nybro (c) och Andersson i Edsbro
(c).

Herr RINGABY (m):

Herr talman! Socialförsäkringsutskottets betänkande nr 30 gäller en
fortsatt utbyggnad och en fortsatt förbättring av en av våra allra senaste
socialförsäkringar, nämligen föräldraförsäkringen.

Den viktigaste förändring gentemot propositionen som presenteras i
betänkandet är att socialministern fått en bakläxa på sitt förslag att adop-
tivföräldrar skulle ha rätt till bara 90 dagars ersättning från föräldra-
försäkringen, om det adopterade barnet är äldre än nio månader och
yngre än sex år vid ankomsten till det nya hemmet. Som bekant är
majoriteten av alla barn – jag tror att det gäller omkring 90 % – mellan
nio månader och sex år när de adopteras.

Denna ringa generositet gentemot adoptivföräldrarna – en förutsättning
för att ersättning skall utgå är att båda föräldrarna förvärvsarbetar – har
utskottet förbytt mot en stor generositet. Utskottet har – under trycket
av att det fanns motioner från de tre borgerliga partierna och även från
vpk om en förlängning av ersättningstiden – enhälligt föreslagit att er-
sättning vid adoption skall utgå under sju månader t. o. m. barnets sjätte
år. Om barnet är mellan sju och tio år skall ersättning från föräldra-
försäkringen utgå i 45 dagar.

En annan förbättring jämfört med regeringens förslag är att begräns-
ningen på högst två månader i rätten att skjuta upp uttaget från för-
äldraförsäkringen, om barnet är sjukt t. ex. eller om föräldern är sjuk
och därför inte kan ta hand om barnet, har tagits bort. Även om barnet
alltså måste vårdas i kuvös på sjukhuset längre tid än två månader eller
om föräldern är sjuk, kanske i en epidemisk sjukdom som tar längre
tid än två månader, skall rätten finnas kvar till sju månaders ersättning

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

från föräldraförsäkringen när barn och föräldrar återförenas.

Vidare blir rätten till föräldrapenning vidgad till att gälla inte bara vid vård av sjukt barn utan även om den ordinarie vårdaren av barnet skulle insjukna, så att någon av föräldrarna måste träda till. Det gäller även om den ordinarie vårdaren är en hemmahustru och hon blir sjuk och inte kan vårda barnet. Då kan mannen komma hem, överta vårdnaden och uppbära föräldrapenning.

Slutligen är vi eniga om i utskottet att ytterligare ett förslag som har framställts från borgerligt håll skall genomföras, nämligen att föräldrar skall få rätt till resekostnadsersättning från den allmänna sjukförsäkringen när de besöker barn som vårdas på sjukhus. Alla resekostnader utöver 30 kr. skall ersättas.

Socialförsäkringsutskottets betänkande nr 30 visar alltså att moderaterna och mittenpartierna som så ofta förr framtingat förbättringar av sociala reformer som regeringen presenterat i ganska ofullständigt skick. Jag kan inte undgå att konstatera den oerhörda skillnad som föreligger mellan moderaternas verkliga ansikte och den vrångbild av oss som inte minst Olof Palme visat fram i sitt förstamajtal.

Hur var det med ATP-försäkringen t. ex., när en miljon pensionärer ställdes utanför? Alla handikappade ställdes utanför ATP. Hur mycket de än arbetade och hur mycket de än betalades avgifter för deras arbetsinkomster fick de inte tillhöra ATP. Inga hemmafruar fick tillhöra ATP. Tack vare moderaternas och mittenpartiernas kamp skall dessa saker utredas och förbättras. Delpensionen – likadant, egenföretagare som blir löntagare ställs utanför möjligheten att få delpension.

En social reform, herr talman, blir ofta inte bra förrän moderaterna och mittenpartierna fått hyfsa till den. Det är den enkla sanningen, och det gäller även föräldraförsäkringen som vi talar om i dag.

Jag sade att föräldraförsäkringen blivit avsevärt förbättrad. Den förbättringen har vi kunnat åstadkomma utan några särskilt stora kostnadsökningar. Men det återstår en del saker att rätta till innan vi moderater är helt nöjda med den här reformen.

I reservationen 7 tar vi upp en liten detalj, nämligen rätten för en nybliven pappa att vara hemma även när första barnet kommer till familjen. Enligt propositionen får han vara det om det finns ett barn tidigare i hemmet att ta hand om, och han får vara det om modern är sjuk. Men vi tycker att pappan skall få möjlighet att vara hemma och ta emot sitt första barn även om modern inte är direkt sjuk. Hon kan vara svag. Många familjer får bara ett barn, och det kan vara roligt för pappan att då kunna vara hemma och ta emot det.

Reservationen 6 från folkpartiet kräver i princip detsamma. Folkpartiet vill ha en lagstiftning omedelbart, medan vi vill ha en utredning av frågan. Det är enda skillnaden. Eftersom enligt vad jag tror folkpartiets reservation kommer att ställas mot utskottets förslag först, får vi moderater avstå i den voteringen. Men vi hoppas att folkpartiet stöder oss i den andra voteringen.

I reservationen 8 föreslår vi att regeringen till höstsessionen skall lägga fram förslag om rätt till ytterligare en månads föräldrapenning, alltså en utökning från sju månader till åtta. Varför just åtta månader? frågar sig kanske någon. Ofta tar kvinnor med tungt arbete ut föräldrapenningen under två månader före nedkomsten. Det har de rätt att göra. Då är det alltså fem månader kvar efter nedkomsten som föräldrapenning kan utgå. Men att placera ett barn, som är under sex månader, på ett barndaghem är nästan omöjligt. Därför vill vi utöka denna bit med en månad, så att barnet blir sex månader och lättare att placera på ett barndaghem, när föräldern åter går ut i förvärvsarbete.

Vi har ett mycket starkt stöd för detta krav. Både familjepolitiska kommittén och utskottsmajoriteten har samma uppfattning men vill vänta på ytterligare utredningar. Vi tycker emellertid att just en månads förlängd ersättningsperiod inte behöver utredas ytterligare. Den kan genomföras nu.

Reservationen 10 handlar om fosterföräldrars rätt till föräldrapenning i 45 dagar, om båda förvärvsarbetar och barnet är mellan sju och tio år gammalt vid ankomsten till familjen. Mellan sju och tio års ålder är det fråga om skolbarn, och det kan vara praktiskt om föräldrarna får ta ut halv ersättning från familjeförsäkringen under den tid barnet går i skolan och då såsom kompensation i 90 dagar i stället för i 45. Det blir exakt samma kostnad. Det skulle göra försäkringen mer smidig och anpassningsbar till förvärvsarbetande föräldrar med barn i skolan.

Vidare pekar vi på den skillnad som föreligger i rätten till ersättning från denna försäkring mellan biologiska föräldrar och fosterföräldrar, när inte båda makarna förvärvsarbetar – alltså när det finns en hemmafru, vilket ofta är fallet i familjer. Om hustrun – vilket är mycket vanligt – är hemmafru utan inkomst eller har ett deltidsarbete med en inkomst som ger lägre sjukpenning än 25 kr. om dagen, får hon i alla fall 25 kr. om dagen. Det är det s. k. garantibeloppet. En biologisk moder som inte har någon inkomst får 25 kr. om dagen i sju månader medan en adoptivförälder utan inkomst får 25 kr. om dagen i bara 20 dagar. En adoptivförälder som har en högre inkomst får ersättning i sju månader, men vid låg inkomst utgår ersättning i bara 20 dagar.

Det är inkonsekvent, och vi anser det egendomligt att vi moderater har blivit ensamma om just denna reservation.

I reservationen 12 framhåller vi att de deltidsarbetande har en oförmanlig situation i socialt hänseende, bl. a. när det gäller sjukförsäkring och ATP. Eftersom ersättning från föräldraförsäkring inte utgår annat än om föräldern avstår från arbete för att vårda barnet – bortsett från garantibeloppet – blir den som arbetar två till tre dagar i veckan underkompenserad från föräldraförsäkringen.

Vi föreslår därför att fru Troedssons motion, som behandlar de här problemen, skall överlämnas till familjestödsutredningen.

Vårt krav i reservation nr 8, att föräldrapenningen skall kunna utgå under åtta månader i stället för sju vid ett barns ankomst till familjen,

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

har föranlett fru Håvik att avge ett särskilt yttrande till utskottsbetänkandet. Hon vill också gärna ha åtta månaders ersättning men vill i enlighet med Camilla Odhnoffs egendomliga förslag i familjestödsutredningen ha dessa åtta månader kvoterade, så att ingen förälder skall kunna få ta ut mer än sju månader. Är hustrun hemma i sju månader först, så måste hon sedan byta med sin man sista månaden för att få ut föräldrapenning för den.

Jag tycker att det är ett mycket egendomligt förslag. Om maken är sjöman och befinner sig på andra sidan jordklotet, skall han då resa hem för att familjen skall få rätt till föräldrapenning den åttonde månaden? Nu kan ju fru Håvik eller fröken Mattson eller vem det nu blir som kommer att prata för förslaget säga att så behårt kommer vi inte att tolka bestämmelserna, utan i ett sådant fall kan samma förälder få ersättning i åtta månader. Men det återstår ett problem.

Hur blir det om hustrun inte har någon arbetsinkomst utan bara 25 kr. om dagen i garantibelopp? Vad händer då? Jo. då får mannen också bara 25 kr. om dagen, om han stannar hemma för att sköta barnet. Förutsättningen för att han skall få mera från sin egen sjukförsäkring är ju att hustrun är försäkrad för mer än 25 kr. per dag. Det här gör förslaget ännu mer egendomligt. Mannen kan inte vara hemma en månad mot en ersättning av 750 kr., för det kan familjen inte leva på. Hur skall man då förfara enligt socialdemokratisk modell?

Det egendomliga förslaget om kvotering är väl tillkommet enbart med tanke på familjer där båda föräldrarna förvärvsarbetar, men i så fall skapar man ingen rättvisa. Då diskrimineras hemmakvinnorna, för efter vad jag förstår kan föräldrapenning för den åttonde månaden aldrig komma i fråga till en familj där enbart mannen förvärvsarbetar. Här har, tycker jag, dogmatismen fått gå före omtanken om barn och familj.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till samtliga de reservationer som är undertecknade av mig och herr Fridolfsson.

I detta anförande instämde herr Fridolfsson (m).

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Föräldraförsäkringen och lagen om rätt till föräldralejdighet är två viktiga redskap för att underlätta kontakten mellan barn och föräldrar. I den form de nu börjar få är de också viktiga för att skapa jämlikhet mellan kvinnor och män. Väsentliga förbättringar har skett under senare år, och i dag tas ytterligare några steg i rätt riktning.

Jag vill börja med att uppehålla mig vid ett par förbättringar som utskottet föreslår utöver regeringens förslag. Det gäller adoptivbarnens behandling och rätten att skjuta upp föräldrapenningen när barn och föräldrar av någon anledning inte kan vara tillsammans omedelbart efter födelsen.

Jag skulle vilja anförda en personlig synpunkt. Det är väl inte bara jag av ledamöterna i riksdagen som ibland undrar vad som egentligen

kommer ut av det arbete som vi sysslar med här. Man tycker att det går trögt. Men om utskottets förslag bifalls i dag, är nog för mig den 6 maj 1976 den hittills roligaste dagen under mina sju år i riksdagen. Två av de frågor jag har engagerat mig i kommer då att antingen helt lösas eller också föras ett mycket stort steg fram. Det gäller just de frågor jag nämnde.

En av de första motioner jag var med om att underteckna krävde lika behandling av adoptivföräldrar och biologiska föräldrar. Cecilia Nettelbrandt var huvudmotionär. Det fanns också en socialdemokratisk motion med liknande innehåll. Andra lagutskottet uttalade sig för principen om lika behandling, och det var alltså år 1969. Det har inte gått så rasande fort precis.

Typiskt för utvecklingarna här varit att regeringen fått drivas på av riksdagen, eftersom regeringen har haft ett svalt intresse för adoptivfamiljerna.

När Camilla Odhnoffs utredning äntligen kom var den en svår besvikelse för dem som hade hoppats på förverkligandet av principen om likabehandling. Besvikelsen blev ännu mycket större när man fick se propositionen som inte ens ville genomföra det ofullständiga förslaget om 90 dagars föräldrapenning för adoptivföräldrar med barn upp till tio år. Det är därför glädjande att ett enigt utskott nu kräver minst likställdhet upp till sju år.

Vi i folkpartiet hade gärna gått vidare, över sju år. Det framgår av vår partimotion. Vi hade också gärna sett att man hade kunnat få möjlighet till halvtidsledighet för föräldrar till adoptivbarn som börjat skolan. Vi ansåg det dock viktigt för adoptivföräldrarnas trygghet att det blev en så bred enighet som möjligt. Därför har vi inte lämnat någon reservation till utskottets betänkande på den punkten.

Utskottet framhåller att det fortsatta studiet av hur föräldraförsäkringen fungerar skall avse just den här gruppen. Ett par procent av barnen adopteras vid över sju års ålder, och vi kommer att bevaka att man också i dessa fall får ökade rättigheter så fort som möjligt.

I den korta frågedebatt som herr Aspling och jag hade för en stund sedan demonstrerade tyvärr socialministern att regeringen fortfarande inte har något större intresse för att skapa jämställdhet för adoptivföräldrarna. Jag hoppas dock att han vill dra den enda rimliga slutsatsen av utskottets behandling, nämligen att vi nu så fort som möjligt skall ge adoptivföräldrarna samma ekonomiska förmåner som andra föräldrar.

Det behövs inte bara att man förbättrar föräldrapenningen för att det skall bli möjligt för alla som önskar det och som är lämpliga att adoptera barn oavsett om de har hög inkomst eller inte. I en motion av Elver Jonsson föreslås att man också skall försöka få fram andra stödformer. Vi vet att kostnaderna för en adoption, framför allt när det gäller barn från fjärran länder, är mycket höga. Det är svårt för människor med normala inkomster att adoptera.

Nu har vi inget omedelbart yrkande om detta i dag. Dels innebär detta

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

Föräldraförsäkringen m. m.

utskottsförslag ett stort steg framåt, dels har riksdagen på socialutskottets förslag tidigare höjt anslaget till Adoptionscentrum, och detta kommer adoptivföräldrar till godo på så sätt att de slipper en avgiftshöjning som annars var nödvändig. Vi kommer att fortsätta att verka för att adoptionen blir möjlig för alla.

Den andra frågan jag nämnde tog jag upp efter att ha fått ett brev från en mamma som hade fått barn med spaltad gom. Barnet hade fått ligga på sjukhus några månader. Mamman kunde inte förstå varför hon inte skulle få full föräldrapenning när barnet kom hem. Först skulle hon tvingas gå och göra ingenting en lång tid och sedan inte kunna få vara tillsammans med barnet när det kom hem. Jag kunde inte förklara detta, och det kunde inte heller socialförsäkringsutskottet, trots att utskottet den gången sade nej till motionsförslaget.

Jag är glad att detta nu äntligen rättas till. Det är en rättvisefråga. Många fler människor än man tror är faktiskt berörda av problemet. De kan inte ta hem sitt barn omedelbart, men de vill utnyttja möjligheten till kontakt mellan barn och föräldrar när barnet är tillräckligt stort och friskt för att få komma hem. I vissa fall kan det också vara så att föräldrarna har någon sjukdom och därför på grund av epidemilagens bestämmelser inte får träffa sitt barn.

Det är klart att det finns ytterligare önskemål om förbättring av föräldraförsäkringen. Det har lämnats en hel del reservationer i utskottet, och jag skall ta upp några av dem. Men först skall jag bara framföra den allmänna synpunkten att alla dessa förbättringar givetvis kostar pengar. Vi vill gå snabbare fram på några punkter, men det gäller sådant som drar rätt begränsade kostnader. Vill man göra det lätt för sig kan man naturligtvis varje gång yrka på de bästa tänkbara sociala reformer och när man sedan blir ombedd att tala om hur reformerna skall betalas säga: Vi slaktar väl ett flygplan modell Viggen – och så har man finansierat ytterligare något värdefullt. Men om man nu anser att Sverige skall ha ett försvar och att det också behövs insatser på andra områden, kan man inte säga ja till allt som man skulle vilja ha.

Några förbättringar utöver vad regeringen har föreslagit tycker vi emellertid ryms väl inom en ansvarsfull ekonomisk politik. Det gäller t. ex. åldersgränserna. Nu föreslås att det skall vara tioårsgräns både för rätten för föräldrarna att vara lediga när barnen är sjuka och för de resebidrag som man kan få om man besöker sitt barn på sjukhus. Vi vill höja den gränsen till tolv år. Vi tror inte att det blir något missbruk, erfarenheterna tyder inte på det. Och det är obestridligt att tioåringar och elvaåringar inte är stora nog att vara ensamma hemma om de har en svårare sjukdom. De behöver också besök av föräldrarna på sjukhus. I och för sig kunde man gärna gå vidare och höja gränsen ytterligare några år, men av ekonomiska skäl får man kanske ta det steg för steg.

Jag yrkar bifall till reservationerna 5 och 11, som innebär höjning av de här gränserna till tolv år.

En av de mest glädjande ändringar som har skett är att faderns rätt

till ledighet för att vara tillsammans med sina barn både när de är nyfödda och när de är sjuka har utvidgats. När vi först tog upp denna fråga 1969 och ville ge fadern jämställdhet, var det verkligen ett mycket begränsat stöd utanför folkpartiet för den tanken. Fortfarande har fadern inte rätt till ledighet för att vara hemma när mamman kommer från BB med det första barnet, utan då fordras att det finns barn tidigare i familjen. Men i och med detta kommer pappan från början på efterkälken i förhållandet till barnet, och det försvårar naturligtvis jämlikheten i hela familjens fortsatta liv. Det är ofta dessutom en ansträngande tid för modern, även om hon inte är sjuk på något sätt. Det är en stor omställning för henne. Hon blir väckt om nätterna. Amningen tar på krafterna. Pappan behövs där helt enkelt för att familjelivet skall flyta harmoniskt.

Men det är framför allt med tanke på jämställdheten som vi vill utvidga rätten för pappan att vara ledig samtidigt med mamman i samband med barnets födelse. Det skulle vara önskvärt att han fick en hel månads ledighet, en tanke som har framförts i en motion från folkpartihåll. Men det kostar för mycket i dagens situation, har vi sagt oss. Därför vill vi göra den första ändringen att de dagar, som familjen ändå har rätt till i samband med barns sjukdom, skall pappan också få utnyttja när mamma och barn kommer hem från BB.

Jag har svårt att se att det finns några egentliga skäl emot en sådan utvidgning.

När barn vistas på sjukhus är det viktigt att föräldrarna får möjlighet att besöka dem. I andra länder gör man mycket mer för att underlätta för föräldrarna både att besöka barnen på sjukhus och att stanna där över natten och på det sättet ge barnen litet trygghet i den väldiga förändring som sjukhusmiljön innebär. Här finns ingen risk för missbruk. Det är ju läkarna som avgör om barnet skall vara kvar på sjukhuset. Vi föreslår därför att man så fort som möjligt utvidgar rätten för föräldrarna att få ledigt just när de har barn på sjukhus.

En utsträckning av föräldraledigheten till åtta månader och i ett längre perspektiv till tolv månader är också önskvärd. Folkpartiet har uttalat sig för det, bl. a. i vårt familjepolitiska program. Men vi tycker inte att det är möjligt i dagens situation att föreslå en så kostnadskrävande ökning. Vi anser att den frågan bör lösas steg för steg och att det är viktigare med andra saker just nu. Bl. a. är det viktigare att man ger föräldrarna rätt till en förkortad arbetstid under ett par år efter det att föräldraledigheten löpt ut. Vi hoppas att en sådan reform kan genomföras från nästa årsskifte. Detta kommer vi att verka för när de frågorna kommer upp i riksdagen. Det finns anledning att återkomma till det bl. a. senare i dag.

Jag skall slutligen nämna ett par ord om en mer speciell fråga, nämligen rätten till föräldraledighet för den som gör värnpliktstjänstgöring. Vissa framsteg har gjorts på senare år. I höstas uttalade försvarsutskottet med anledning av motioner att huvudregeln bör vara att man skall få anstånd med repetitionsövning för att kunna vara med om förlossningen. När

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

det däremot gäller en mer vidsträckt möjlighet att utnyttja föräldrale-
digheten gör både försvarsutskottet och socialförsäkringsutskottet nu rätt
negativa uttalanden.

Jag ser till min glädje att den motion jag har väckt har fått stöd
av delegationen för jämställdhet mellan män och kvinnor, som har vänt
sig till försvarsministern och begärt att just det som jag har krävt i min
motion – som behandlas i dag – skall genomföras. Det skall bli intressant
att se vad försvarsministern säger som svar på den skrivelsen. Om det
inte är tillfredsställande skall jag återkomma och hoppas då att få stöd
här i riksdagen av alla dem som på olika sätt har sagt att de vill verka
för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till de reservationer som herr
Hylander har lämnat i utskottet.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! Propositionen 133 innehåller förslag till reformer, vilkas
principiella innebörd vpk givetvis ansluter sig till. Förslagen är emellertid
i vissa avseenden alltför återhållsamma för att några mer verkningfulla
effekter och förbättringar skall kunna åstadkommas. Det vore, menar
vpk, olyckligt att låta snålheten bedra visheten, i synnerhet som det
här rör sig om angelägna reformer, som kan genomföras inom en tämligen
blygsam kostnadsram.

Vpk föreslår att ersättningstiden för tillfällig vård av sjukt barn bör
vara minst 20 dagar. Det är i allra högsta grad motiverat med en längre
ersättningstid än vad som föreslås i propositionen, dels med hänsyn till
barns faktiska sjukdomstid per år, dels med tanke på den i de allra flesta
kommuner mycket dåliga utbyggnaden av den kommunala barnvårdar-
verksamheten.

Någon statistik över hur många dagar per år barn upp till 14 års ålder
är sjuka finns tyvärr inte, men familjepolitiska kommittén genomförde
under år 1970 tillsammans med barnstugeutredningen en undersökning
rörande frånvarofrekvensen på daghem. Uppgifterna i den undersökning-
en om antalet sjuka barn tyder på att barn på daghem genomsnittligt
är sjuka under 27 av föräldrarnas arbetsdagar varje år. Förskolebarn som
vistas på daghem har i genomsnitt bara barnvårdare två tre dagar per
år. Under 1974 fick nästan 58 000 barnfamiljer hjälp med tillfällig tillsyn
i hemmet under i genomsnitt bara 58 timmar per familj.

Det finns många förvärvsarbetande kvinnor, och särskilt givetvis en-
samstående kvinnor, som har bitter erfarenhet av ersättningstidens
knapphet. När ersättningsdagarna inte räcker till, och det gör de förvisso
inte, tvingas man antingen att ta tjänstledighet utan lön eller knapra
på semesterdagarna som skulle ha behövts till ren rekreation.

Dessutom tillkommer situationer när barn måste vistas på sjukhus.
Ofta är då barnen svårt sjuka och därmed också sjuka en längre tidsperiod.
I sådana situationer är barnen i särskilt stort behov av föräldrakontakt.
I dessa fall måste möjlighet ges till en individuell prövning för att ytter-

ligare utsträcka ersättningstiden.

Det förefaller rimligt att differentiera ersättningstiden med hänsyn till antalet barn i familjen. Men det saknas f. n. utredningsmaterial som kan ge anvisningar om hur denna differentiering skall ske och hur den bör se ut. Vpk föreslår därför att denna fråga utreds.

Åldersgränsen som är satt till 10 år måste höjas och fastställas till 14 år. Även här måste enligt vpk:s mening möjlighet finnas att vid individuellt behov höja denna gräns. Kan det vara möjligt, herr talman, att riksdagens ledamöter anser att t. ex. en elvaåring med 40 graders feber skall klara sig ensam en hel dag medan föräldrarna förvärvsarbetar?

Allt välvilligt prat för omsorg och omvårdnad om barnen som man i andra sammanhang här i kammaren försöker överglänsa varandra med klingar onckligen falskt när man så hänsynslöst överlåter åt små sjuka barn att klara sig själva. För det är vad man i praktiken gör när man begär att en sjuk elvaåring skall sköta sig själv.

Utskottsmajoritetens och förmodligen även kammarens ställningstagande i denna fråga vittnar om oansvarighet.

I propositionen påpekas vikten av att förbättra föräldrarnas kontakt med förskoleverksamheten. Och det föreslås att ersättning för detta skall kunna utgå med en hel eller två halva dagar per år. Vpk anser att detta är alltför litet för att det skall kunna få någon effekt och föreslår i stället, att ersättning skall utgå för två dagar per halvår för vart och ett av de barn i en familj som går i en förskola. Dessa dagar skall alltså utgå utöver de tidigare nämnda 20 dagarna.

Det är viktigt – och det har sagts tidigare här i debatten – att adoptivbarn ges möjlighet att etablera goda relationer med sina nya föräldrar. Därför måste också åldersgränsen vad gäller föräldrapenning till adoptivbarn vara 14 år. Det förtjänar att påpekas att årligen bara ett hundratal barn kommer till sina adoptivföräldrar efter det att barnen fyllt sex år.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1, 3, 4 och 9.

Herr FREDRIKSSON (s):

Herr talman! I samband med behandlingen av propositionen 133 om utbyggnad av föräldraförsäkringen och de motioner som väckts i anslutning till denna har utskottet också behandlat ett antal motioner som väckts i början av årets riksdag och som även de anknyter till de frågor som behandlas i propositionen. Jag kommer inte att kommentera alla dessa motioner, utan jag nöjer mig med att ta upp de reservationer som fogats till utskottets betänkande. Det kan dessutom finnas anledning för mig att något redogöra för det sakliga innehållet i den lagstiftning som nu diskuteras.

Föräldraförsäkring är en ganska ny företeelse här i landet. Den har funnits sedan den 1 januari 1974 och bygger på ett beslut som de flesta här i kammaren varit med om att fatta den 16 maj 1973. Det rör sig alltså, herr talman, om en lagstiftning som ännu så länge bara har drygt

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäk-
ringen m. m.*

två år på nacken.

Vad föräldraförsäkring innebär har vi redovisat i utskottsbetänkandet. Dess viktigaste funktion är att ge båda föräldrarna möjlighet att få en närkontakt med sina barn under deras första levnadstid och att låta inte bara mamman utan också pappan ta aktiv del i vården av barnen. Detta försöker man åstadkomma genom att ge föräldrarna föräldrapenning i sammanlagt sju månader i samband med barnets födelse. Hittills har föräldraförsäkringen också haft den funktionen att den skall göra det möjligt för föräldrarna att vara hemma från arbetet och ta hand om ett sjukt barn. För att ge föräldrarna denna möjlighet har de fått rätt till föräldrapenning i tio dagar per familj och år. Barnet får då inte vara äldre än tio år.

Propositionen bygger som bekant till allra största delen på förslag av familjestödsutredningen och består av två huvudpunkter. Den ena är att den nuvarande sjukpenningen vid vård av sjukt barn görs om till en föräldrapenning för tillfällig vård av barn, samtidigt som man ökar antalet ersättningsdagar. Ersättningsdagarna blir i fortsättningen minst tolv för en familj med ett barn och högst arton om familjen har två eller flera barn.

För att kunna skilja föräldrapenning för tillfällig vård av barn från den tidigare gällande föräldrapenningen har man döpt om den senare till föräldrapenning i samband med barns födelse.

Att man döper om sjukpenningen vid vård av sjukt barn till föräldrapenning beror på att den nya förmånen kan utgå även vid andra tillfällen än när barnet är sjukt. Också sjukdom hos barnets ordinarie vårdare – vare sig det gäller en mamma eller en annan släkting, en barnpraktikant eller en dagbarnvårdare – kommer i fortsättningen att berättiga till föräldrapenning för tillfällig vård av barn. Utskottet tycker att detta är en bra förändring, eftersom vi förra året begärde en snabbutredning med just detta syfte.

Föräldrapenning skall i fortsättningen också kunna utgå när föräldrarna måste ta med barnet till den förebyggande barnhälsovården. Det kan gälla besök hos barnavårdscentral, skolhälsovård eller psykisk barn- och ungdomsvård, den man till vardags brukar kalla PBU.

En annan viktig nyhet är att föräldrarna skall kunna få föräldrapenning för tillfällig vård av barn när de besöker förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg, dvs. daghem, fritidshem och kommunala familjedaghem. Härvidlag gäller ersättningsrätten en dag eller två halva dagar för varje förälder. Dessa dagar ligger inom det totala antal dagar för vilka föräldrapenning kan utgå.

Omvandlingen av sjukpenningen vid vård av sjukt barn till föräldrapenning för tillfällig vård av barn har främst tillkommit för att utgöra ett komplement till samhällets barnomsorg, för vilken riksdagen beslutade en så betydelsefull utbyggnad häromdagen. Vi i utskottet har sett mycket positivt på denna del av förslaget i propositionen. Jag säger vi, därför att jag tror att jag i det sammanhanget gör mig till tolk för alla

mina kolleger. Visst finns det reservationer också på denna punkt, men de är alla enpartireservationer. Det är något som f. ö. gäller alla reservationer till det aktuella betänkandet. Herr Ringaby sade visserligen i sitt inlägg att en social reform som denna inte blir bra förrän moderaterna och mittenpartierna får tillfälle att driva på och göra förbättringar, men i detta fall finns det som sagt ingen sådan enighet. Socialdemokraterna och centerpartiet är helt överens om innehållet i detta betänkande.

Reservanterna vill förbättra förmånerna ytterligare i olika avseenden, det har framgått av de tidigare anförandena. Reservationerna 1 och 4 tar upp frågan om ersättningstidens längd och om hur gammalt barnet skall vara då föräldrapenning skall upphöra att utgå. Reservanten – i det här fallet herr Olsson i Stockholm, vars reservationer fru Lantz har talat för – vill ha en ersättningstid på 20 dagar och en åldersgräns på 14 år. Reservanten tycker att ersättningstiden skall förlängas ytterligare och åldersgränsen tas bort helt om barnet vårdas på sjukhus och det bedöms värdefullt för vården att föräldrarna är närvarande.

Herr Hyltander är i sina reservationer – 2 och 5 – inne på liknande tankegångar. Han tycker att föräldrarna bör ha en utökad rätt till föräldrapenning då barnet vårdas på sjukhus. Han tycker också att åldersgränsen bör höjas, men han nöjer sig med 12 år i stället för 14 år som vpk föreslår.

Herr Olsson i Stockholm vill dessutom i reservation 3 ha en utredning om differentiering av antalet ersättningsdagar. Han vill att man skall klarlägga de olika problemställningar som finns i samband med en differentiering av ersättningstiden.

Om jag, herr talman, får börja med den sista reservationen så föreslår departementschefen en differentiering av ersättningstiden med hänsyn till antalet barn i familjen; högst 12, 15 resp. 18 dagar för ett, två, tre eller flera barn. Herr Olsson ifrågasätter lämpligheten av en differentiering innan man utrett behovet av sådan. Det måste väl ändå vara ganska klart – jag får rikta mig till fru Lantz – att en familj där det finns två, tre eller flera barn kan behöva avstå från förvärvsarbete oftare än familjer där det bara finns ett barn. Det måste väl gälla i särskilt hög grad nu när föräldrarna skall kunna vara lediga för att besöka barnhälsovården och ta kontakt med förskoleverksamheten. Jag tycker alltså det är alldeles riktigt att man differentierat antalet ersättningsdagar och kan inte förstå att man skall behöva utreda om det finns något sådant behov. Jag yrkar avslag även på reservationen 3.

Det är klart att man kan ha olika uppfattning om hur många dagar på ett år förälder skall behöva vara ledig för att kunna vårda sjuka barn, ta kontakt med förskolan och liknande. Hur långt man vill gå är väl mest en kostnadsfråga. Bara omvandlingen av den tidigare sjukpenningen för vård av sjukt barn till föräldrapenning för tillfällig vård av barn har beräknats kosta 85 milj. kr. Ökar man på antalet ersättningsdagar blir det givetvis mycket dyrare, och detsamma gäller om man höjer åldersgränsen.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

Föräldraförsäkringen är, som jag tidigare nämnde, en rätt ny försäkring. Den torde också vara ganska unik i ett internationellt perspektiv. Jag tycker det är naturligt att en sådan försäkring byggs ut successivt och med beaktande både av de erfarenheter man får vid den praktiska tillämpningen och av andra reformbehov i samhället. Med hänsyn till detta finns det enligt min mening all anledning att godta förslaget i propositionen, som jag tycker är väl avvägt.

När det gäller ersättningstidens längd vill jag i sammanhanget särskilt peka på en sak. De 12, 15 och 18 dagarna för vilka föräldrapenning högst kan utgå avser hela dagar. Har man uppburit halv föräldrapenning under två dagar räknas bara en dag bort från den disponibla ersättningstiden. 12 dagar kan alltså i bästa fall bli 24, 15 dagar kan bli 30 och 18 dagar kan bli 36 ledighetstillfällen.

När det gäller den förebyggande barnhälsovården och förskoleverksamheten kan väl föräldern ofta klara de nödvändiga kontakterna på en halv dags föräldrapenning.

Jag yrkar alltså, herr talman, avslag på reservationerna 1, 2, 3, 4 och 5.

I två reservationer har man tagit upp frågan om rätt till föräldrapenning för fadern vid första barnets födelse. Den föräldrapenning som reservanterna avser här är givetvis den nya föräldrapenningen för tillfällig vård av barn, eftersom den föräldrapenning som nu finns, dvs. föräldrapenning i samband med barns födelse, kan uppbäras också av pappan och även vid första barnets födelse. Vad reservanterna vill är alltså att båda föräldrarna med rätt till föräldrapenning skall kunna vara hemma och gemensamt vårda det förstfödda barnet när det och modern kommer hem från sjukhuset. Reservanterna menar att det är bra att pappan redan från allra första början får ökade möjligheter till nära kontakt med sitt nyfödda barn.

Utskottsmajoriteten har inte velat gå med på detta yrkande, eftersom vi tycker att det strider mot en grundprincip i föräldraförsäkringen. Föräldrapenning skall nämligen tillkomma endast den förälder som måste avstå från förvärsarbete för att vårda barn. Om mamman klarar av vården på egen hand när hon kommer hem från sjukhuset – eller BB – så finns det ju ingen vårdsituation som mannen behöver rycka in i. Är det å andra sidan så att mamman är medtagen när hon kommer hem med barnet från sjukhuset, så finns det med de nya bestämmelserna möjlighet för mannen att få föräldrapenning för tillfällig vård av barn. Den nya förmånen avser nämligen, som jag tidigare har sagt, också sådana situationer där barnets ordinarie vårdare är sjuk. Pappan kan alltså i sådana fall vara hemma och tillsammans med mamman vårda barnet.

Med detta yrkar jag också avslag på reservationerna 6 och 7. Även om det finns vissa skäl som talar för att föräldrarna gemensamt bör få ökade möjligheter att glädja sig åt den förstfödde vid hemkomsten från sjukhuset, tror jag att man bör avvakta erfarenheterna av försäkringen innan man tar ett så radikalt steg som reservanterna här är inne på.

Därmed övergår jag, herr talman, till de reservationer som gäller föräldrapenning i samband med barns födelse. På den punkten har det avlämnats bara en reservation, och den gäller frågan om ersättningstidens längd. Samma fråga tas också upp i ett särskilt yttrande.

Här vill jag till att börja med nämna att förslaget i propositionen innebär att föräldrarna har en i princip fri dispositionsrätt till föräldrapenning i 270 dagar. Om de av en eller annan anledning inte har kunnat tillgodogöra sig föräldrapenningen när den ordinarie ersättningstiden om 210 dagar är slut, så förlängs denna automatiskt med de dagar som behövs för att ersättning skall hinna utgå för alla de 210 dagarna. När man hunnit fram till 270:e dagen efter barnets födelse, klipps emellertid dispositionsrätten automatiskt av. Den här regeln har kritiserats i folkpartiets partimotion 2240. Motionärerna tycker att det är fel att begränsa dispositionsrätten i sådana fall där föräldrarna på grund av sjukdom hos barnet inte haft möjlighet att vårda det efter födelsen.

Detta, herr talman, är en tanke som har gått hem hos oss utskottsledamöter. Vi tycker att alla föräldrar bör ha en god chans att få närkontakt med sina barn. Utskottet föreslår därför den ändringen i regeringsförslaget att sjukdom hos förälder eller barn automatiskt skall medföra förlängning av den tid under vilken föräldrapenning kan utgå, och den förlängningen skall gälla utan någon annan begränsning än den som automatiskt följer av att ersättning kan utgå längst till dess barnet fyller tio år.

Familjepolitiska kommittén föreslog på sin tid att föräldrapenning i samband med barns födelse skulle kunna utgå i sammanlagt åtta månader. Kommittén valde åtta månader med den motiveringen att en mamma som måste ta ledigt från arbetet två månader före barnets födelse skulle kunna vara hemma till dess barnet blev sex månader eller tillräckligt gammalt för att tas emot på daghem.

Redan i samband med att socialförsäkringsutskottet behandlade proposition nr 47 år 1973 – det var den proposition som innehöll det ursprungliga förslaget till föräldraförsäkring – väcktes ett flertal motioner med yrkanden om åtta månaders ersättningstid. Socialförsäkringsutskottet var i och för sig positivt till en längre ersättningstid än de sex månader som föreslogs i propositionen men godtog propositionens förslag med den motiveringen att man borde avvakta erfarenheterna av den nya försäkringen innan man beslöt sig för en förlängning av ersättningstiden. Utskottet hänvisade också till kostnadsaspekterna. Det är nämligen ganska dyrt att förlänga ersättningstiden. I dag kan man beräkna kostnaden för bara en månads förlängning till 150 milj. kr.

Familjestödsutredningen, som har i uppdrag att följa upp föräldraförsäkringen, föreslog i sitt betänkande i höstas att ersättningstiden skulle förlängas till åtta månader; den är f. n. sju månader – som kammarens ledamöter väl känner till – efter ett beslut som fattades 1974. Familjestödsutredningens förslag innebär en viktig nyhet i förhållande till vad familjepolitiska kommittén föreslog. Utredningen vill kvotera ersättningstiden för att förmå pappan att vårda barnet åtminstone en av de

åtta ersättningsmånaderna. Förslaget innebär nämligen att ingen av föräldrarna får ta ut mer ledighet än sju månader av de totalt åtta som de kan vara lediga tillsammans.

Utredningens förslag är också kombinerat med en ny ersättningsform, delföräldrapenning för föräldrar som tillsammans minskar ned arbetstiden till sex timmar per dag under 20 månader eller 600 dagar, dvs. 300 dagar eller tio månader per förälder.

Familjestödsutredningens förslag om en åttonde ersättningsmånad och om delad ledighet mellan föräldrarna har visserligen fått ett positivt mottagande vid remissbehandlingen, men det finns också remissinstanser – däribland LO och Landstingsförbundet – som menar att man inte bör införa en delföräldrapenning förrän man har klarat ut vad en förkortad arbetstid för småbarnsföräldrar kan få för effekter på arbetsmarknaden.

Det här har vi i utskottsmajoriteten också tagit fasta på. Vi menar att det finns ett samband mellan den åttonde föräldrapenningmånaden och den förkortade arbetstiden för småbarnsföräldrar, och när nu regeringen, som kammarens ledamöter väl vet, tillsatt en särskild arbetsgrupp för att ta reda på hur det ställer sig arbetsmarknadsmässigt att ge småbarnsföräldrarna möjlighet att arbeta kortare tid än andra, så har vi ansett att det är lämpligt att avvakta resultatet av denna grupps arbete innan man beslutar sig för att förlänga ersättningstiden ytterligare. Det innebär naturligtvis inte att vi har några principiella invändningar mot en fortsatt utbyggnad av föräldraförsäkringen. Vi vet att det kan vara ett bra och kanske nödvändigt komplement till den barnomsorg som riksdagen har beslutat om tidigare. Vi vet att det även i fortsättningen, så länge vi har brist på daghem, kan bli svårt att få in barn under sex månaders ålder på daghem.

Numera har vi ju via massmedia fått höra att regeringens arbetsgrupp kommit till den uppfattningen att det är mycket svårt att ge enbart småbarnsföräldrar den här förmånen med förkortad arbetsdag. Om detta blir det slutliga resultatet av arbetsgruppens undersökningar vet vi inte. Vi vet bara att arbetsgruppen fortsätter arbeta med saken, och så småningom kommer vi givetvis också att få se resultatet av dess arbete. Därför tycker vi inom utskottsmajoriteten att det inte finns någon anledning för riksdagen att nu vidtaga åtgärder för en extra månad.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka avslag på reservationen 8.

Jag går så in på reservationerna 9 och 10; dessa reservationer tar upp frågan om föräldrapenning för adoptiv- och fosterföräldrar. Jag måste erkänna, herr talman, att jag åtminstone på den här punkten hade hoppats på ett enigt utskott. Utskottet föreslår ju, som föregående talare har redovisat, en mycket betydande utvidgning av adoptiv- och fosterföräldrarnas rätt till föräldrapenning. Vi har med vårt förslag såvitt jag förstår i mycket stor utsträckning gått till mötes de önskemål som framförts i motionerna och som funnits alltsedan föräldraförsäkringen infördes – önskemål som gått ut på att barn kan behöva lång tid på sig att växa

in i en ny miljö. Vad utskottet framför allt fäst avseende vid är att en mycket stor andel av adoptivbarnen kommer från för oss exotiska länder. Vi har också beaktat att många remissinstanser har givit uttryck för den uppfattningen att svårigheterna att acklimatisera sig i en ny miljö tilltar ju mer medveten ålder barnet har uppnått. Vi i utskottet tror att det är en riktig uppfattning och har därför ansett oss böra frångå propositionen på den punkten.

Vi menar emellertid, i motsats till reservanten i reservationen 9, att det inte finns någon rimlig anledning att utvidga rätten till föräldrapenning att gälla tills barnet har fyllt 14 år. Vi tycker att sju år är en bättre avvägning och att det i fråga om barn fr. o. m. sju t. o. m. tio års ålder är en hygglig ersättningstid som föreslås i propositionen, alltså 45 dagar.

När vi nu har föreslagit denna utvidgning av adoptivföräldrarnas ersättningsrätt tycker vi inte heller att det finns någon anledning att biträda kravet i reservationen 10, att man skall kunna ta ut halv föräldrapenning och på det sättet förlänga tiden för dispositionsrätten. Med utskottets förslag blir ju dispositionsrätten för alla föräldrar med barn under sju år minst 210 dagar, och som jag redan sagt är det vår uppfattning att 75 dagar är rätt hyggligt när det gäller barn över den åldern.

I reservationen 10 tas också en annan fråga upp, nämligen kravet att båda adoptivföräldrarna skall ha en inkomst över garantinivån för att få rätt till föräldrapenning med mer än de 25 kr. som garantinivån utgör. Med utskottets förslag har adoptivföräldrarna en ovillkorlig rätt till föräldrapenning till dess barnet har fyllt sju år. Först efter den tiden gäller kvalifikationsregeln eller kravet på inkomst över garantinivån. Denna kvalifikationsregel skall emellertid prövas av familjestödsutredningen, och därför tycker vi i utskottsmajoriteten att det inte finns någon anledning att i detta sammanhang gå in på en prövning av den frågan. Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan på den punkten, vilket innebär ett avstyrkande av reservationerna 9 och 10.

Återstår så två reservationer. Den ena, reservationen 11, anser jag mig ha bemött tidigare, när jag talade om föräldrapenning för tillfällig vård av barn. För att man skall ha rätt till sådan föräldrapenning får barnet vara högst tio år. Jag anser det naturligt att åldersgränsen är densamma när det gäller rätten till resekostnadsersättning för besök hos barn på sjukhus.

När det så gäller reservationen 12 vill jag bara understryka vad utskottet anför på s. 44 i betänkandet. Som jag tidigare har haft anledning att konstatera med anledning av reservationerna 6 och 7 bör man för rätt till föräldrapenning kräva att föräldern tvingats avstå från förvärsarbete för att vårda barnet. Är föräldern ändå ledig från sitt arbete kan det, som jag ser det, inte vara rimligt att utge föräldrapenning för den lediga dagen.

Den andra frågan i reservationen, den som har med själva deltidsarbetet och dess effekt på föräldrapenningen att göra, håller f. n. på att utredas

inom riks försäkringsverket, och verket räknar med att kunna lägga fram förslag i ämnet i halvårsskiftet. Vi hoppas att man då skall kunna finna en rimlig lösning på denna ingalunda lättlösta fråga. Jag hemställer om bifall till utskottets hemställan även här, vilket innebär avslag på reservationen 12.

Slutligen finns det också några särskilda yttranden som jag här inte har tagit upp till behandling. Beträffande dem ber jag att få hänvisa till vad utskottet har anfört under resp. punkter. Dessa särskilda yttranden får väl betraktas som en markering av hur man vill ha föräldraförsäkringen utformad i framtiden. Det finns ingen anledning för mig att här göra några ytterligare kommentarer till det.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Herr RINGABY (m) kort genmäle:

Herr talman! Det fanns inte mycket att polemisera mot i herr Fredrikssons anförande. Anledningen till att jag nämnde att en socialförsäkring oftast inte blir riktigt bra förrän moderater och mittenpartister har fått hyfsa till den var helt enkelt att det för mig, som jobbar med socialpolitik, känns ganska förnedrande att få höra från framstående socialdemokrater att vi för det mesta arbetar emot all social utveckling här i landet. Det var då frestande för mig att i detta sammanhang, där vi har puttat utvecklingen framåt, ta upp den saken. Huvudsaken är, herr Fredriksson, att när vi borgerliga är eniga och lottning hotar, så är det alltid fråga om en förbättring av de framlagda sociala förslagen. Det är det väsentliga.

Vi har från moderat håll inte sysslat så mycket med att räkna upp ersättningstiderna i det här systemet. Den enda uppräknig vi föreslår är en höjning från sju till åtta månader av ersättningstidens längd, och det gör vi av känt skäl. Vi vill också höja tiden för ersättning från föräldraförsäkringen till tolv månader, alltså ett år. Det beror på att vi har den ersättningen som en grundplåt i ett system med vårdnadsersättning för föräldrar till småbarn upp till tre år.

I övrigt har vi inte sysslat med uppräknigar, som folkpartiet och vpk gjort på många ställen. Det är också frestande att räkna upp gränserna här, för man kan alltid säga att de är för lågt satta. Det kan man nämligen säga var man än sätter gränsen. Man lämnar faktiskt inte heller en 14-åring med 40 graders feber ensam, fru Lantz. Problemet är alltså detsamma var man än sätter gränsen.

Vi har från moderat håll försökt koncentrera oss på att skapa mera rättvisa i systemet. Ta t. ex. det förhållandet att en biologisk moder utan någon som helst arbetsinkomst får 25 kr. om dagen under sju månader, medan en adoptivförälder utan inkomst får 25 kr. om dagen i bara 20 dagar. Det är sådana rättvisesynpunkter vi har försökt att anlägga på det här försäkringssystemet.

Herr ROMANUS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Utskottets ordförande gjorde ett mycket vänskapligt hållet inlägg. Jag skall bara ta upp en enda sak, och det gäller den förstärkning av pappans möjligheter att vara hemma också vid första barnets födelse, som vi har föreslagit i en reservation. Herr Fredriksson sade att utskottet inte kunde vara med om ett så radikalt steg. Ja, är det så radikalt?

Det är klart att man kan säga att det är uttryck för en princip som är radikal, nämligen att mamman och pappan båda har ansvar för och båda skall ta del i barnets skötsel redan från början, så långt det är möjligt. Om det är den radikalismen som man i utskottet är rädd för beklagar jag det. Men att det skulle få några särskilt omfattande praktiska nackdelar eller dra några stora kostnader kan jag inte inse, om det var det herr Fredriksson avsåg. Vad vi har föreslagit nu är att den rätt till tio dagars ledighet som familjen har om barnet blir sjukt, också skall få utnyttjas för att pappan skall kunna vara hemma när mamman och barnet kommer hem från BB. Det kan väl inte vara ett så djärvt steg, att man skall behöva tveka inför det, bara med hänvisning till en mycket abstrakt princip, nämligen att det skall gälla en vårdssituation.

Det finns en annan princip som måste vara viktigare, att vi så mycket som möjligt skall underlätta en utveckling för jämlikhet mellan kvinnor och män. Ingen kan bestrida att den utvecklingen underlättas om pappan får vara hemma från början, i varje fall en vecka eller några dagar, så att han kan ta del i barnets skötsel. Annars blir det lätt så att mamman, som har lärt sig en del på BB, skall göra allting med barnets skötsel, därför att hon annars blir så nervös för att någonting skall gå tokigt. Så har man från början slagit fast att det är mamman som har ansvaret för barnet, pappan skall göra annat och dra hem pengar till hushållet. Är det inte viktigare att följa principen om jämlikhet? Skulle inte det vara skäl att omedelbart ge pappan rätt att använda de sjukdagar, som han ändå har möjlighet att ta ut, även vid detta tillfälle? Utskottet håller upp den abstrakta principen att det inte är någon vårdssituation. Det påminner om det resonemang man hade, men nu har lämnat, när det gällde möjligheterna att ta ut föräldraledigheten senare, när barn ligger på sjukhus. Där fanns det också en del principer om att mamman skulle vara ledig i omedelbar anslutning till förlossningen osv. Detta har man nu övergivit för att ge litet mer utrymme åt praktisk mänsklighet och sunt förnuft. Det borde man ha gjort omedelbart, och det borde man göra också när det gäller den här frågan.

Fru LANTZ (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Vpk har också i sin motion sagt, herr Fredriksson, att en differentiering av ersättningstidens längd förefaller rimlig. Om en familj har tre barn blir givetvis en förälder tvungen att vara hemma fler dagar på grund av barns sjukdom än om familjen bara har ett barn. Mig veterligt saknas emellertid utredningsmaterial i denna fråga. Jag förmodar att regeringen har tyckt att en differentiering verkat rimlig

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäk-
ringen m. m.*

och att man mer eller mindre har höftat till antalet dagar.

Barn är sjuka mycket mer än vad både herr Fredriksson och regeringen tror – 27 dagar i genomsnitt är daghemsbarnen sjuka. Vpk-kravet om 20 dagars ersättningstid är alltså mer än väl motiverat.

Sedan till åldersgränserna. Menar herr Fredriksson och även herr Ringaby verkligen att en 11-åring skall kunna klara sig själv vid sjukdom? Är det rimligt att kräva det av en 11-åring? Det förhållandet att inte ens en 14-åring klarar av att vara hemma vid sjukdom får inte innebära att man låter 11-åringen vara det. Förmodligen har en 11-åring generellt sett mer behov av omvårdnad vid sjukdom än en 14-åring, även om jag inser att även 14-åringen i vissa situationer behöver omvårdnad.

Vpk-kravet är alltså mer än väl motiverat när det gäller åldersgränsen, och det är självklart att den skall gälla också för adoptivbarn.

Vpk:s krav skulle inte bli särskilt kostnadskrävande. De flesta familjer har efter 10 års äktenskap bara 1,4 barn. Men kostnaden måste förstås – det glömmes både regeringen och herr Fredriksson gärna bort – vägas mot behovet av att höja åldersgränsen till 14 år och förlänga ersättningstiden.

Det är i denna fråga förmodligen samma förhållande som när det gäller utbyggnad av daghem och fritidshem – det är så att säga fel människor som bestämmer. I fullmäktige och kommunstyrelser sitter ofta äldre män som aldrig har känt behovet av daghem. I riksdagen föreligger, tråkigt nog, förmodligen samma förhållande. Hur många män här har t. ex. stannat hemma för att vårda ett sjukt barn? Den tiden är för de flesta riksdagsledamöter för länge sedan förbi. Och det kan vara en förklaring till den kallsinnighet som visas i denna fråga och till den blindhet som råder inför ett dokumenterat behov.

Herr FREDRIKSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har gjort den reflexionen att alla partier ansluter sig till de väsentliga riktlinjerna i fråga om den principiella inställningen i propositionen. Men visst kan det finnas önskemål om ytterligare förbättringar, den saken är alldeles klar. Sådana önskemål har vi väl alla. Men det gäller att göra en avvägning och en prioritering av vilka förmåner vi i första hand skall satsa på, och då kommer vi aldrig ifrån kostnadsfrågan.

Fru Skantz säger att ett genomförande av vpk:s krav inte skulle kosta så mycket och att det måste vägas mot behovet. Det resonemanget kan man föra om alla förmåner inom socialförsäkringssystemet. Det kan vara riktigt att just den här detaljen inte kostar så mycket, men om man summerar ihop vpk:s alla förslag till kostnadsökningar förmodar jag att man kommer upp i avsevärda belopp.

Både fru Skantz och herr Romanus tillmäter den här åldersgränsen mycket stor betydelse. Jag kan emellertid inte förså annat än att deras förslag i viss mån är överbud. Om regeringen hade föreslagit tolv år förmodar jag att folkpartiet kanske hade föreslagit en höjning till fjorton

år och att vpk eventuellt gått ännu längre. Men någonstans måste man dra gränsen. Jag anser att den gränsdragning som föreslås i propositionen och den gränsdragning som utskottet kommit fram till när det gäller adoptivföräldrar innebär en väsentlig förbättring av de förmåner som tidigare gällt inom föräldraförsäkringen och som även de i och för sig var mycket bra. De förbättringar som föreslås i propositionen medför en kostnadsökning på 100 milj. kr., och detta belopp har utskottet ytterligare plussat på med 25 milj. kr. Det tycker jag inte är så illa.

Fru LANTZ (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag kanske kan lå dubbla repliker, eftersom jag i den här debatten har fått dubbla efternamn!

Vpk har många gånger både i sådana här debatter och i ekonomiska debatter påtalat behovet av en omfördelning av samhällets resurser. Vi vill alltså ha en helt annan ekonomisk politik. Inom vår ekonomiska politik ryms väl dessa förslag och de förslag som vpk i andra sammanhang fört fram. Det torde vara känt för kammarens ledamöter att vi vill beskatta kapitalet på ett helt annat sätt än vad övriga partier vill. Vi vill skära ned på försvarskostnaderna, något som herr Romanus så riktigt för en stund sedan påpekade. Vi vill inte vara med om att ge 11 miljarder i gåvor och subventioner till företagen. Vi har alltså klart redovisat varifrån vi vill ta pengarna till angelägna reformer på olika områden.

Herr ROMANUS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är klart man kan säga, att det är ett överbud att föreslå tolv år i stället för tio år, som gräns för föräldrarnas rätt att få vara hemma när ett barn är sjukt och att ett förslag om att sätta gränsen vid fjorton år är ett ännu större överbud. Det finns ingen absolut gräns, det kan i barnets alla åldrar uppstå behov för föräldrarna att vara hemma. Jag har också sagt att det är möjligt att man skall gå vidare över tolvårsgränsen. Men ingen kan väl bestrida att det är en stor skillnad mellan en sjuk tioåring och en sjuk fjortonåring, vid de normala sjukdomar som barn har när de är sjuka i hemmet. Jag tror att var och en som har personlig erfarenhet kan intyga att en tioåring som ligger hemma i hög feber – det kan barn lätt få i den åldern – inte kan klara sig själv, medan däremot en 13–14-åring mycket ofta kan göra det. Det är just i åldern 10–11 år som det är så känsligt. Det är därför vi anser att det är viktigt att man inte nöjer sig med tio år, utan omedelbart tar ett steg vidare för att ge föräldrarna möjligheten att vara hemma. 10–11-åringar är inte så stora att de kan klara sig själva. De är inte heller så stora att de kan vara utan besök av föräldrarna när de ligger på sjukhus, och därför bör även resekostnadsersättning utgå för sådana besök.

Om jag var beredd att avstå från ett svenskt försvar skulle jag naturligtvis kunna föreslå ytterligare ett antal reformer, som nu inte är möjliga att genomföra. Det som inte går ihop är att dessa flygplan skall räcka till så förskräckligt mycket. De påminner om galten Särinner, när de kommer i vänsterpartiet kommunisternas tappning.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

Herr FREDRIKSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Tillåt mig att ödmjukt be fru Lantz om ursäkt för att jag råkade kalla henne fru Skantz. Jag är inte säker på att fru Skantz uppskattar det.

Vi skall väl inte så mycket diskutera de besparingsåtgärder som vänsterpartiet kommunisterna föreslagit, för det är väl ändå så, fru Lantz – nu skall jag säga det rätta namnet – att det är ganska orealistiska förslag som inte kommer att kunna genomföras här i riksdagen.

Till herr Romanus vill jag endast säga att visst är det en viss skillnad mellan en tioåring och en tolvåring vid sjukdom. Tolvåringen är litet äldre och kan kanske klara sig litet bättre, men jag tycker inte att man skall överdriva denna skillnad.

Föräldraförsäkringen har, som jag redan sagt, inte varat så länge. Den har utbyggt och förbättrats undan för undan. En utredning har tillsatts som skall följa upp hur försäkringen verkar, och denna utredning kommer säkerligen att föreslå ytterligare förbättringar. Oavsett detta kan inte föräldraförsäkringen klara alla situationer vid ett barns sjukdom. Om ett barn, som fru Lantz sade, ligger i 40 graders feber, då måste barnet ha tillsyn – det må sedan gälla en elvaåring, en tolvåring eller kanske t. o. m. en fjortonåring. Då får man vidta andra åtgärder – det är alldeles tydligt.

Vi tycker emellertid att denna försäkring har en mycket stor uppgift att fylla. Det är en viktig och bra försäkring, och det är inte minst vi socialdemokrater glada över. Vi hoppas också att den ytterligare skall kunna förbättras, men som jag sagt tidigare så får man avvakta det praktiska resultatet av det arbete som pågår i den arbetsgrupp som regeringen har tillsatt.

Herr ANDERSSON i Nybro (c):

Herr talman! Det betänkande som vi nu diskuterar är ett bra exempel på ett ärende där inte enbart regeringen dikterat och styrt beslutet. På en rad punkter har förslag som tidigare förts fram i riksdagen nu blivit tillgodosedda. Det är svårt att tro att riksdagen hade kunnat få ett så här starkt inflytande om regeringen haft en klar majoritet bakom sig i riksdagen. Jag vill med detta konstatera att ur demokratisk synpunkt är det glädjande att riksdagen på detta sätt kan balansera den makt som innehavet av regeringsställningen innebär för regeringspartiet. Jag är övertygad om att eftersatta gruppers intressen därigenom bättre kunnat tillgodoses.

Jag skall försöka att kortfattat peka på några konkreta frågeställningar som vid olika tillfällen tagits upp i riksdagen och där kraven nu kunnat beaktats. Det är bl. a. en rad centerkrav som fått utskottets gehör i det nu aktuella betänkandet. Det är dessa framgångar som gjort att vi från centerns sida inte funnit anledning att lämna några reservationer till betänkandet.

Vi är först och främst glada över att kravet på ersättning för resekostnader till föräldrar som besöker sina barn på sjukhus har tillgodosetts.

Skälen är starka för att föräldrarna skall få möjligheter till täta kontakter med barn som vistas på sjukhus. Det är säkert så att man därigenom underlättar – särskilt för de mindre barnen – att klara de påfrestningar som en sjukhusvistelse innebär. Särskilt väl motiverad är denna ersättning ur jämlikhetssynpunkt. För föräldrar boende i mindre samhällen och i glesbygder, där man i regel har långa avstånd till sjukhusen, är resekostnaderna ofta stora. Flera års centerinitiativ i denna fråga är nu beaktade.

Förslagen i betänkandet innebär också att kontakten mellan föräldrar och barn stärkts på olika sätt. Det är bra att föräldrarna fått större möjligheter att vara tillsammans med sina barn när de börjar i daghem, fritidshem eller kommunala familjedaghem. Denna samvaro med någon av föräldrarna gör det lättare för barnen att anpassa sig till dessa nya miljöer. Även i detta avseende ligger alltså betänkandets förslag i linje med krav som tidigare förts fram från centern.

Lika väl överensstämmer förslaget om utökad rätt för föräldrar att ta hand om sjukt barn i hemmet med tidigare centerinitiativ. Vid flera tillfällen har vi ansett att ersättningstiden för tillfällig vård av barn bättre borde anpassas till antalet barn i familjen. Detta krav tillgodoses nu genom att ersättningstiden utökas till 12 dagar för ett barn, till 15 dagar för två barn och till 18 dagar för tre barn eller flera. Det innebär att föräldrarnas rätt att vara hemma hos barnen när så krävs anpassas bättre till behovet.

Vi har också pekat på de svårigheter som kan uppstå, när hemarbetande förälder med små barn blir sjuk. Nu blir detta problem mindre genom att den förvärvsarbetande föräldern i dessa fall ges rätt till föräldrapenning. Det innebär en rättvisare behandling av familjer med hemarbetande förälder. Vi hälsar även denna förändring med tillfredsställelse.

Rätten för föräldrar att disponera föräldrapenningen har av regeringen begränsats till 270 dagar efter barnets födelse. Det ligger enligt vår mening klara nackdelar i ett sådant system. Om barnet på grund av sjukdom tvingas att vistas en längre tid på sjukhus, inkräktar detta på föräldrarnas rätt att vara hemma hos barnet när det kommer hem från sjukhusvistelsen.

Behovet av samvaro mellan barn och föräldrar kan rimligtvis inte minskas av att barnet legat på sjukhus de första månaderna av sitt liv. Inte heller sjukdom hos föräldrarna får vara ett hinder för dem att efter sjukdomstiden använda de 210 dagar som föräldraförsäkringen ger rätt till för vård av barnet.

Det är nu glädjande att utskottet i enighet har kunnat ta bort den helt omotiverade gränsen på 270 dagar. Denna förändring innebär inga ökade kostnader. Den ger sjuka föräldrar eller sjukt barn i princip samma rätt till gemensam samvaro som de barn och föräldrar har som är friska.

Den kanske största reträtten i fråga om föräldraförsäkringen tvingas regeringen acceptera när det gäller adoptivföräldrars rätt till föräldrapenning. I praktiken innebär den s. k. 270-dagarsgränsen att adoptivföräldrar

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäk-
ringen m. m.*

med barn som är äldre än nio månader förlorar rätten till full ersättning från föräldraförsäkringen.

Det bör i detta sammanhang klargöras att de flesta adoptivbarn är äldre än nio månader när de adopteras. Det innebär alltså att de flesta adoptivföräldrar utestängs från den föräldrapenning som biologiska föräldrar har rätt till.

Varken regeringen eller någon annan har kunnat anföra några rimliga skäl för att inte adoptivföräldrar skulle få samma rätt att ägna tid åt vård av sina barn. I verkligheten har just dessa barn ett särskilt stort behov av en nära kontakt med sina nya föräldrar. Det stora flertalet adoptivbarn är som bekant utländska barn som kommer från helt andra miljöer. Dessutom är de ofta i dålig kondition såväl fysiskt som psykiskt. De behöver alltså allt stöd som de kan få av sina nya föräldrar.

Vi är flera motionärer som hos utskottet i stort sett har vunnit gehör för våra motionskrav på att adoptionsföräldrar skall få långt generösare möjligheter till föräldrapenning. Enligt utskottets mening bör föräldrapenningen utgå under 210 dagar räknat från den dag då det adopterade barnet anländer till den nya familjen. Utskottet har visserligen stannat för en begränsning av ersättningen till barn under sju år. Det bör då sägas att den helt övervägande andelen adoptioner sker före sjuårsåldern. Vi från centern betraktar utskottets förslag till utökad föräldrapenning till adoptionsföräldrar som en stor framgång.

I motionerna 1195 och 1212 tas frågan upp om generösare villkor för föräldrar som vårdar handikappat barn. Det finns starka skäl för att tillgodose detta krav. Med hänsyn bl. a. till att familjestödsutredningen fortsätter sin utvärdering av erfarenheterna av föräldraförsäkringen har vi emellertid inte funnit att tidpunkten nu är den rätta för att ta definitiv ställning till dessa motioner. Vi ser det som en självklarhet att utredningen inte kan gå förbi denna fråga i sitt fortsatta arbete.

Centerledamöternas särskilda yttrande angående vårdbidrag kommer fröken Pehrsson att behandla i sitt anförande.

Sammanfattningsvis har alltså följande centerkrav på det familjepolitiska området blivit tillgodosedda i socialförsäkringsutskottets betänkande nr 30: Först och främst har förslaget om rätt till reseersättning för föräldrar som besöker sjukt barn på sjukhus tillstyrkts. Lika viktigt är det att föräldrarna kommer att ges ökade möjligheter att underlätta barnens första kontakt med daghem och fritidshem. Även den utökade ersättningstiden för föräldrar som behöver vara hemma när barnen är sjuka är en angelägen förbättring på familjepolitikens område. Alla föräldrar får nu rätt att vara hemma hos sina barn under 210 dagar, även om föräldrarna eller barnet under en tid vistas på sjukhus. Slutligen ges nästan alla adoptivföräldrar rätt till föräldrapenning och därigenom bättre möjligheter att vara hemma och ta hand om sina barn när det är mest angeläget, dvs. under den första tiden efter adoptionen.

Vi är från centerns sida glada över att så många och väsentliga cen-

terkrav kunnat beaktas i detta betänkande, och därför yrkar jag bifall till socialförsäkringsutskottets hemställan på alla punkter.

Fru HÅVIK (s):

Herr talman! När föräldraförsäkringen infördes betonade jag från denna talarstol att det var en angelägen och ur internationell synpunkt unik reform vi fattade beslut om. Jag står fortfarande fast vid den åsikten trots att jag till det nu föreliggande betänkandet har fogat två särskilda yttranden.

Det ena yttrandet gäller rätt till föräldrapenning vid första barnets födelse. Jag kan i det sammanhanget dela herr Romanus uppfattning att det är angeläget att båda föräldrarna skall ha ansvar och att båda skall ta del av barnets skötsel redan vid första barnets hemkomst. Familjepolitiska kommittén var inne på den linjen när den lade fram sitt betänkande 1972. Jag skall emellertid inte fördjupa mig mera i just det här särskilda yttrandet utan bara peka på att jag hoppas att den huvudprincip som herr Fredriksson talade om när det gäller vårdansvar kommer att undanröjas inom en snar framtid och att det kommer att införas rätt för båda föräldrarna att gemensamt vårda sitt barn den första tiden. Jag utgår ifrån att det inte är ett nytänkande som behövs utan att budgetskäl har varit avgörande när utskottet inte nu velat införa denna rättighet.

I fråga om ersättningstidens längd finns det två motioner, den ena av fröken Mattson m. fl. och den andra av fru Lundblad m. fl. I båda motionerna framförs att det är angeläget att ersättningstiden vid barns-börd förlängs från nuvarande sju månader till åtta månader. I båda motionerna hävdas vidare att en generell utökning av ersättningstiden till åtta månader inte bör vålla problem på arbetsmarknaden, medan däremot avkortning av arbetstiden för småbarnsföräldrar uppenbarligen åstadkommer sådana problem. Jag har skrivit mitt särskilda yttrande på denna punkt därför att jag delar motionärernas uppfattning därvidlag.

Det finns risk för att en ledighet på åtta månader, om den utnyttjas enbart av kvinnor, får negativa följder för jämställdheten mellan män och kvinnor både i hemmet och på arbetsmarknaden. Man kan beklaga att så få män har utnyttjat rätten till föräldrapenning under den tid föräldraförsäkringen har funnits. Det har inneburit att de förväntningar man hade då försäkringen infördes inte har infriats. Därför är det angeläget, om det finns en far i familjen, att han utnyttjar minst trettio dagar av ersättningstiden. Det är av stor vikt för förutsättningarna att skapa en nära och tidig kontakt.

Motionärerna pekar på – och även jag i mitt särskilda yttrande – att om en kvotering blir genomförd kommer det att vara självklart för fäderna att de tar sin del av föräldraansvaret. Arbetsgivarna kommer då inte att ha samma möjligheter att utöva utpressning mot en far som vill vara hemma och utnyttja föräldraförsäkringens förmåner.

Familjepolitiska kommittén framhöll i sitt betänkande att åtta må-

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

naders ledighet i samband med barnsbörd var att föredra. därför att många kvinnor på grund av arbetets art är tvingade att ta ut föräldrapenningen redan två månader före nedkomsten. Familjestödsutredningen har kommit fram till samma tidsgräns, men pekar på angelägenheten att ingen förälder får utnyttja mer än sju månader. En kvinna som står i ett hårt arbete och måste avbryta detta redan två månader före nedkomsten har med nuvarande regler fem månader kvar av ersättningstiden. Eftersom det är svårt att få in ett barn i barnomsorgen innan barnet nått sex månaders ålder, uppstår ett vakuum på en månad. Detta är en försörjningsfråga för många grupper i samhället.

Jag är något förvånad över att herr Romanus – förlåt, herr Ringaby tyckte att motionen 2231 var så underlig. Han sade att dogmatismen har fått gå före omtanken om barnfamiljerna.

Nej, herr Ringaby, tvärtom ser vi en linje här. Vi vill hjälpa föräldrarna att få möjligheter att lära känna sitt barn redan från början. Vi har också pekat på att detta måste ses som en försörjningsfråga.

Det finns ett hinder, och det är kvalifikationsreglerna och garanti-beloppet. Men utskottet har med anledning av en motion nr 555 av fru Ohlin m. fl. – också s – mycket starkt skrivit att man finner det angeläget att föräldrarna i ökad omfattning tar del i vården av barnen och att man delar motionärernas uppfattning att det som ett led i arbetet på att förverkliga detta syfte kan vara skäl ompröva de kvalifikationsregler som i dag gäller i fråga om rätten att uppbära föräldrapenning.

Vi utgår ifrån att familjestödsutredningen skall titta på dessa frågor och att det kan bli en ändring på den punkten.

Herr Romanus talar om förlängning av föräldrapenningen till en åttonde månad. Jag är kanske något förvånad över att inte herr Romanus också kan se det berättigade i att en kvotering kommer till stånd. Om man nu vill verka för jämställdhet mellan män och kvinnor och för att båda skall ha ansvar och båda ta del i barnets skötsel, då räcker det inte att ställa sig välvillig när det gäller endast det första barnet. Det måste gälla även det andra, tredje och kommande barn. Jag anser att det är otroligt viktigt att man på något sätt styr möjligheterna för läderna. Det finns så mycket traditionellt tänkande att övervinna, och vi bör genom lagstiftning hjälpa till med detta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till socialförsäkringsutskottets hemställan.

I detta anförande instämde fröken Mattson, fru Johansson i Uddevalla, fru Radesjö, fru Andersson i Kumla, fru Hjalmarsson, fru Thunvall, fru Hansson, fru Johansson i Hovmantorp och fru Rönnung (samtliga s).

Herr RINGABY (m) kort genmäle:

Herr talman! Dogmatismen får gå före omsorgen om barnen, sade jag, och det gällde kvoteringen av åttamånadersledigheten, som innebär att ingen förälder får ta ut mer än sju månaders ledighet. Den åttonde skall

andre föräldern ta ut. Detta förslag blir inte bättre av många instämmanden, fru Håvik. Jag ställde nämligen frågan: Hur går det för en hemmafru som icke har något arbete och alltså får 25 kr. om dagen i föräldrapenning? Hon sköter sitt barn i sju månader. Vad händer sedan enligt ert förslag? Den åttonde månaden måste tas ut av mannen. Men mannen får icke uppbära föräldrapenning efter sin inkomst, om hustrun icke är sjukpenningplacerad över 25 kr., och det är ju inte en hemmafru. Hon har 25 kr. om dagen. Mannen måste alltså, om han är hemma, en månad att leva på 750 kr., och det är ekonomiskt omöjligt för en make med hemmafru som inte har någon inkomst.

Hur skall man då göra med den åttonde månaden? Skall maken gå hem och förlora hela sin inkomst för att få vara ledig den här åttonde månaden eller skall hustrun i näder få fortsätta att uppbära föräldrapenning på 25 kr. en månad till?

Det är denna ojämlikhet som ni skapar mellan familjer där båda makarna arbetar och familjer där det finns en hemmafru. Det här är sannoligen inget jämlikt förslag, fru Håvik.

Herr ROMANUS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Nog vet jag att socialdemokraterna åtminstone sedan i går är angelägna om att blanda ihop folkpartiet och moderaterna, men någon liten skillnad är det fortfarande kvar mellan herr Ringaby och mig – bl. a. just på den punkten som fru Håvik till slut riktade en fråga till mig om.

Fru Håvik frågade varför jag är så främmande för att man måste ha en kvotering eller obligatorisk uppdelning av föräldraledigheten, om jag nu vill att den skall utnyttjas av båda makarna. Jag är inte så främmande för den tanken, fru Håvik. I en motion till en tidigare riksdag har jag faktisk föreslagit att man just skulle undersöka olika metoder för att stimulera till en uppdelning. Men en sådan här obligatorisk uppdelning har vissa nackdelar. Det kan man inte bortse ifrån. Man riskerar t. ex. att det faktiskt går ut över barnen, så att ledigheten inte utnyttjas alls, om nu mannen sätter sig på tvären eller om han har ett yrke som gör det svårt för honom att ta ledigt. Dessutom kan det hända att det upplevs som orättvist av familjen. Därför har vi i folkpartiet ansett att man i första hand bör satsa på frivillig uppdelning, så får erfarenheterna visa om det blir nödvändigt med en hårdare styrning.

Rätten till ledighet har inte utnyttjats av så många fäder ännu. Det är en besvikelse. Men jag vet inte riktigt vad man hade väntat sig. Det krävs ju trots allt för många människor ett nytänkande. Antalet fäder som utnyttjar rätten till ledighet har ökat från någon procent första halvåret till 6 % – det är den senaste uppgift som jag har sett. Det är inte särskilt imponerande. Men om ökningen fortsätter kan vi kanske på frivillig väg uppnå ungefär lika mycket som man skulle vinna med lagstiftning och det är i så fall att föredra. Annars är jag för min personliga del inte främmande för att man får tillgripa längre gående styrnings-

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

metoder, för att dels få fäderna att ta sitt ansvar, dels ge dem ett argument gentemot arbetsgivarna, som fru Håvik sade.

Jag tycker som liberal att man i första hand skall satsa på männens ansvars känsla och önskan att frivilligt ta del i barnens skötsel. Men man skall underlätta detta, och det kan fru Håvik göra genom att rösta på vår reservation om att pappan skall få rätt att utnyttja de här tio dagarna i samband med första barnets födelse.

Jag har litet svårt att följa med när fru Håvik utgår ifrån att det bara är budgetskäl som här varit avgörande. Hörde inte Doris Håvik vad utskottets ordförande sade, nämligen att det finns en princip här som man inte vill rubba på och att det är den som har varit avgörande. Det är ju inte fråga om några budgetskäl. Fäderna har redan rätt till de här tio dagarna. Frågan är bara: Skall man få utnyttja dem också när första barnet föds?

Rösta på folkpartiets reservation, Doris Håvik!

Fru HÅVIK (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag beklagar den hopblandning av herrar Ringaby och Romanus som jag gjorde. Skillnaden är avsevärd. Herr Romanus kan dessa frågor, och därför är det ganska stimulerande att debattera dem med herr Romanus.

Skillnaden, säger herr Romanus, är att vi socialdemokrater vill ha en hård kvotering omedelbart. Herr Romanus kan tänka sig en kvotering om man konstaterar att rätten till ledighet inte utnyttjas i den omfattning som man hade utgått ifrån och hoppats på.

Jag delar uppfattningen att det var svårt att bedöma i vilken omfattning föräldraförsäkringen skulle utnyttjas av fäderna, inte minst mot den bakgrunden att det finns ett traditionellt mönster och ett könsrollstänkande i dessa frågor. Men herr Romanus vill också gå vidare, till att vi skall kunna bygga ut föräldraförsäkringen. Någonstans tror jag att vi måste börja, om vi över huvud taget skall kunna bryta dessa traditioner och detta könsrollstänkande.

Det pekas på att en del inte kan utnyttja ledigheten, av olika skäl. Motionärerna har också skrivit att det finns undantag. Exempelvis skall ensamstående förälder självfallet ha rätt att utnyttja de åtta månaderna. Det kan också finnas andra skäl – långvarig sjukdom m. m. – som gör att fadern inte kan ta den åttonde månaden på sin lott. Men det är barnet som står i centrum, det är barnets möjligheter att få ha föräldrarna hemma så lång tid som möjligt som ligger bakom motionärernas önskemål.

Det har i debatten pekats på att sjömanshustrun som har maken på andra sidan havet inte skulle få rätt till mer än sju månader. Den som sade det har läst motionen mycket dåligt.

Jag skall inte än en gång läsa upp vad som står i motionen 555 beträffande kvalifikationsreglerna och garantibeloppet. Utskottet har gjort ett klart uttalande – och jag vill minnas att herr Ringaby också betonade vikten av att reglerna blev ändrade och ville ställa sig bakom motionen.

Jag fick uppfattningen att herr Ringaby sade sig kunna ansluta sig till den skrivning vi gjorde. Det är det familjestödsutredningen skall se över – så att en förälder inte skall behöva stanna hemma med mindre kompensationsgrad än de 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten som han eller hon har rätt att få.

Skall vi tala om arbetsmarknadsfrågor så vill jag framhålla att det är mycket viktigt att vi ser till att det inte enbart blir kvinnan som stannar hemma den längre tid som det eventuellt kan bli fråga om i fortsättningen. Det skapar svårigheter för henne på arbetsmarknaden och i en eventuell fortsatt karriär. Hon blir fortfarande den diskriminerade.

Herr RINGABY (m) kort genmäle:

Herr talman! Det är ett utomordentligt billigt argument att påstå att jag inte kan de här frågorna. Sedan svarar inte fru Håvik på min fråga.

Jag skall läsa högt ur lagtexten på s. 13, fru Håvik. Där står det:

”Ha föräldrar gemensamt barn i sin vård, utgår föräldrapenning över garantinivån till fadern endast under förutsättning att även modern är – – – försäkrad för sjukpenning som överstiger garantinivån.”

Det betyder alltså att en hemmafru utan arbete får sin ersättning från föräldraförsäkringen i sju månader. Vad händer sedan med den åttonde månaden, som fru Håvik säger att modern inte får ha kvar – den skall mannen ha? Då måste han gå hem och får bara 25 kr. om dagen. Han förlorar alltså nästan hela sin inkomst. Han kan ha vida mycket större inkomst än 700 kr. i månaden. Det är det problemet jag har tagit upp, fru Håvik, och frågat hur ni skall göra på den punkten.

Det här är orättvist mot familjer med hemmafruar och gynnar dem som har förvärvsinkomst. När fru Håvik försöker krypa ifrån det med att påstå att jag inte kan denna fråga dömer hon sig själv.

Herr ROMANUS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Efter fru Håviks senaste inlägg, som var så vänligt, är det omöjligt för mig att gå i polemik – i synnerhet som fru Håvik inte gav ett enda skäl emot att rösta på reservationen 6, som skulle ge fadern större möjligheter att vara hemma vid första barnets födelse. I stället gav hon ett skäl för det, nämligen när hon sade: Någonstans måste vi börja. Just det! Här kan vi börja utan att det kostar särskilt mycket, eftersom familjen redan har rätten att utnyttja dessa tio dagar. Frågan är bara: Skall man få göra det, efter fritt val, också när första barnet föds?

Jag får väl fatta inlägget så, att om Doris Håvik och de som instämmer med henne tycker att man måste börja någonstans, kan man börja med att rösta på reservationen 6, som ju ligger helt i linje med både vad Doris Håvik sade i sina inlägg och vad som står i hennes särskilda yttrande.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

Fru HÅVIK (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är självklart att jag vet, herr Ringaby, att vad som står i lagtexten är det som gäller i dag. Utskottet har ju också i sitt betänkande skrivit att man med anledning av motionen 555 av fru Ohlin m. fl. (s) skall se över nuvarande regler och lägga fram förslag till ändring.

Jag vill till kammarens protokoll läsa in ett avsnitt av det särskilda yttrandet nr 2 och vill rikta dessa ord till såväl herr Ringaby som herr Romanus. Jag skriver i detta särskilda yttrande:

”Jag hyser den förhoppningen att när regeringen i höst skall ta ställning till familjepolitikens fortsatta utformning man inser vikten av att en utbyggnad av ersättningstidens längd måste prioriteras.”

Det är också synnerligen angeläget att peka på att i det särskilda yttrandet nr 1 framhålls att familjestödsutredningen bör beakta de här framlagda synpunkterna.

I övrigt är det i dessa två yttranden klart utsagt vilket som bedöms vara den mest angelägna frågan.

Herr talmannen anmälde att herr Ringaby anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Fröken PEHRSSON (c):

Herr talman! Lagen om allmän försäkring 9 kap. 4 § innehåller bestämmelser om rätt till vårdbidrag för handikappade barn. Paragrafen har följande lydelse: ”Försäkrad förälder äger för vård av barn som ej fyllt sexton år rätt till vårdbidrag om barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp för avsevärd tid är i behov av särskild tillsyn och vård.”

Vårdbidraget utgår antingen till någon av föräldrarna eller till annan person, som vårdar barnet i hemmet, och har främst tillkommit för att stimulera vården av handikappade barn i hemmet. Till skillnad från de olika formerna av folkpensionering och tilläggsförmånen barnpension till folkpensionen utgår inte vårdbidrag i de fall barnet bor i annat enskilt hem än föräldrahem, vårdhem m. m. på bekostnad av landstingskommun eller kommun som ej tillhör landstingskommun.

Inte heller kan vårdbidraget numera utbetalas till vårdnadshavare vid boende i annat enskilt hem.

I motionen 1975/76:1181 från centern och folkpartiet påpekas att dessa bestämmelser ej är tillfredsställande. Motionärerna anser att man – i de fall då vård i föräldrahemmet inte är möjlig – bör öka möjligheterna till rekrytering av andra lämpliga enskilda hem och därigenom söka åstadkomma en rättvisare fördelning av kostnaderna mellan å ena sidan staten och å den andra landsting-kommun. Detta kan enligt motionärerna ske genom att man utger vårdbidrag även vid vård i annat enskilt hem.

Utskottet besvarar motionen med att tala om hur likalydande motioner behandlats 1974 och 1975 och pekar på att dessa motioner har avslagits. Men inte med ett ord motiveras varför motionerna avslagits. Det är väl

att ta litet för lätt på problemet. Det är ganska svårt att förklara för människor att vårdbidrag utgår för handikappat barn om föräldrar vårdar det – men om fosterföräldrar vårdar barnet utgår inte vårdbidrag. Då måste landstinget svara för kostnaderna.

Vi har från centern och folkpartiet i ett särskilt yttrande pekat på de här problemen, och vi förutsätter att familjestödsutredningen snabbt prövar frågan om fosterföräldrars rätt till vårdbidrag och föreslår de ändringar av gällande bestämmelser som kan finnas påkallade.

Jag har, herr talman, inget yrkande.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag vill i all korthet kommentera motionerna nr 210 och 404 som behandlas i föreliggande utskottsbetänkande.

I motion nr 210 hemställer jag att riksdagen hos regeringen anhåller om att förlängd tid för föräldrapenning skall utgå även i de fall då föräldern på grund av sjukdom i samband med barns födelse inte kunnat ta hand om barnet. Denna motion har föranletts av situationer, där en ensamstående förälder tvingas till sjukhusvistelse i samband med sitt barns födelse och därmed inte haft möjlighet att ta hand om barnet under sjukdomstiden. I ett sådant fall bör en förlängning av tiden för föräldrapennings utbetalande ske, vilket också uppmärksammats av såväl departementschefen som socialförsäkringsutskottet. Föreliggande utskottsbetänkande tillgodoser de önskemål som jag framförde i motion nr 210, en motion som väcktes vid riksmötets början och således innan departementschefen framlagt sin proposition. Låt mig uttala min tillfredsställelse med att denna stora orättvisa därmed undanröjes.

I motion nr 404 har jag återigen aktualiserat önskemålet att när det gäller handikappat barn som bor i s. k. vistelsehem och som går i hörselklass resp. hörsel förskola och som under ferier, helger och vid andra tillfällen vistas i föräldrahemmet, vårdbidraget för ifrågavarande tid skall utgå till vårdnadshavaren. Som jag framhållit i min motion har dessa barn i vissa hänseenden större behov än andra barn av kontakt med föräldrar resp. förälder, varför starka skäl talar för att vårdbidrag bör utgå för den tid de vistas i sina hem och att bidraget bör utgå till dem som under tiden haft vårdnaden.

Jag tycker att reglerna skall vara desamma som när det gäller barn som vistas vid statlig specialskola. Barn vid statlig specialskola erhåller vid vistelse i hemmet vårdbidrag, under det att barn som går i hörselklass inom det reguljära skolväsendet resp. hörsel förskola och som är inackorderade i s. k. vistelsehem inte erhåller vårdbidrag under tid de vistas i hemmet. Detta är enligt min mening en orättvisa som bör rättas till. Jag har i motion nr 404 begärt tilläggsdirektiv till familjestödsutredningen för att därmed få denna fråga utredd.

Enligt utskottets mening kommer emellertid vårdbidragsfrågan för barn som vistas i s. k. vistelsehem att bli föremål för övervägande i familjestödsutredningen, och av utskottets skrivning framgår att utredningen

Torsdagen den
6 maj 1976

Föräldraförsäkring-
en m. m.

i sitt arbete också kommer att pröva frågan om vårdbidrag i de fall som återopas i min motion. Mot detta, herr talman, har jag inget att erinra. Mitt förslag om tilläggsdirektiv bortfaller därmed, men vad jag skulle önska vore att utredningen snarast måtte utreda denna fråga som, även om den är förhållandevis liten, dock för den som berörs är mycket viktig.

Fru HÖRNLUND (s):

Herr talman! Det var ju familjepolitiska kommittén som i sitt slutbetänkande 1972 föreslog att moderskapsförsäkringen skulle omvandlas till en föräldraförsäkring. I samband med utredningen hade vi mycket ingående diskussioner om ledighetens längd, och vi stannade vid det tillfället för åtta månader. Vi ansåg att det otvivelaktigt skulle innebära en belastning för kvinnorna när det gällde deras möjligheter på arbetsmarknaden om föräldraledigheten gjordes alltför lång. Å andra sidan konstaterade vi att många kvinnor är tvungna att ta ut ledighet redan ett par månader före nedkomsten. Åtta månader bedömdes då vara en lämplig gräns för ledigheten, eftersom barn inte får plats i daghem förrän de uppnått sex månaders ålder.

Vi byggde vårt förslag på att föräldrarna själva skulle kunna avgöra vem som skulle stanna hemma och således ta ut föräldraledigheten och föräldrapenningen. Men redan då diskuterade vi livligt en kvotering, och vi var långt på väg att redan från början föreslå detta.

Nu har det visat sig att männen utnyttjar möjligheterna till nära kontakt med barnet i mycket liten utsträckning. Utskottet konstaterar f. ö. att endast 6 % av männen utnyttjade möjligheten 1975. Dess värre är det också känt att männen som regel endast stannar hemma under mycket korta perioder. Det är fortfarande kvinnorna som i stort sett står för barnavården i det här landet. Utskottet anser att det är angeläget att fäderna i ökad omfattning tar del i vårnaden av barnen, och det vill jag naturligtvis instämma i. Det är den viktigaste delen när det gäller att skapa jämställdhet mellan män och kvinnor. Men det är också av mycket stor vikt när det gäller att uppnå en nära kontakt mellan pappor och barn. Därför har vi ansett att det är angeläget att öka ledighetstiden till åtta månader, men att fäderna då måste ta ut minst 30 dagar. Det är, enligt vår mening, enda sättet att även få männen att aktivt delta i omvårdnaden om barnen, och det är ett viktigt led i att skapa jämställdhet mellan män och kvinnor. Vi har lagt fram det här förslaget i motionen 2231.

Utskottsmajoriteten har försökt koppla ihop den här frågan med deltidsledigheten. Men sanningen är ju att en förlängning av ersättningstiden kan genomföras oavsett om man kommer att genomföra sex timmars arbetsdag med delförädrapenning. Eftersom två utredningar behandlat den här frågan och föreslagit åtta månaders ledighet anser jag att det knappast behövs någon ny utredning utan förslag bör kunna läggas fram redan i höst.

Motionärerna är alltså beredda att prioritera en utbyggnad av ersätt-

ningstiden till åtta månader med den kvotering som familjestödsutredningen föreslår. Vi förväntar oss nu verkligen att regeringen lägger fram ett förslag redan i höst, eftersom också utskottet har uttalat att man finner det angeläget att ett ställningstagande kan ske snarast möjligt sedan arbetsgruppen om delföräldrapenning framlagt sitt resultat. Såvitt jag förstår måste detta resultat snart komma.

Det skulle ha varit värdefullt om socialministern hade stannat kvar i kammaren och velat bekräfta att ett förslag kommer. Nu saknas han här när jag kommer upp i talarstolen så jag hoppas att hans medarbetare talar om vad som framförts i det här sammanhanget, såvida han inte själv sitter och lyssnar i något av rummen.

Jag anser också att det redan nu finns skäl att ta mer positiv ställning till faderns rätt att vara hemma redan vid första barnets födelse. Detta fanns med i familjepolitiska kommitténs förslag. På grund av ekonomiska realiteter, när vi nu prioriterat en fråga, vill jag inte stödja folkparti-reservationen utan jag förutsätter att regeringen tar fasta på de synpunkter som fru Håvik och jag framfört i motionen 737, som väcktes vid årets början och som också torde ha stimulerat folkpartiet att ta upp frågan i det här sammanhanget. Det är nämligen först nu folkpartiet har uppmärksammat denna fråga.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Vi har inget emot att ta upp goda förslag från andra håll, tvärtom tycker vi det är rimligt att göra så i det politiska arbetet. Men i det här fallet har vi faktiskt varit inne på tanken tidigare, bl. a. vid vårt landsmöte i höstas. Jag vet inte om det är det som har inspirerat fru Hörnlund. Om det är så, är jag bara glad för det.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1 a

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Olsson i Stockholm, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 1 a röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Olsson i Stockholm.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

följande resultat:

Ja - 290
Nej - 16
Avstår - 1

Mom. 1 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Hyltander, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Romanus begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 1 b röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Hyltander.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Romanus begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 263
Nej - 42
Avstår - 2

Mom. 1 c

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Olsson i Stockholm, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 1 c röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Olsson i Stockholm.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 290
Nej - 16
Avstår - 1

Mom. 1 d

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reser-

Torsdagen den
6 maj 1976

Föräldraförsäkring-
en m. m.

vationen nr 5 av herr Hyltander samt 3:o) reservationen nr 4 av herr Olsson i Stockholm, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Romanus begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan fru Lantz begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 1 d antar reservationen nr 5 av herr Hyltander röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 4 av herr Olsson i Stockholm.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 33
Nej - 17
Avstår - 253

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 1 d röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Hyltander.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Romanus begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 264
Nej - 41
Avstår - 1

Mom. 1 e

Utskottets hemställan bifölls

Mom. 1 f och 1 h

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herr Hyltander, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Romanus begärt

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 1 f och 1 h röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herr Hyltander.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Romanus begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 259
Nej - 27
Avstår - 21

Mom. 1 g

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herrar Ringaby och Fridolfsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ringaby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 1 g röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av herrar Ringaby och Fridolfsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ringaby begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 237
Nej - 68
Avstår - 2

Mom. 2 a

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herrar Ringaby och Fridolfsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ringaby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Torsdagen den
6 maj 1976

Föräldraförsäkring-
en m. m.

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 2 b röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av herrar Ringaby och Fridolfsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ringaby begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 258
Nej - 46
Avstår - 3

Mom. 2 c-2 f

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 10 av herrar Ringaby och Fridolfsson samt 3:o) reservationen nr 9 av herr Olsson i Stockholm, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Ringaby begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapropositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan fru Lantz begärt votering beträffande kontrapropositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraproposition i huvudvoteringen angående socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 3 antar reservationen nr 10 av herrar Ringaby och Fridolfsson röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit reservationen nr 9 av herr Olsson i Stockholm.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 53
Nej - 17
Avstår - 236

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Torsdagen den
6 maj 1976

*Föräldraförsäkring-
en m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 3 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 10 av herrar Ringaby och Fridolfsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ringaby begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 260
Nej - 46
Avstår - 1

Mom. 4

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 11 av herr Hyltander, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Romanus begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 30 mom. 5 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av herr Hyltander.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Romanus begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 279
Nej - 26
Avstår - 2

Mom. 6-8

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 12 av herrar Ringaby och Fridolfsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Mom. 10-12

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 12 Införande av en generalklausul i lagen om allmän försäkring

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkande 1975/76:33 med anledning av motion om införande av en generalklausul i lagen om allmän försäkring.

*Införande av en
generalklausul i
lagen om allmän
försäkring*

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Det här ärendet handlar alltså om en generalklausul. Det har blivit modernt med sådana – det är inte så länge sedan vi här i kammaren antog en lag om generalklausul inom förmögenhetsrätten, och det ligger en proposition om generalklausuler inom skattelagstiftningen förr att komma åt skatteflykt och skattefusk. Innebörden är helt enkelt att man skall se mer till lagens anda och mening än till dess bokstav – en mycket sympatisk mening. Det är detsamma som att försöka komma ifrån paragrafrytteri och byråkrati när man tolkar lagen. Och det behövs. Ett enda exempel skall jag anföra här.

En ung man råkade ut för en svår bilolycka. Han blev inlagd på sjukhus och fick ligga kvar där en månad. Vid tillfället för olyckan hade han arbetsanställning i Malmö stads tjänst. När han kom ut från sjukhuset undrade han varför han inte hade fått sjukpenning. Då sade man på försäkringskassan: "Vi kan inte hitta att ni har lämnat inkomstuppgift hit." Vederbörande kan gå ed på att han har lämnat inkomstuppgift. Dessutom är det egendomligt eftersom även arbetsgivaren numera skall lämna uppgift till försäkringskassan om arbetsanställning. Malmö stad säger också att det måste man ha gjort, för det går på data. Inte heller den blanketten finns emellertid hos försäkringskassan. Sedan klagade vederbörande hos riksförsäkringsverket och försäkringsdomstolen, men det nyttade ingenting till. De sade bara att det inte hade visats att någon blankett hade inkommit. Allt vilar således på att denna blankett saknas.

Mannen har bevisligen blivit skadad och legat på sjukhus, han har bevisligen gått förlustig en inkomst – precis de två kriterier som skall uppfyllas för att lagen om sjukpenning skall träda i kraft. Det är därför vi har stiftat lagen. Personen förlorade nu omkring 5 000 kr. Då kan man väl påstå att det blåser en iskall vind genom en varm och mänsklig lagstiftning, som denna är avsedd att vara och också är. Det är egentligen rätt förfärligt.

Med min motion ville jag rida spärr mot sådana missförhållanden genom en generalklausul där det skulle stå att om de materiella förutsättningarna är uppfyllda skall lagen träda i tillämpning. Det borde vara rätt självklart.

Utskottet kommer med några överslättande vänligheter och fromma förhoppningar inför framtiden. Det skall man väl i vederbörlig ordning vara tacksam för, men det hjälper inte mycket. Det är tyvärr så att ordningen mellan de tre storheterna är denna: Först kommer blanketten, sedan paragrafen och i tredje hand människan. Det är ganska fantastiskt

Torsdagen den
6 maj 1976

*Införande av en
generalklausul i
lagen om allmän
försäkring*

att vår i övrigt fina sociallagstiftning kan ha den prioriteringen. Jag trodde att man skulle ha den omvända ordningen. och det är därför jag har motionerat. Vi kanske kan hoppas på framtiden. Utskottet är som sagt vänligt sinnat men vill inte skrida till konkret handling.

I detta anförande instämde herr Lindahl i Hamburgsund (fp).

Fru HÅVIK (s):

Herr talman! Så sent som den 25 mars i år var denna fråga uppe här i kammaren. Herr Sjöholm hade interPELLERAT socialministern, och herr Aspling svarade att "en parlamentarisk utredning har tillsatts med uppdrag att se över det socialpolitiska bidragssystemet från samordnings-synpunkt. Målsättningen för översynen skall vara att klarlägga hur långt det socialpolitiska bidragssystemet kan samordnas i en allmän social-försäkring."

Utskottet har skrivit att det helt ansluter sig till det grundläggande syftet bakom herr Sjöholms motion. Vi är angelägna att betona att man på olika sätt måste sträva efter att förhindra rättsförluster för enskilda. Det är självklart att det inte råder några som helst delade meningar om att det är angeläget att man i såväl lagstiftningsarbetet som rättstillämpningen så långt det är möjligt förebygger rättsförluster för den enskilde. Men det är uppenbart att det även med en generalklausul av det slag som herr Sjöholm avser kan vara svårt att i alla situationer få en smidig och rättvis tillämpning av lagstiftningen. Vi har samtidigt att se till att de försäkrade inte missbrukar bestämmelserna. Det är inte länge sedan herr Sjöholm i en debatt var inne på att det förekommer missbruk av socialförsäkringen. Det betyder väl att herr Sjöholm anser att det måste finnas lagparagrafer som kan stävja detta missbruk.

Jag tog med intresse del av det anförda exemplet. Den försäkrade är skyldig att lämna uppgift om sin inkomst, både när den ökar och när den minskar. Arbetsgivaren är skyldig att skicka in anställningskort. Såvitt jag uppfattade det var den unge mannen anställd i Malmö kommuns tjänst. Om jag fattade exemplet rätt måste han ha varit alldeles nyanställd; annars hade han som kommunalanställd haft rätt till ersättning enligt gällande avtal, och det hade då inte betytt någonting att han inte var registrerad för sjukpenninggrundande inkomst i försäkringskassan.

Nu har det skett en uppmjukning av praxis. Tidigare var det mycket strängare. 1970, 1971 och 1972 kom försäkringsdomstolen med utslag som medfört att det blivit praxis att man i sådana här fall utger sjukpenning om underlåtenheten att sända in anmälan kan anses ursäktlig. Jag kan naturligtvis inte gå in på det enskilda fallet. Men klart är att om denna händelse hade inträffat för bara ett par år sedan, så hade vederbörande fått vara sjukskriven utan sjukpenning. Ändring av sjukpenningplaceringen hade kunnat ske först dagen efter det att han blivit friskskriven. Nu sker sådan ändring efter 30 dagar. Att man över huvud

taget har en sådan gräns beror på att man vill undvika att de försäkrade spekulerar i att underlåta att göra anmälan till försäkringskassan.

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Allting är relativt; att det var värre förr är en klen tröst.

Mannen i mitt exempel hade varit anställd i flera månader i Malmö kommuns tjänst, men som extra tjänsteman. Han fick därför inte någon ersättning av något slag.

Fru Håvik nämnde att jag tidigare sagt att försäkringen missbrukas. Det är riktigt, men det hör ju inte hit. Det missbruk jag då talade om består i att människor sjukskriver sig fastän de inte är sjuka. Jag nämnde också det missbruk som består i att människor preliminärdeklarerar mycket högre inkomster än de har. När de blir sjuka får de då en högre sjukpenning än de är berättigade till och – om de betalar B-skatt – utan att behöva betala preliminär skatt.

I det här fallet förekom det inget missbruk. Om det inte gällde en så allvarlig sak, skulle jag tycka att det här är litet löjväckande. Det kunde i detta fall hundraprocentigt bevisas att personen i fråga var sjuk – han hade skadats vid en olycka – och gick miste om sin inkomst. Det är för sådana fall vi har denna förträffliga lag. Men det struntar man i.

Det är riktigt att det skall göras en anmälan till försäkringskassan. Men det står ingenstans att denna anmälan skall sändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis. Gör man inte det, är man fullständigt rättslös. Det kan ju hända att försändelsen förkommer på posten eller att anmälan kommer bort på försäkringskassan bland flera 100 000 blanketter. Då får den enskilde stå risken. Då vill samhället inte säga att här föreligger ändå de materiella förutsättningarna och vi skall därför betala ut sjukpenningen. Varför kunde man inte i det interpellationssvar som jag fick för en tid sedan och i detta utskottsbetänkande säga, att det är horribelt att tolka lagen på det sättet? För det är det ju! Det tycker jag faktiskt att utskottet kunde ha uttalat litet kraftigare. Vad den nya utredningen leder till vet ingen, men det borde inte få förekomma ett enda sådant här fall i vår sociala välfärdsstat Sverige. Det är faktiskt en skamfläck.

Fru HÅVIK (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan fatta mig mycket kort. Utskottet har enhälligt uttalat att man ställer sig positiv till syftet bakom herr Sjöholms motion att människor inte skall lida rättsförluster. Utskottet har samtidigt uttalat att vi måste ha en sådan lagstiftning att det inte finns utrymme för missbruk av försäkringsbestämmelserna. Sådana händelser som herr Sjöholm nämnde inträffar ytterst sällan, men en gång är en gång för mycket – det skall jag gärna medge, herr Sjöholm.

Frågan är diskuterad den 25 mars 1976, utskottet är enigt och har skrivit positivt, utredningen arbetar. Sedan är herr Sjöholm skeptisk till

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Införande av en
generalklausul i
lagen om allmän
försäkring*

Torsdagen den
6 maj 1976

*Införande av en
generalklausul i
lagen om allmän
försäkring*

vad som kan komma ut av denna utredning, men det får väl ändå framtiden utvisa.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! Denna motion av herr Sjöholm finns det verkligen anledning att stanna inför och begrunda. Motionen tar upp en utomordentligt angelägen sak, nämligen den enskildes rättssäkerhet i hans kontakter med Socialförsäkringssverige. Det är ju en väsentlig del av den trygghet som vi strävar till och som inte minst socialförsäkringsutskottet har ambitionen att klara ut. Utskottet har också uttalat att det helt ansluter sig till det grundläggande syftet bakom herr Sjöholms motion, nämligen att man måste se till att den enskilde inte lider rättsförluster i frågor som hör hemma i Socialförsäkringssverige.

Jag kan bygga på vad herr Sjöholm har sagt och tala om att helt nyligen refererades i en tidning i mitt eget län hur en person hade råkat skriva in en uppgift i fel ruta och att det innebar att vederbörande förlorade 1 000 kr. i försäkringsersättning. Han fick inte ersättningen från försäkringskassan, utan saken måste tas upp besvärsvägen. Det är alltså svårt att få rättelse.

Får jag sedan säga – och det vill jag stryka under eftersom jag i utskottet suttit på ärendet – att det är angeläget också för dem som handlägger dessa ärenden att göra det på ett sådant sätt, att den enskilda människan får sin rätt. Det får inte bli så att byråkratin missbrukar sin makt. Jag hoppas verkligen att man, med den skrivning som socialförsäkringsutskottet har gjort, skall bli medveten om vikten av detta vid handläggningen av dessa ärenden ute i försäkringskassorna.

Vi vet från låginkomstutredningen att 25 % av människorna i vårt land har svårt att hitta vägar för att få rättelse om fel har uppstått. Man vet inte vem man skall vända sig till. Man vet inte hur man skall bära sig åt för att få rättelse. Man är alltså utlämnad. Det gör att denna fråga är utomordentligt allvarlig.

Ambitionen från utskottets sida – det är vi helt eniga om – är att vi måste alla medverka till att den enskilde skall få sin rätt. Vi utgår ifrån att den här motionen och utskottets behandling av den är ett fall framåt och att man verkligen skall hävda rättssäkerheten för den enskilde.

Fru HÅVIK (s):

Herr Carlsson i Vikmanshyttan är ledamot av den socialpolitiska samordningsutredningen, där det finns alla möjligheter att ta upp dessa frågor.

I övrigt ställer jag mig naturligtvis bakom uttalandet att det är angeläget att den enskilde tjänstemannen handlägger ärendena på ett korrekt sätt. Det sker inom riks-försäkringsverket en prövning för att finna olika vägar att säkerställa en aktuell och riktig registrering av den sjukpenninggrundande inkomsten.

Detta är ett fall framåt, och jag hoppas att herr Sjöholm ser det så att vi har tagit allvarligt på frågan. Utskottet är, som sagt, enigt.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölles.

§ 13 Föredrogs socialutskottets betänkande 1975/76:36 med anledning av propositionen 1975/76:100, såvitt gäller vissa anslag om ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m. jämte motioner

Punkten 1

Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.

Regeringen hade i budgetpropositionen 1975/76:100, bilaga 7 (socialdepartementet) under punkten C 1 föreslagit riksdagen att till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 3 260 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975/76:1233 av herr Fälldin m. fl. (c), vari såvitt här var i fråga (yrkandet 1) hemställt att riksdagen beslutade att barnbidragen gjordes värdebeständiga genom att anknytas till basbeloppet inom den allmänna försäkringen,

1975/76:1244 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställt att riksdagen beslutade

1. att öka de allmänna barnbidragen till 2 425 kr. per barn och år, vilket utgjorde 25 % av nu gällande basbelopp, och att därför till Allmänna barnbidrag anslå ett med 1 131 250 000 kr. till 4 391 250 000 kr. förhöjt belopp,

2. att de allmänna barnbidragen t. v. skulle utgöra 25 % av basbeloppet,

3. att hos regeringen begära att en snabbutredning tillsattes för att utreda verkningarna av att göra en skattepliktig ytterligare uppräknings av de allmänna barnbidragen,

1975/76:1250 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställt att riksdagen skulle besluta att ansluta sig till i motionen angivna riktlinjer för åtgärder i syfte att skapa ett barnvänligare samhälle och hos regeringen anhålla om erforderliga initiativ för riktlinjernas förverkligande, och

1975/76:1275 av fru Lundblad m. fl. (s).

Utskottet hemställde

1. beträffande indexreglering av de allmänna barnbidragen m. m. att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:1233 (yrkandet 1) och motionen 1975/76:1244 (yrkandena 1 och 2),

2. att riksdagen till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 3 260 000 000 kr.,

3. beträffande en snabbutredning av verkningarna av att barnbidragen

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

gjordes skattepliktiga att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:1244 (yrkandet 3),

4. beträffande åtgärder för ett barnvänligare samhälle att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:1250,

5. beträffande en undersökning av barnfamiljernas ekonomiska situation att riksdagen skulle avslå motionen 1975/76:1275.

Reservationer hade avgivits

beträffande indexreglering av de allmänna barnbidragen m. m.

1. av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Romanus (fp) och Andreasson i Östra Ljungby (c), fröken Andersson (c) samt herr Karlehagen (c) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen skulle

a) med anledning av motionen 1975/76:1233 (yrkandet 1) och motionen 1975/76:1244 (yrkandet 2) ge regeringen till känna vad reservanterna anfört,

b) beträffande höjning av de allmänna barnbidragen avslå motionen 1975/76:1244 (yrkandet 1),

2. av fru Marklund (vpk) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1975/76:1233 (yrkandet 1) och motionen 1975/76:1244 (yrkandena 1 och 2) skulle anta av reservanten framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag, innebärande att det allmänna barnbidraget skulle utgå för varje kvartal med 6,25 % av det basbelopp enligt lagen om allmän försäkring som gällde vid ingången av kvartalet,

3. beträffande medelsanvisningen av fru Marklund (vpk) som – vid bifall till reservationen nr 2 – ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1976/77 anvisade ett förslagsanslag av 4 523 000 000 kr.,

4. beträffande en snabbutredning av verkningarna av att barnbidragen gjordes skattepliktiga av fru Marklund (vpk) som ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:1244 (yrkandet 3) gav regeringen till känna vad reservanten anfört,

5. beträffande åtgärder för ett barnvänligare samhälle av fru Marklund (vpk) som ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:1250 gav regeringen till känna vad reservanten anfört.

Herr TALMANNEN:

Överläggningen rörande socialutskottets betänkande nr 36 får omfatta

även socialutskottets betänkande nr 35, men yrkanden beträffande sistnämnda betänkande framställes först sedan detsamma föredragits.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (c):

Herr talman! Barnbidraget skall utgöra grunden för samhällets ekonomiska stöd till barnfamiljerna. Det har riksdagen givit klart uttryck för. Om vi alla är överens om detta, måste vi också se till att barnbidraget inte för varje månad urholkas av inflationen. Det är angeläget att få garantier häremot genom en indexreglering av barnbidraget. Centern har under årens lopp i motioner krävt en sådan indexreglering.

Förra året krävde centern samma sak, men vid det tillfället gick socialdemokraterna med på en höjning av barnbidraget med 300 kr. Barnbidraget kom därmed i närheten av 20 % av basbeloppet för folkpensionen. Nu har basbeloppet stigit till 10 000 kr., vilket skulle innebära – om man utgår från 20 % av basbeloppet – att barnbidraget skulle utgå med 2 000 kr. På kort tid minskar alltså barnbidragets reella värde, allteftersom inflationen fortgår. Därför är det helt enkelt nödvändigt att få en värdesäkring till stånd. I den reservation som vi har fogat till utskottets betänkande nr 36 har vi begärt att regeringen skall framlägga förslag till de författningsändringar som är erforderliga för en sådan indexreglering.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen 1.

När vi i centern under den allmänna motionstiden lade fram vår partimotion med förslag angående familjepolitiken, gav vi samtidigt denna fråga hög prioritet. Vi har utarbetat vårt familjepolitiska program utifrån barnens och familjens situation, och vi hävdar hemmens och familjens betydelse för individ och samhälle. Vi menar att alla har ett gemensamt intresse av att barnen ges goda uppväxtvillkor, så att de kan utvecklas till harmoniska och ansvarskännande individer. Genom att solidariskt stödja barnfamiljerna lägger man grunden till en positiv samhällsutveckling.

Vi hävdar också att det skall finnas en verklig valmöjlighet för alla föräldrar mellan att arbeta i hemmet på heltid och att förvärvsarbete hela eller delar av dagen. För att denna valfrihet skall kunna bli reell, krävs såväl förbättrade ekonomiska villkor som förändringar i fråga om arbetslivets villkor. I centerns familjepolitiska motion finns då bl. a. två viktiga moment, nämligen vårdnadsbidraget och möjligheterna till sextimmarsdag för småbarnsföräldrar.

Eftersom familjepolitiken framställdes såsom mycket väsentlig även av övriga partier här i riksdagen, tog vi för givet att det också skulle bli en seriös behandling av frågan vid detta riksmöte. Jag utgår från att även de andra partier som vid riksmötets början lämnade motioner menade allvar med vad som skrevs i dessa motioner. Om de så gjorde, är det helt oförklarligt att familjepolitiken helt plötsligt skuffas åt sidan för att behandlas vid ett nytt riksmöte. Jag utgår också från att ledamöterna i socialutskottet inkl. ordföranden var inställda på att ärendet

Nr 119

Torsdagen, den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

skulle behandlas vid detta riksmöte.

Men någonting hade tydligen helt plötsligt inträffat, eftersom utskottets ordförande den dag ärendet såsom första punkt på dagordningen skulle behandlas i utskottet föreslog att frågan skulle avföras från dagordningen och uppskjutas till höstens riksmöte. Det är beklagligt att socialdemokraterna på grund av inbördes oenighet i denna viktiga fråga vill avföra den från dagordningen.

Eftersom folkpartiet mycket märkligt anslöt sig till det socialdemokratiska uppskovsförslaget, har således socialutskottets majoritet föreslagit att en av vårriksdagens och samhällets mest angelägna frågor uppskjuts till hösten. Jag ställer därför frågan till folkpartiets representant i utskottet, herr Romanus. Vad har egentligen inträffat från den 20 januari i år, då folkpartiet lämnade sin familjepolitiska motion, och fram till den dag när utskottet skulle behandla frågan? Jag utgår ifrån att folkpartiet den 20 januari menade allvar med motionens innehåll.

I motionen kan man läsa följande: "Rätten till förkortad arbetstid bör kompletteras med ekonomiskt stöd, som gör det möjligt för föräldrarna att utnyttja den, och införas under budgetåret 1976/77." Vidare står det i motionen: "En förkortad arbetsdag för småbarnsföräldrar är därför en mycket angelägen och brådskande familjepolitisk reform." Detta hävdade alltså folkpartiet den 20 januari i år.

Den 2 maj kommenterade Per Ahlmark i ett anförande de socialdemokratiska förstamajtalen, bl. a. de socialdemokratiska talarnas olika uppfattningar i fråga om huruvida sextimmarsdagen för småbarnsföräldrar är en angelägen reform eller inte. Herr Ahlmark ställde frågan: Vad är skämt och vad är allvar i socialdemokraternas program? Det som herr Ahlmark den 2 maj kritiserade socialdemokraterna för är samme herr Ahlmark tydligen – om han följer utskottsmajoriteten – beredd att säga ja till i dag, fyra dagar senare.

Jag ställer frågan: Vad är skämt och vad är allvar i folkpartiets familjepolitik?

Centerns ledamöter i utskottet har inte kunnat acceptera att en så viktig fråga som familjepolitiken lättvindigt skjuts till hösten. De förslag som vi förde fram i januari menade vi allvar med.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr CARLSHAMRE (m):

Herr talman! I fråga om utskottsmajoritetens diktat att två av de viktigaste familjepolitiska frågorna skall skjutas upp till nästa riksmöte kan jag i stort sett nöja mig att instämma i vad herr Gustavsson i Alvesta redan har sagt. Jag vill bara lägga till en liten reflexion.

Under behandlingen av föräldraförsäkringen för en stund sedan hörde vi herr Romanus uttrycka sin glädje över att det hade varit möjligt att komma så långt och att göra det i enighet. Jag vill också minnas att

han vid något tillfälle erinrade om att det är när man kan ställa den socialistiska delen av utskottet inför hotet om lotten som det blir möjligt att få igenom angelägna förslag, som vi på oppositionssidan har varit överens om. Jag kan inte annat än beklaga att vi inte fick tillfälle att försöka samma effektiva metod när det gällde de viktiga familjepolitiska frågor som förelåg i socialutskottet.

Det är två frågor det gäller, nämligen vårdnadsersättningen och arbetstidsförkortningen för småbarnsföräldrar. I den sistnämnda frågan fanns det i det närmaste identiska förslag från de tre borgerliga partierna och alltså en renodlad lotterisituation, som vi inte vet vad den hade lett till om saken ställts på sin spets, vilket det alltså inte blev tillfälle till.

Nu skall vi i stället vänta på den utredning som under ledning av statssekreterare Fridh skall undersöka i vad mån en sådan här arbetstidsförkortning är möjlig. Jag är inte den som inte brukar gå med på att avvakta utredningsresultat, men i det här fallet är det min bestämda uppfattning att arbetsgruppen borde ha till uppgift att undersöka *hur* man skall förverkliga önskemålet och inte *om* man skall förverkliga önskemålet om en kortare arbetstid för småbarnsföräldrar. Det hade varit möjligt att ta ett beslut redan nu, ett beslut som många familjer väntar på och som, när det nu uteblir, kommer att utlösa och redan har utlöst besvikelse hos många.

När det gäller vårdnadsersättningen, även kallad vårdnadsbidrag, fanns det inte några identiska förslag. Personligen är jag dock övertygad om – jag kan inte bevisa det, eftersom vi inte fick tillfälle att försöka – att det skulle ha varit möjligt att sammanjämka de olika förslagen så mycket att vi hade kunnat komma fram till en enighet av tre partier och därmed ett jämviktsläge i riksdagen. Jag vågar i varje fall för egen del och på det partis vägnar som jag företräder försäkra att vi hade varit beredda att sträcka oss mycket långt för att tillmötesgå även herr Romanus och folkpartiet. Jag tror det hade varit möjligt att resonera sig fram till åtminstone en bra början – och det har sagts tidigare i dag att någonsans måste man börja.

Nu fick vi inte tillfället och jag beklagar uppskovsbeslutet och att vi inte är många nog för att få det upphävt i dag.

När det gäller betänkandet 36 föreligger inte några reservationer från moderata samlingspartiet. Där finns dock en reservation som det väl, som vanligt, är nödvändigt att säga några ord om. Det gäller indexreglering av allmänna barnbidraget, ett förslag som återkommer varje år och där moderata samlingspartiet i utskottet hittills ställt sig på samma linje som socialdemokraterna.

Det är uppenbart för alla att såsom fördelningen är i utskottet och kammaren så behövs bara att moderata samlingspartiet byter sida för att förslaget skall gå igenom. Vi har lyckats motstå den frestelsen även i år, och jag vill, herr talman, kort repetera skälen för att vi fasthåller vid detta.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

Om barnbidragen hade varit indexreglerade, och om man utgår ifrån en prisstegringstakt på 8 %, som jag tror finansministern gör för 1976, skulle detta i år ha inneburit en höjning med 12 kr. per barn och månad, om jag räknat rätt. Ingen kan hävda att detta innebär en avgörande förändring i barnfamiljernas ekonomiska situation. Däremot skulle det ha kostat 260 milj. kr. i år att genomföra denna förbättring.

För en stund sedan fick vi av socialförsäkringsutskottets ordförande höra att de betydande förbättringar i föräldraförsäkringen som nu är genomförda kostar 125 miljoner. Det handlar alltså inte om någon liten summa, 260 milj. kr. när det gäller den här höjningen av barnbidragen, och vi säger oss fortfarande, som alltid tidigare, att vi vill ha handlingsfrihet för oss själva och för riksdagen att varje år använda de tillgängliga medlen på det sätt som vi det året finner vara bäst. Vi i moderata samlingspartiet, liksom även övriga oppositionspartier, har betydande krav på familjepolitiska förbättringar som kommer att kosta mycket pengar. Det blir självklart svårare att genomföra sådana förslag ju mer pengar man låser till automatiska utgiftsökningar varje år. Vi vill ha handlingsfriheten kvar.

I reservationen från folkpartiet och centerpartiet talar reservanterna om att barnbidragen bör ges samma värdebeständighet som många andra grundläggande bidragsformer. Uttrycket grundläggande är litet dubbeltydigt, som jag ser det.

Det är riktigt, i mer teknisk mening, att de allmänna barnbidragen är, som vi ibland brukar säga, stommen i vårt familjepolitiska system. Men de är inte grundläggande på samma sätt som de i dag indexreglerade sociala förmånerna är för familjernas ekonomi.

Jag har sagt tidigare och vill gärna upprepa att för oss är det en självklarhet att t. ex. folkpensionen, som utgör den enda försörjningen för många människor och dessutom definitionsmässigt utgör existensminimum, inte tål ens en kort tids urgröpning på grund av inflation. Alltså skall folkpensionerna vara indexreglerade, och det måste vi acceptera. Men önskemålet är inte lika starkt när det gäller trots allt mer marginella belopp i en familjebudget som de allmänna barnbidragen. Då menar vi att önskan om värdebeständighet får vika, i synnerhet som det på senare år visat sig att riksdagen, som ändå sammanträder varje år, har utnyttjat möjligheten att i stort sett justera upp bidragen så att de åtminstone håller takten med prisstegringarna.

Det andra skälet som brukar åberopas och som fortfarande är giltigt är vad jag kallar hederlighetsskälet. Tre partier i riksdagen är ju sedan flera år överens om att kräva att skatteskalor och grundavdrag i skattesystemet skall indexregleras. För oss är det en självklarhet att man inte samtidigt kan indexreglera både budgetens inkomstsida mer än som är alldeles nödvändigt, av sådana skäl som jag nämnde i fråga om folkpensionen, och utgiftssidan. Det skulle såvitt jag begriper innebära att bädda för absolut årliga skattehöjningar. Det kan inte vara riktigt att göra på det sättet.

Det är dessa skäl, herr talman, som gör att moderata samlingspartiet vidhåller sin uppfattning att den justering av de allmänna barnbidragen som kommer att bli nödvändig även i framtiden skall beslutas av varje riksmöte för sig. Vi skall inte låsa belopp på i svåra prisstegringstider flera hundra miljoner kronor om året, som vi är piskade att använda på ett särskilt sätt, om man kanske – som vi faktiskt har gjort i år – skulle finna god anledning att använda samma pengar eller mer pengar på annat sätt.

Jag har, herr talman, när det gäller socialutskottets betänkande nr 36 inget annat yrkande än bifall till utskottets förslag.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag trodde att herr Carlshamre och jag var överens om att barnbidraget utgör stommen i det familjepolitiska stödet. Centern ser det så och om man gör det, är det inte riktigt att låta detta bidrag urholkas genom inflationen, utan det bör finnas garantier mot en sådan urholkning. Det här stödet är ju till för att utjämna skillnaden mellan barnfamiljer och barnlösa familjer. Därför betraktar vi det som mycket viktigt att barnbidragets reella värde kan bibehållas.

Herr CARLSHAMRE (m) kort genmäle:

Herr talman! Vi är överens, herr Gustavsson i Alvesta och jag, om att de allmänna barnbidragen utgör stommen i det familjepolitiska stöd-systemet. Det sade jag redan tidigare. Men jag framhöll att det allmänna barnbidraget inte i de enskilda familjernas ekonomi och hushållning är grundläggande i den meningen att familjens välfärd står och faller med att just detta trots allt ganska marginella belopp är automatiskt följsamt till prisstegringarna. Riksdagen kan ju, som jag sade, justera bidraget vid behov, har gjort det och kommer med all säkerhet att göra det, dock utan att vara bunden.

Det är också så, herr Gustavsson, att moderat ekonomisk politik har som ett av sina huvudsyften att begränsa prisstegringarna, att hålla tillbaka inflationen. Det är naturligtvis där den verkliga hjälpen ligger. Kan vi undvika inflation och prisstegringar, blir det inte aktuellt med någon automatisk uppräknings av sociala eller andra förmåner.

Man kan inte heller helt bortse från att indexregleringen som teknik, om den blir mycket utbredd och används över väldigt stora fält, i och för sig är ett hinder för inflationsbekämpningen. Indexreglering är en inflationsdrivande faktor i samhällsekonomin. Det har man inte minst i vårt södra grannland fått erfara på ett brutalt sätt, och det skulle vi i Sverige kunna få erfara också, om vi går för långt.

Vi moderater håller alltså fast vid att förmåner som är grundläggande för mottagaren och som utgör ett existensminimum måste säkras, och då får vi ta på oss de olägenheter som det för med sig. Andra förmåner skall vi inte automatiskt värdesäkra, utan dem skall vi bedöma från år till år.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Vi behandlar nu förslaget till budget för familjepolitiken för det kommande budgetåret. Vi har varit ense om i socialutskottet att vi, i anslutning till det, också skall behandla de motioner som rör värdesäkring av barnbidragen. De innehåller inte några nyheter. Vi från folkpartiet har länge krävt, liksom centerpartiet och kommunisterna, att barnbidragen skall värdesäkras. De skall inte holkas ur av prishöjningarna. Det är klart att den som inte vill gå med på det vill hålla möjligheten öppen att barnfamiljerna skall kunna drabbas av att barnbidragen får ett sänkt verkligt värde. Om man inte vill hålla den möjligheten öppen, kan man ju gå med på en värdesäkring.

Jag yrkar bifall till reservationen 1, som kräver just värdesäkring av barnbidragen.

Jag tycker att det är litet förvånande att just herr Carlshamre här talar vitt och brett om kompromissvilja och vilja att ställa regeringen mot väggen. Som han själv senare fick medge har moderaternas ståndpunkt varit avgörande i den här frågan. Under en följd av år har moderaterna haft möjlighet att avgöra denna fråga, att vara med och ge alla barnfamiljer tryggheten att barnbidragen inte kommer att holkas ur av priserna. Men man har velat hålla möjligheten öppen att de skall få holkas ur av priserna. Det har inte funnits någon kompromissvilja på den punkten, vare sig den här gången eller någon tidigare gång. Där är det moderaterna som har spräckt oppositionens enighet i sakfrågan, under en följd av år.

Vi har haft delade meningar i utskottet om huruvida vi skulle behandla ett antal andra motioner inom familjepolitiken nu i vår eller om vi skulle göra det i höst. Man kan ha olika uppfattning om det, men det är litet förvånande att utskottets vice ordförande har tagit upp den här diskussionen så aggressivt. Jag beklagar den tonen, som jag inte är van vid mellan folkpartiet och centerpartiet. Man antyder att vi inte skulle mena allvar med våra motioner, osv. Snälla Rune Gustavsson, är det nödvändigt att spela upp en sådan sketch?

Det grundläggande skälet till att vi har stött förslaget att dessa motioner skall läggas fram för väljarna, innan riksdagen tar ställning, är att ett beslut efter valet inte leder till någon försening. De förslag som framförts från alla håll gäller reformer som skulle träda i kraft efter valet.

Inte ens det mest extrema förslaget av dem som lagts fram – nämligen centerpartiets tanke om att man för barn som föds den 1 juli i år skall få fullt vårdnadsbidrag, 25 000 kr., medan man för dem som föds dagen innan, den 30 juni, inte skall få någonting – skulle leda till utbetalning av några vårdnadsbidrag förrän omkring årsskiftet. Först får man ju föräldrapenningen. Inte ens om riksdagen mot all förmodan skulle svälja det förslaget behöver man riskera några praktiska nackdelar med att vänta till efter valet – eftersom vårdnadsbidragen ändå hinner betalas ut.

Dessutom är det avgörande vilken sammansättning riksdagen får efter valet. Vad som än beslutas nu, kan en ny riksdag ändra det beslutet innan det hinner få praktiska konsekvenser. Jag har alltså svårt att förstå

att någon kan bli så upprörd över att förslaget först skall läggas fram för väljarna. Det måste bero på något annat än själva sakfrågan. Ett annat av våra skäl för att stödja det här förslaget har varit att det finns väsentliga skillnader mellan partierna. Då är, enligt vårt sätt att se, det mest demokratiska att väljarna får säga sitt, och att den nya riksdagen skall avgöra. Det är svårt att förstå vilka demokratiska skäl som kan tala emot att väljarna först skall få säga sitt innan riksdagen beslutar om denna viktiga fråga, där partierna har så olika mening. Vore det någon demokratisk vinning med att, över människornas huvuden, kort före valet snickra till något slags kompromisslösning i en så omstridd fråga, en lösning som ändå får effekt först efter valet? Jag har svårt att inse det.

Man frågar: Vill inte folkpartiet kompromissa? Jo, självfallet är vi många gånger beredda att kompromissa för att få praktiska resultat. Det har vi visat här i riksdagen. Men då skall det vara kompromisser som verkligen ger resultat. Vi kan inte med vår styrka begära att få bestämma riksdagens beslut. Men vad skulle det tjäna för ändamål att kompromissa och kanske få en lottning om mycket stora frågor, där riksdagen efter valet ändå kan ändra på beslutet?

Om man ändå är angelägen om att kompromissa före valet för att driva fram en lottning, måste det betyda att det är något i den egna politiken som man är angelägen att dölja – som är besvärande att visa upp i valdebatten. Vad är det, Rune Gustavsson, som ni är så angelägna att dölja?

När det gällde centerpartiet trodde jag att det var just förslaget att en dags skillnad i födelsetid skulle betyda 25 000 kr. som man ville dölja, men det har man ju skjutit fram i diskussionen om den fråga som nu är uppe för avgörande. Det måste alltså vara något annat som man vill dölja.

Är det ett försök att slippa debatt om de besvärande effekterna av moderaternas och centerpartiets förslag om beskattade vårdnadsbidrag, som missgynnar de yrkesarbetande mödrarna, som ligger bakom aggressiviteten? Eller är det en diskussion om kostnaderna som ni inte vill ta upp?

Särskilt moderaterna lovar ju jättelika förmåner för barnfamiljerna – samtidigt som man utan större hämningar talar om en sänkning av skatetrycket som en verklig möjlighet.

Vi i folkpartiet har ett klart och praktiskt inriktat program, som syftar till jämlikhet mellan kvinnor och män, större valfrihet och en trygg och stimulerande miljö för barnen.

Vi vill ha en kraftig utbyggnad av barnomsorgen – med bättre kvalitet.

Vi vill ha rätt till kortare arbetstid för föräldrar med små barn – och rätt till ersättning för inkomstbortfallet genom föräldraförsäkringen.

Vi vill ha vårdnadsbidrag för ökad valfrihet och för rättvisa mellan olika barnfamiljer. Men vi vill ha ett vårdnadsbidrag som är lika för varje barn och som inte missgynnar förvärvsarbetande kvinnor.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

Vi känner oss väl rustade för debatten inför valet med det här programmet. Vi tror att människorna vill att barnomsorgen skall byggas ut. Vi tror inte att rädslan för att många daghemsplatser kommer att stå tomma är så spridd. Vi tror också att människorna är på det klara med att detta skall betalas.

Vi tror att människorna vill ha både jämställdhet och större valfrihet och tror inte att de – som en del säger – upplever valfrihet som något negativt.

Vi tror inte att tanken, att man genom vårdnadsbidrag skall missgynna förvärvsarbetande kvinnor, har framtiden för sig, men däremot att rättvisan kräver att familjen själv får avgöra hur familjestödet skall användas.

Vi tycker att det är bra att dessa stora linjer klagörs och att man ger väljarna möjlighet att påverka politiken. De som vill ha en sådan utveckling som jag här skisserat har möjlighet att ge ett starkare stöd för de förslagen i den nya riksdagen genom att rösta på folkpartiet.

Det skall inte fördöljas att det är en svårighet för väljaren att socialdemokraterna inte har gett klart besked på väsentliga punkter. Man har gett ett besked, nämligen att man är emot vårdnadsbidrag – trots att man tidigare var för det. Men när det gäller kortare arbetsdag för småbarnsföräldrar är Camilla Odhnoff för en snabb reform, medan kvinnoförbundet med Lisa Mattson i spetsen är emot en snabb reform för småbarnsföräldrarna – de skall få vänta 10, 15 eller 20 år, till dess att alla kan få sex timmars arbetsdag.

Ena dagen säger statsministern att detta är en angelägen reform. Andra dagen säger LO-ordföranden att det inte är särskilt angeläget.

Det är problematiskt. Men jag hoppas att en klagörande valdebatt skall kunna ge oss och väljarna besked från socialdemokraterna. Vi har ingenting att dölja i den valdebatten, och därför tycker vi att det är demokratiskt tillfredsställande att väljarna först får säga sitt och att riksdagen sedan får besluta, när det gäller en så viktig fråga som denna.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill säga till herr Romanus att det inte finns anledning att tala om några sketcher i anslutning till mitt anförande. Det jag sade var menat på fullt allvar, och jag kan tala om att det jag anförde var ett utdrag ur folkpartiets motion i frågan vid riksmötets början i år. Herr Romanus säger att det går lika bra att besluta i frågan till hösten, men såväl folkpartiets som centerns motion hör ju samman med det kommande budgetåret och påverkar således detta. Det är därför vi har lagt fram detta förslag, och vi menade allvar när vi gjorde det.

Jag vet inte hur herr Romanus har det i sitt förhållande till sitt parti, men jag har en enig centerrörelse bakom mig i dessa frågor som har diskuterats mycket ingående ute i våra organisationer och på våra partistämor. På grundval av dessa diskussioner har vi också kunnat lägga fram ett förslag som vi vågar stå för och som vi vill ha behandlat vid

vårriksdagen.

Herr Romanus! Det går inte att komma ifrån denna fråga genom att påstå att centern har lagt fram ett förslag som missgynnar de förvärvsarbetande. Ett sådant påstående innebär att herr Romanus ser på ett helt annat sätt än vi på frågan om vårdnadsarbetet i hemmet. Vårt förslag om vårdnadsbidrag bygger på att arbetet med vård av barn i hemmet skall värdesättas som annat arbete, och vårdnadsbidraget skall därför beskattas liksom annat arbete och ligga till grund för beräkningen av ATP-poäng. I denna del föreligger en skillnad mellan folkpartiets och centerns förslag så till vida att folkpartiets förslag egentligen innebär en påbyggnad av barnbidraget samt ett konsumtionsstöd och inte en ersättning för vårdnadsarbete i hemmet.

Herr CARLSHAMRE (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag känner inte något behov av ett stort gräl med herr Romanus när det gäller någon av de två frågor som i dag skiljer oss åt. Jag kan i stor utsträckning respektera herr Romanus ståndpunkter och delvis förstå motiven bakom dem, men litet egendomligt är ändå hans sätt att resonera om sambandet mellan uppskovsärendet och det förestående valet. Om man drar ut konsekvenserna av det resonemanget skulle det rimligen betyda att riksdagen under ett valår egentligen aldrig skulle kunna fatta några beslut i kontroversiella frågor som förutsätter kompromisser eller helt enkelt voteringsavgörande och som inte är avsedda att träda i kraft förrän efter valet. Den situationen är ju mycket vanlig – den vanligaste ikraftträdandedag vi beslutar om är ju påföljande 1 januari. Detta förekommer ständigt. Skulle man aldrig kunna besluta om något som är avsett att träda i kraft den 1 januari efter ett val, då skulle kanske arbetsbelastningen för valårsriksdagarnas vårsessioner bli mindre än den nu är. Det vore ju alltid en fördel, men också den enda fördel jag kan se i det sammanhanget. Det går inte att föra ett sådant resonemang som herr Romanus gör. Vi kan naturligtvis även före ett val på vanligt sätt föra fram en fråga till avgörande.

Herr Romanus säger att de två frågor det här rör sig om – frågan om vårdnadsersättning och frågan om arbetstid – skulle ha debatterats i hemlighet på något sätt. Dessa två frågor, herr Romanus, är några av de mest debatterade över huvud taget i den svenska offentliga debatten under de senaste åren. Vi har för vår del haft med i varje fall frågan om vårdnadsersättningen redan i tidigare valrörelser, och vi har inte alls försökt att dölja någonting. Jag tror inte heller att man skulle smyga på folk någonting genom ett beslut genast i denna fråga.

Vad sedan gäller frågan om indexregleringen vill jag gärna säga till herr Romanus att det även inom moderata samlingspartiet finns människor som skulle föredra en sådan. Vi får då och då påstötningar om detta, men riksdagsgruppen har hittills inte ansett sig kunna ta ställning för en sådan teknik, och inte heller jag personligen har kunnat det av de skäl som jag här redovisat. Detta innebär emellertid inte – och det

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

är detta jag reagerar mot – att vi vill hålla möjligheten öppen att, som herr Romanus uttryckte det, urholka barnbidragets värde för barnfamiljerna. Det är inte det frågan handlar om, utan den handlar om att riksdagen och vi själva skall ha handlingsfrihet när det gäller på vilket sätt vi skall kompensera barnfamiljerna för inträffade prisstegringar och sådant. Det kan nämligen hända, och det har hänt, att vi ett visst år tycker att utvecklingen varit sådan att vissa grupper av familjer – framför allt de största familjerna bland låginkomsttagarna – har ett mer markerat behov av förstärkt stöd än andra. Då skall man kunna använda pengarna för dessa familjer. Det har vi föreslagit vid flera tillfällen, och vi vill alltså på intet sätt urholka familjestödet, men vi vill ha kvar handlingsfriheten när det gäller hur försäkringen skall utformas.

Herr ROMANUS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Carlshamre säger: Vi vill inte alls hålla möjligheten öppen att kunna urholka barnbidragen, vi vill bara ha handlingsfrihet. Det är ett finare sätt att säga samma sak.

Vill man garantera barnfamiljerna att barnbidraget skall hålla sitt realvärde, då skall det indexsäkras. Det har moderaterna inte velat gå med på. Det är en fullt hederlig ståndpunkt. Men det är litet svårt att först tala om det och sedan i nästa andetag säga att man är så kompromissvillig. Här har man haft chansen att avgöra en sak till barnfamiljernas förmån i flera år, men inte tagit den.

Rune Gustavsson sade att centerpartiet och folkpartiet har olika syn på vårdnadsbidraget. Det är alldeles riktigt. Vi vill inte gå med på ett vårdnadsbidrag som missgynnar de yrkesarbetande, och det gör ert förslag. Det ger mindre utbyte för yrkesarbetande kvinnor. Det har visats här i kammaren många gånger, och det kan visas igen om det behövs. Ert förslag ger mindre pengar, alltså missgynnar det de förvärvsarbetande. Att folkpartiet skulle ge sig in på något kompromissande med ett sådant förslag är otänkbart, eftersom vi arbetat för bl. a. den gifta kvinnans rätt till yrkesarbete i så många år. Det intressanta i sammanhanget är att centerpartiet tidigare var på samma linje, att det skulle vara ett icke beskattat vårdnadsbidrag. Men ni har nu ändrat er och har en enig centerterörelse bakom er, säger Rune Gustavsson. Jag undrar om det verkligen är så helt med den enigheten. Bl. a. det får väl en valdebatt utvisa. Är det verkligen så att alla inom centerpartiet vill ha detta vårdnadsbidrag, som missgynnar förvärvsarbete? I så fall har det skett en beklaglig utveckling i centerpartiet. Om det inte är full enighet, kan jag förstå att man så hemskt gärna vill ha frågan avgjord före valet.

Herr Carlshamre menade att riksdagen enligt min linje inte skulle kunna besluta någonting. Jo, vi har ju varit med om massor av beslut. Men om det är en omstridd fråga, där partierna har väldigt olika uppfattning, och effekterna kan upphävas i valet, då är det mest demokratiskt riktiga att man väntar med att fatta beslut, tills den nya riksdagen får sammanträda. Det blir t. ex. ingen stor skatteuppgörelse i år, mot bak-

grund av samma resonemang. Och där har moderaterna, såvitt jag vet, varit med på samma tankegång. Det är riktigast att väljarna får ta ställning, och sedan får den nya riksdagen besluta. Vad är det för fel med det resonemanget, om det inte blir några förseningar i sak genom att man väntar? Och det blir det ju inte. Inte ens det centerförslag som jag trodde var en olyckshändelse, men som jag nu får höra att den enade centerrörelsen står bakom – alltså att det barn som föds den sista juni inte skall få någonting, men det barn som föds den 1 juli skall få 25 000 kr. – behöver försenas. Det kan också verkställas om riksdagen mot förmodan får en sådan sammansättning att det skulle finnas stöd för det förslaget. Men det tror jag inte.

Herr CARLSHAMRE (m) kort genmäle:

Herr talman! Det är naturligtvis inte riktigt korrekt att ingen försening skulle behöva uppstå om man skjuter ett sådant här ärende till hösten. Formellt kan det möjligen vara riktigt, men är det verkligen så vi vill ha det att riksdagen någon gång i november, kanske december, skulle fatta beslut om en mycket stor och säkert komplicerad reform, som skulle börja fungera och sättas i sjön den 1 januari? Vi undviker väl gärna det om det är möjligt.

Jag menar, herr Romanus, ingenting annat än att även denna riksdag har fattat beslut – jag har ingen förteckning med mig, men det skulle inte vara svårt att ta fram en sådan – i många frågor där besluten är avsedda att träda i kraft den 1 januari 1977. Dessa beslut har inte kunnat fattas i enighet därför att partierna har väldigt skilda meningar, men vi har självklart beslutat ändå. Det är en fullständig nyhet som herr Romanus introducerar när han för just denna fråga säger att det skulle vara ett avgörande skäl att vi inte kan nå enighet om den.

Ännu en gång, herr Romanus, beträffande frågan om värdesäkringen av barnbidraget och kompromissvilligheten: Vi har aldrig sagt att vare sig vi eller någon annan är beredd att kompromissa om precis allting. Detta är f. ö. en fråga som det tekniskt är väldigt svårt att kompromissa om. Antingen indexreglerar man barnbidraget eller också gör man det inte. Man kan ju inte indexreglera halva beloppet t. ex., utan vi har där en antingen-eller-ståndpunkt, och den håller vi t. v. fast vid.

Vad jag sade i mitt första inlägg var att när det gällde just dessa frågor, som herr Romanus har medverkat till att skjuta upp till nästa riksdag, har vi från moderata samlingspartiets sida varit beredda att vara mycket tillmötesgående. Jag tror att om herr Romanus en gång till läser igenom vår motion i ärendet, skall han inte kunna undgå att upptäcka att den alldeles avsiktligt är skriven på ett sådant sätt att den skulle medge ett betydande förhandlingsutrymme i förhållande till både centerpartiet och folkpartiet. Det var bara det jag menade. Att man sedan inte kan kompromissa i frågan om man skall ha eller inte ha indexreglering av barnbidragen är en helt annan sak.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (c) kort genmäle:

Herr talman! Det är väl något av efterhandskonstruktioner som herr Romanus nu kommer med, och jag är övertygad om att herr Romanus inte själv tror på dem, eftersom herr Romanus väl var medveten om, när motionen lämnades i januari, att det blir val i september.

Sedan kommer herr Romanus tillbaka till att centerns vårdnadsbidrag missgynnar de yrkesarbetande. Det skulle vara intressant att få klarhet i vad herr Romanus menar med det. Vi utgår ifrån, herr Romanus, att ett vårdnadsbidrag utgör ersättning för vård av barn i hemmet, och då beskattas den ersättningen på samma sätt som vilken annan arbetsinkomst som helst. Den person som inte tidigare har haft en arbetsinkomst men får en arbetsinkomst på 10 000 kr. betalar samma skattesats som den som får vårdnadsbidrag. För den som förut exempelvis har haft 30 000 kr., byter jobb och får 40 000 kr., blir det samma skatteeffekter som för den som har 30 000 kr. och får 10 000 kr. i vårdnadsbidrag. Då är det skattesystemet som herr Romanus har anledning att angripa och inte ersättningen för vård av barn i hemmet.

Jag bara konstaterar att herr Romanus inte vill erkänna att vård i hemmet är att betrakta som arbete och att den ersättning som utgår därför skall betraktas såsom ersättning för sådant arbete.

Herr ROMANUS (fp) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller att erkänna värdet av vård i hemmet och ge t. ex. ATP-poäng för sådan vård, så hade den saken kunnat vara genomförd om herr Gustavssons i Alvesta partivänner hade röstat för den för flera år sedan. Men det var några centerpartister som inte tyckte att det var en så bra idé, så den sprack.

Beträffande detta att ett vårdnadsbidrag på 10 000 kr. skulle kunna ge några ATP-poäng, så blir det ju inte många, som bekant, utan den frågan får lösas för sig.

Om vi jämför t. ex. alternativet att mannen tjänar 100 000 kr. och hustrun är hemma hos barnen och alternativet att båda förvärvsarbetar och tillsammans tjänar 100 000 kr., så har det ju redovisats här tidigare att de makar som båda yrkesarbetar får mindre utbyte av centerpartiets vårdnadsbidrag. De siffrorna har inte bestritts, såvitt jag vet, och de kan inte bestridas.

Det har också tidigare i kammaren redovisats att en man med 100 000 kr. och en hustru som inte har någon inkomst skulle få drygt 600 kr. i månaden enligt centerns förslag. Om mannen tjänar 35 000 kr. och hustrun tjänar 18 000 kr., skulle de få 465 kr. i månaden, alltså ungefär två tredjedelar. Är det inte siffror som visar att de förvärvsarbetande missgynnas? De har ännu inte bestritts. Hur anser herr Gustavsson i Alvesta att det slår i det fallet? Det skulle vara intressant att höra.

Det går litet långt när Rune Gustavsson säger att det är uppenbart att folkpartiets talare här i riksdagen inte tror på vad de säger. Den enkla synpunkt som jag har framfört är att här finns olika meningar; låt väljarna

rösta först, och sedan får den nya riksdagen ta ställning. Varken herr Carlshamre eller herr Gustavsson i Alvesta har kunnat anföra ett enda skäl från demokratisk synpunkt som kunde visa att det är något fel med uppfattningen, att när det inte kan bli någon försening, och när ändå den nya riksdagen kan upphäva de beslut som vi fattar nu och som vi eventuellt skulle kunna driva fram genom lottning, så kan man låta väljarna ta ställning till partiernas olika linjer, och sedan får den nya riksdagen avgöra saken.

Om man är emot detta och vill avgöra saken nu genom att kompromissa ihop sig på något sätt, måste det vara så att man har någonting att dölja, någonting som man inte vill föra fram i valdebatten. Det är den enda slutsats jag kan dra. Vad är det?

Det är ju inte någon ny princip att man kan vänta med viktiga beslut tills människorna har fått ta ställning till partiernas olika linjer i val. Från väljarnas utgångspunkt är det ganska rimligt. Det måste ju vara bättre för väljarna att få se vad partierna tycker. Därefter tar man ställning för det man anser är bäst, och då vet man att den ståndpunkten därigenom stärks i det kompromissande som måste komma efter valet – naturligt nog, eftersom inget parti har majoritet i riksdagen och inte lär få det efter valet heller.

På detta sätt får väljarna en möjlighet att påverka saken, och det har vi ansett vara att föredra från demokratisk synpunkt.

Herr förste vice talmannen tillkännagav att anslag utfärdats om sammanträdets fortsättande kl. 19.30.

Fru MARKLUND (vpk):

Herr talman! Familjepolitiken erkänns numera som en av de viktigaste bitarna i den socialpolitiska verksamheten. I den mån dess inriktning är att få till stånd en utbyggd samhällelig barnomsorg, att skapa möjligheter till närkontakt mellan barn och föräldrar och att uppnå ekonomisk och kulturell likställighet mellan föräldrar och barnlösa finns det enligt min mening all anledning att ställa upp bakom den men också att kräva ytterligare förbättringar och förstärkningar. Det är dock angeläget att i diskussionerna kring dessa frågor också varna för den tendens till idealisering av en enda samlevnadsform som själva begreppet familjepolitik kan ge upphov till. Ingen talar ju om en särskild "ensamstående politik". Och en sådan uppdelning av människor efter vilka former för sin tillvaro som de har valt är heller inte någon önskvärd företeelse.

I stället måste man komma ifrån det rådande förhållandet att den nuvarande s. k. familjepolitiken grundas på den giftermålsbaserade familjen och verkar för att denna samlevnadsform skall bevaras. Detta strider uppenbart mot allt fler människors faktiska situation. Samlevnadsformerna är inte oföränderliga. Människor inrättar sig och sitt liv efter de behov av känslomässiga och förtroliga kontakter som alla har.

Detta kan beslysas med siffror, men för att inte bli långgrandig skall

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

jag bara nämna uppgifter om antalet levande födda barn under olika perioder som fötts, som det heter, utom äktenskapet. 1950–1954 utgjorde antalet sådana barn 9,9 %, 1960–1964 12,2 % och 1970–1974 hela 25 %. Med reservation för vilken effekt romantiska bröllop "i tiden" kan ha för giftermålsfrekvensen den närmaste tiden, så är det nog anledning att notera att det här är en stigande tendens som kan väntas fortsätta.

Den politik som nu går under begreppet familjepolitik måste mot denna bakgrund, som jag ser det, frikopplas från det giftermålsbaserade äktenskapet. Den politik som tar upp så väsentliga frågor som samlevnad och barnuppfostran, för att nu nämna två frågor, måste ha som grundval att främja kvinnornas frigörelse och likställdhet med männen och att bekämpa de roller som gör kvinnorna beroende och männen dominerande. Och för att detta skall kunna uppnås måste omsorgen om barnen och kostnaderna för dem bli en samhällets angelägenhet.

En ofrånkomlig pusselbit i sådan politik är givetvis att alla garanteras rätt till ett meningsfullt arbete. Andra avgörande bitar än kortare arbetstid för alla och en kraftig ökning och förbättring av den samhälleliga barnomsorgen, där målsättningen skall vara bra och gratis barnstugeplats åt alla barn. Samtliga dessa frågor har ofta ventilerats i det här huset och glädjande nog alltmer också ute i det politiska vardagslivet.

Så några ord om uppskavsfrågan. För vpk:s del skulle vi inte ha haft någonting emot att under detta riksmöte ta upp och granska innehållet i de borgerliga partiernas förslag om vårdnadsbidrag och om förkortad arbetsdag för småbarnsföräldrar. De n opinion som dessa förslag har väckt, inte minst på fackligt håll, borde ha varit anledning nog att redan före valet göra klart var skillnaderna ligger mellan dem som verkligen menar allvar med talet om att komma loss från rådande könsroller och dem som i handling vill konservera dessa könsroller. För det är just i den kopplingen som de ställda förslagen framträder som mest diskutabla. Förslaget att differentiera arbetstiden så att småbarnsföräldrar får kortare arbetsdag än andra är ställt utan krav på lönekompensation, och dessutom måste det betraktas som förrädiskt för småbarnsföräldrarnas, speciellt de unga kvinnornas, arbetsmarknadssituation. Ett annat tungt vägande motskäl är att en person med lätt arbete kan få kortare arbetsdag än den som står i ett tungt och kanske i många sammanhang hälsovådligt arbete. Kortare arbetsdag behövs alltså för alla.

Ett särskilt vårdnadsbidrag till småbarnsföräldrar förstärker givetvis kvinnans beroendesituation. I den tidigare debatten i dag om socialförsäkringsutskottets betänkande har vi bl. a. diskuterat relationerna mellan kvinnornas och männens löner, och redan det förhållandet gör klart vilken av föräldrarna som skulle stanna hemma och få detta vårdnadsbidrag. Dessutom ligger det en orimlighet i detta på det sättet att de äldre barnen faktiskt drar mycket större kostnader än de små.

Vi skulle alltså för vår del ha varit beredda att förkasta dessa förslag och beklagar mycket att socialdemokraterna har valt just detta som en av de frågor som skall skjutas till hösten. Vi är medvetna om kammarens

arbetsbelastning och har också från vår grupp konkret pekat på det orimliga i den anhopning av ärenden som har uppstått i år. Men naturligtvis skulle det ha funnits möjligheter att uppskjuta andra frågor och i stället ta fram denna, som otvivelaktigt ändå kommer att inta en framskjuten plats i årets valrörelse.

Vpk:s företrädare i socialutskottet deltog inte i omröstningen om huruvida dessa ärenden skulle uppskjutas eller inte. Och eftersom vi inte heller i dag vill ge ens ett lillfinger åt moderaternas och centerns agitation i dessa frågor kommer vpk-gruppen att avstå även i den omröstning som kan väntas här i kammaren.

Men trots att dessa viktiga delar nu inte skall diskuteras i detalj finns det möjlighet att ta ställning till frågor som berör barnfamiljernas ekonomiska situation och barnens tillvaro i vårt samhälle. Till socialutskottets betänkande finns tre reservationer med sådan anknytning.

I reservation 2 utvecklas den nu sedan åtskilliga år kända vpk-tankens att de allmänna barnbidragen måste höjas och göras värdebeständiga. Jag skall inte trötta kammaren med siffror som belyser hur barnbidragets ekonomiska värde tunnats ut, inte minst under de senaste åren, då man haft inflationen att skylla på – den som är så bra att ta till när människor klagat över minskade ekonomiska resurser, men som, när det passar, framställs som något egentligen ganska oförargligt, åtminstone här i vårt Sverige.

Andra sociala förmåner är knutna till kostnadsutvecklingen och indexreglerade. Det borde självfallet gälla även denna, som ju fortfarande – det har redan betonats i ett par inlägg här tidigare – trots ökande bostadstillägg och annat anses vara stommen i det ekonomiska stödet till barnfamiljerna. Vi menar att en kraftig höjning av dessa allmänna barnbidrag är det som bäst skulle motverka skillnaderna när det gäller ekonomi mellan föräldrar och barnlösa. Om en sådan ökning till att börja med skulle fastställas till 25 % av basbeloppet, så vore det ett bra steg. Samtidigt skulle bidraget då stå i ett fast förhållande till basbeloppet, så att det hädanefter skulle utgöra minst 25 % av gällande basbelopp.

I tidigare års riksdagsdebatt kring indexreglering av barnbidragen har det från utskottets socialdemokratiska talesmän gjorts stort nummer av vpk:s förmenta omtanke om höginkomsttagarna. Dessa utfall har givetvis varit orimliga och också tillbakavisats med hänvisning till vårt partis allmänna syn på fördelningsfrågorna i samhället. Vårt förslag har ställts och ställs i år som en konsekvens av principen att stödet skall vara till för att kompensera alla barnfamiljer i förhållande till familjer utan barn. Vi har också pekat på bostadstilläggen som den form av särskilt stöd som barnfamiljer i låga inkomstlagen naturligtvis behöver.

Men eftersom det givetvis finns anledning att diskutera om barnbidrag skall utgå med samma belopp oavsett föräldrarnas inkomst i övrigt, har vi i årets motion väckt tanken att barnbidragen, efter att ytterligare ha räknats upp, görs skattepliktiga. Vi har begärt en snabbutredning för att få fram vilka verkningar en sådan ordning skulle kunna få.

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

Socialutskottets majoritet hänvisar till de uppdrag som 1972 års skatteutredning har och avstyrker, utan ytterligare motiveringar, motionsyrkandet. Jag har i direktiven till denna utredning funnit att dess verksamhet "huvudsakligen inriktas på inkomst- och förmögenhetsskatt, mervärdeskatt samt arvs- och gåvoskatt, allt såvitt rör fysiska personer och därmed jämställda skattskyldiga", som det heter.

Visserligen talas det i direktiven också om en bedömning av de fördelningspolitiska aspekterna på skatte- och avgiftssystemet, och kanske kan en prövning av beskattade barnbidrag göras i det sammanhanget, men i övrigt kan jag inte finna att direktiven ger någon anledning till att inte ta upp vårt krav på en utredning. Herr Karlsson i Huskvarna kanske kan ge besked på den punkten.

Jag vill också i sammanhanget påpeka att vi begär en snabbutredning, och med tanke på skatteutredningens tidskrävande arbete med att få fram ideliga provisorier är inte hoppet stort om att man snabbt skulle komma med en lösning av just den här biten.

Slutligen några ord om reservationen 5. Den redovisar det tiopunktsprogram där vår partigrupp har sammanfattat de krav som vi menar bör ställas på ett barnvänligare samhälle. Det är riktigt som utskottsmajoriteten säger i sin skrivning att flertalet av de krav som tas upp har varit och kommer att bli föremål för riksdagens prövning. Man hänvisar också till det utredningsarbete som pågår och redovisar på ett i mitt tycke informativt sätt vad som är att vänta från den sittande barnmiljöutredningen. Eftersom vi trots allt fortfarande saknar det samlade greppet om de här frågorna har jag i reservationen velat uttrycka värdet av att tiopunktsprogrammet ges regeringen till känna.

Därför ber jag att få yrka bifall till reservationen 5, liksom jag också yrkar bifall till de reservationer som jag tidigare har talat för, nämligen reservationerna 2, 3 och 4.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Herr talman! Efter den uppvisning av samarbetssituationen inom det borgerliga lägret som förekom innan fru Marklund tog till orda här i kammaren är det närmast synd att störa idyllen. Vi har i varje fall fått en klar illustration av hur det skulle kunna gå till i kanslihuset, om de tre borgerliga partierna vinner valet och skall sätta sig där och regera. I det fallet har den här debatten varit ganska avslöjande. Jag säger för min del: Slåss ni gärna pojkar! Ni må slå luften och krama musten ur varandra – vi skall gärna se på medan ni håller på med den uppvisningen.

Herr talman! Familjepolitiken hör till de frågor som är högaktuella i vårt samhälle. På ett avsnitt har riksdagen tidigare i år ställt sig bakom en mycket kraftig satsning, nämligen utbyggnaden av barnomsorgen. En stor majoritet i kammaren har anslutit sig till denna satsning – endast ett parti har målt sig ur den gemenskapen. Under den närmaste femårsperioden kommer därför 100 000 barn att beredas plats i daghem. Det rör sig om en miljardsatsning från statens sida, och kommunerna har

nu som en viktig uppgift att realisera det program som riksdagen har antagit.

För att gå vidare i fråga om de familjepolitiska besluten vill jag nämna regeringsförslaget om utbyggnaden av föräldraförsäkringen, som i dag har avgjorts här i riksdagen. Den är också ett led i förbättringen av barnfamiljernas villkor.

Två riksdagspartier har velat införa vårdnadsbidrag. Motioner har väckts och stora propagandapparater har satts i gång kring just den frågan. När utskottet hade att ta ställning till dessa motioner ansåg jag för min del – och det är svaret till utskottets vice ordförande, herr Gustavsson i Alvesta – att det hade varit oriktigt om vårriksdagen 1976 hade fattat beslut i frågan, allra helst som frågan om lättnader i arbetstiden för småbarnsföräldrar inte är tillräckligt utredd. Den utredning som statssekreterare Göte Fridh leder har till uppgift att undersöka de praktiska verkningarna av en sänkning av arbetstiden för förvärvsarbetande. Utredningen räknar med att vara klar under de närmaste veckorna.

Dessutom rör det sig om en utgift för staten på bortåt 3 miljarder kronor när reformen är fullt genomförd. Något allvarligt förslag till finansiering av reformen finns inte. Tanken från centerhåll att den skall finansieras genom höjda skatter på sprit och tobak visar hur illa genomtänkt förslaget är. En höjning av skatterna på sprit och tobak skulle bara täcka en liten del av de väldiga kostnader som staten skulle få dras med. Reformen skall nämligen inte finansieras bara under det första halvåret – det gäller en "evighetsreform", och då blir det kostnader på bortåt 3 miljarder kronor, som jag nämnde.

Detta var alltså de två grundläggande faktorer som gjorde att jag tog upp frågan om ett uppskov till höstrikdagen med behandlingen av detta ärende. En tredje och med hänsyn till riksdagens arbetsförhållanden viktig faktor var att talmanskonferensen på ett tidigt stadium uppmanat utskotten att till hösten uppskjuta frågor som inte nödvändigtvis måste avgöras under riksmötet 1975/76. Det finns inga som helst sakliga hinder för att frågan om vårdnadsbidrag uppskjutes. Snarare borde motionärerna vara tacksamma för att de inte nu fick tillfälle att genomföra förslagen, eftersom dessa – som herr Romanus så kraftigt understrukt – är mycket illa genomtänkta. De väldiga tröskeeffekter som skulle uppstå är onekligen allvarliga. Jag återkommer till det exempel som herr Romanus framförde. Det kan inte vara vettigt att en familj som får ett barn en minut i 12 natten till den 1 juli inte skulle få ett öre i vårdnadsbidrag, medan den familj som får sitt barn kl. 12 eller en minut över 12 skulle få mellan 25 000 och 30 000 kr. Kan inte företrädare för centerpartiet inse att detta är en helt orimlig tröskeeffekt?

Det finns dessutom ytterligare en väsentlig synpunkt. Om de borgerliga partierna hade lyckats ena sig kring en kompromiss eller om folkpartiet hade hamnat på centerns och moderaternas linje och man sålunda hade åstadkommit en borgerlig enhet och sedan lyckats genomföra vårdnadsbidraget med lottens hjälp, skulle det också ha varit rimligt att de bor-

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

gerliga hade stått för finansieringen. Nu har vi ett val i höst, och det finns möjligheter för de olika partierna att före det framföra sina synpunkter på vårdnadsbidraget. Sedan blir det, som herr Romanus sade, väljarna som får fälla avgörandet. Jag finner den utvägen vara den lämpligaste, och jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan i det avseendet.

Herr vice ordföranden i utskottet sade att han hade tagit för givet att det skulle bli en seriös behandling av denna fråga i utskottet. Jag försäkrar herr Gustavsson i Alvesta att det kommer att bli en verkligt seriös behandling när frågan kommer upp i höst. Om behandlingen blir seriös eller inte beror ju ändå inte på tidpunkten för behandlingen. Jag kan försäkra att vi kommer att ägna denna fråga en mycket noggrann behandling när den kommer upp på nytt.

Herr Gustavsson frågade vad som plötsligt har inträffat. Jag har re-
dovisat de sakliga skälen till att vi valt denna väg. Det inträffade ingenting plötsligt. Det var omsorgen om statsfinanserna och det förhållandet att det inte kunde uppnås någon enighet som gjorde att vi intog denna ståndpunkt.

Herr Carlshamre sade att detta var ett diktat. Nej, herr Carlshamre! Beslutet i utskottet fattades med två rösters övertikt, och jag föreställer mig att riksdagen i sitt beslut om en stund kommer att biträda utskottets förslag. Detta är inte något diktat – det är demokrati, herr Carlshamre.

Därmed nog om frågan angående uppskov.

Jag kommer sedan till frågan om barnbidragen. Det är klart att barnbidragen spelar en stor roll för familjernas ekonomi. Vi skall också vara på det klara med att barnbidragen har höjts tid efter annan. De är nu uppe i 1 800 kr. per år och barn, och de höjdes så sent som den 1 oktober 1975.

Riksdagen har vid åtskilliga tillfällen sagt nej till förslag om indexreglering av barnbidragen. Motionerna har återkommit varje år, men riksdagen har ställt sig kallsinnig till en indexreglering.

Jag har här en tabell som visar situationen för barnbidragen just nu och hur det skulle ha varit om barnbidragen följt konsumentprisindex. År 1971 var barnbidragen 1 200 kr., medan de, om de följt konsumentprisindex, hade varit 779 kr. 1972 var de fortfarande 1 200 kr. Då skulle de ha varit 826 kr. 1973 var de 1 320 kr. Då skulle de ha varit 801 kr. Nu är de 1 800 kr. och skulle ha varit, om man följt konsumentprisindex, 973 kr. Alltså kan man utan vidare säga att barnfamiljerna har tjänat på att barnbidragen ser ut så som de gör i dag jämfört med om de hade varit indexreglerade. Jag tror att det finns skäl att understryka att just detta, som herr Carlshamre var inne på tidigare, att man tid efter annan kan justera barnbidragen självfallet innebär att man under en viss tid kan komma något under men att man under den mesta tiden kommer över de belopp man skulle ha fått om barnbidragen varit indexreglerade.

Det finns förvisso mycket att säga om barnbidragen, och utskottets herr vice ordförande sade att socialdemokraterna 1975 gick med på en

barnbidragshöjning. Ja, det ligger ju i vår linje att vi tar de beslut som kan behövas vid ett speciellt tillfälle. Den ena gången kan det vara fråga om att ur konjunktursynpunkt höja barnbidragen för att ge barnfamiljerna bättre köpkraft. En annan gång kan det finnas andra skäl till en höjning.

Herr Romanus nämnde också någonting om barnbidragen och tyckte att det var rimligt att de indexreglerades. Svaret till honom kan vara detsamma som till herr Rune Gustavsson.

När det gäller fru Marklunds reservation i fråga om beskattning av barnbidragen vill jag bara hänvisa till vad utskottet säger om det uppdrag som 1972 års skatteutredning har. Jag vill bara tillägga, eftersom fru Marklund ställde en fråga till mig, att den utredningen utan vidare har möjlighet att klara den här uppgiften. Fru Marklund behöver inte vara orolig på den punkten.

En av fru Marklunds reservationer rör ett tiopunktsprogram för ett barnvänligare samhälle. Jag vill gärna säga att jag sympatiserar mycket med de tankar som ligger bakom tiopunktsprogrammet, men det är inga revolutionerande nyheter som presenteras i den reservationen – det är ju frågor som tid efter annan återkommer i olika sammanhang. Utskottet har också uttalat att det enligt utskottets mening ofta är både nödvändigt och lämpligt att frågor som avser barns villkor prövas i samband med andra frågor inom ett visst samhällsområde. Således kan – med exempel från motionen – spörsmål om en barnvänlig trafikmiljö inte prövas isolerad från andra trafikmiljöfrågor. Det hindrar naturligtvis inte att det som bakgrund till ställningstagandet rörande frågor som är av betydelse för att vi skall få till stånd ett barnvänligare samhälle är av värde att det finns en samlad analys av barnens förhållanden. Barnmiljöutredningen har presenterat ett omfattande material i detta avseende. I ett senare betänkande kommer utredningen att bedöma den framtida utvecklingen på för barnen väsentliga områden och redovisa konkreta förbättringar härvidlag.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i betänkandet nr 36.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (c) kört genmäle:

Herr talman! Till herr Göran Karlsson i Huskvarna vill jag säga att sättet att behandla de här frågorna visar ju hur det går till i kanslihuset när man vill sopa viktiga frågor under mattan. Är det så att man inte vill ta ställning till en fråga utan uppskjuta den, ja, då har man väl någonting att dölja.

Med det plötsliga ställningstagandet, herr Göran Karlsson, var det väl ändå så att vi i utskottet hade diskuterat en arbetsplan och varit överens om hur och i vilken ordning vi skulle behandla de olika frågorna under vårriksdagen. Det var först när ärendet stod som första punkt på föredragningslistan som förslaget kom att vi skulle uppskjuta behandlingen av det.

Reformer kan givetvis medföra olika tröskeleffekter. Redan i dag mär-

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

ker vi vilka ojämlikheter som finns i föräldrapenningen, som varierar mellan 25 och 179 kr. per dag.

Det är inte första gången vi framlägger detta förslag. Redan förra året väckte vi en mycket genomarbetad och med denna i stort sett identisk motion. Diskussioner fördes då om dem. Det gör att vi mycket noga har debatterat dessa frågor inom hela vår rörelse. Vi har fått respons för vårt förslag, inte bara från vårt partis medlemmar utan från en mycket bred opinion. Det får vi ständiga bevis för. Detta gör att vi är angelägna om att en så viktig reform inte uppskjuts utan att beslut fattas så snart som möjligt.

Fru MARKLUND (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Karlsson i Huskvarna började med att medge att barnbidraget spelar en avgörande roll i det ekonomiska stödet till barnfamiljerna. Han redovisade också siffror om i vilket förhållande barnbidraget står till konsumentprisindex. Men det finns också uppgifter – jag har dem tyvärr inte tillgängliga här – om utvecklingen från den tid då barnbidraget infördes och fram till nu, vilka inte är fullt så gynnsamma som de uppgifter som herr Karlsson redovisade. Dessutom måste ändå det krav som vi nu ställer – att barnbidraget skall uppgå till 25 % av gällande basbelopp, vara knutet till det och följaktligen följa kostnadsutvecklingen – vara till fördel för kommande år.

Jag fick ett intryck av att herr Karlsson i stort instämmer i herr Carlshamres uppfattning om att man i stället för att indexreglera barnbidraget bör ha kvar den handlingsfrihet som det talas om. Men låt oss fundera över vilken handlingsfrihet i fråga om barns konsumtion som ett barnbidrag knutet till basbeloppet och följaktligen kopplat till kostnadsutvecklingen skulle innebära för familjerna.

Justeringar har gjorts – det är riktigt – men de har ofta kommit i efterhand, när urgröpningen av värdet har blivit så påtaglig att man inte har kunnat göra annat.

Beträffande vår reservation 5 hänvisade herr Karlsson till utskottets skrivning, som jag också citerade i mitt inlägg. Han bedyrade att skatteutredningen kommer att klara av denna fråga och att jag inte behöver vara orolig på den punkten. Men kan herr Karlsson med samma trygghet påstå att detta skall gå snabbt? 1972 års skatteutredning har ju ännu så länge, såvitt jag begriper, inte börjat riktigt arbeta med de frågor som den har att syssla med. Den har haft upp över öronen att göra med de provisorier som vi sedan har fått ta ställning till här i riksdagen.

Herr Karlsson framhöll att vi inte tar upp några revolutionerande frågor i vårt tiopunktsprogram. Nej, det är riktigt. Men i motiveringarna för det programmet visar vi att barn i väldigt hög grad drabbas av det samhällssystem som vi lever i och att det för en slutgiltig lösning av problemen krävs ett annat samhällssystem. Vi har betecknat dessa åtgärder som sådana som det redan i dag går att vidta för att förbättra barnens situation.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s) kort genmäle:

Herr talman! Nej, herr Gustavsson i Alvesta, vi har inte sopat någonting under mattan. Vi har möjlighet att behandla frågan i höst, och vi skall göra det. Så illa genomtänkt som centerpartiförslaget är måste det vara skönt för centerpartiet att slippa ha det framme i dagens ljus för realbehandling just nu. Som både herr Romanus och jag har skildrat leder förslaget till en fullständigt orimlig tröskeeffekt.

Herr Gustavsson säger att vi inte har följt utskottets arbetsplan, men det sammanhänger med att talmanskonferensen skrev till utskotten att den önskade att man skulle skjuta på en del ärenden. Det är bl. a. detta som gjort att arbetsplanen har reviderats, och jag tar helt och fullt ansvaret för att jag varit med om att göra det.

Herr Gustavsson säger vidare att motioner har funnits förr från centerpartiet om vårdnadsbidrag. Men det gör inte saken bättre, för ni har ju inte förbättrat förslaget. Ett genomförande av det skulle nu liksom tidigare leda till orimliga konsekvenser.

Sedan bara ett par ord till fru Marklund, som efterlyste siffror på hur barnbidraget har utvecklats under de år som gått sedan det kom till år 1947. 1948 var det 260 kr., och om man hade följt konsumentprisindex skulle det ha varit 272 kr., alltså 12 kr. skillnad. 1958 uppgick barnbidraget till 400 kr., och med indexreglering skulle det ha varit 463, dvs. en eftersläpning med 63 kr. den gången. 1968 var det 900 kr. – i stället för 659, om man hade följt konsumentprisindex. Det är följaktligen klart dokumenterat, fru Marklund, att barnbidragen så som de justerats tid efter annan i riksdagen har givit barnfamiljerna tillräcklig kompensation för prisutvecklingen. Det går inte att jäva det påståendet.

Vad beträffar 1972 års skatteutredning vill jag säga att den väntas bli klar nästa år.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (c) kort genmäle:

Herr talman! Talmanskonferensen har inte beslutat vilka frågor vi skall skjuta upp, utan det är utskotten själva som fattar de besluten.

Sedan vill jag säga beträffande ekonomin, som jag inte hann beröra förra gången, att vi har klarat finansieringen för det närmaste året enligt vårt förslag. Sedan utgår vi ifrån att den arbetande skatteutredningen så småningom skall utforma ett skattesystem så att vi inte behöver arbeta med skatteprovisorier och att man i det sammanhanget skall kunna föra in också den här frågan.

När vi har arbetat fram vår motion har vi diskuterat utifrån barnens och familjernas synpunkt. Det är klart att Göran Karlsson i Huskvarna kan tala om att förslaget är illa genomtänkt, men jag hävdar att det är synnerligen genomarbetat och att det dessutom har en mycket bred och stark förankring.

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

Fru MARKLUND (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Eftersom jag inte har de uppgifter jag tidigare återopade till hands just nu skall jag inte bestrida dem som herr Karlsson i Huskvarna kommer med. Men om man tar fasta på dem, så måste ju det krav som vi har ställt så att säga i andra hand – en ytterligare uppräknig av barnbidragen och beskattning av dessa – vara en framkomlig väg. Där har herr Karlsson ingenting annat att komma med än skatteutredningen som han förhoppningsvis vill se resultat av nästa år. Jag delar den förhoppningen, men jag tror inte mycket på den.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s) kort genmäle:

Herr talman! Vice ordföranden i socialutskottet bör veta att det är utskottet som bestämmer vilka frågor som skall uppskjutas. Det fanns majoritet i utskottet för att just vårdnadsbidragsfrågan skulle skjutas till hösten, och om några minuter får Rune Gustavsson vara med om att här i kammaren ta ställning till samma sak. Något mer besked på den punkten kan jag inte ge.

När jag hör herr Gustavsson tala om den stora satsning som ligger bakom centerns vårdnadsbidrag, kan jag inte hjälpa att jag måste instämma med herr Romanus i att herr Gustavsson i Alvesta spelar upp en sketch. Det är inte någonting annat. Det sakliga underlaget för centerns vårdnadsbidrag har raserats många gånger om.

Till fru Marklund vill jag bara säga att om riksdagen följer utskottets förslag så innebär det att vi får handlingsfrihet att vid varje tid och tillfälle justera barnbidraget. Jag tror att den vägen är den bästa vi kan gå. Utskottsmajoriteten avvisar följaktligen den linje som fru Marklund företräder.

Fru THUNVALL (s):

Herr talman! Det är inte min avsikt att nu blanda mig i den debatt om den allmänna familjepolitiken som pågått ganska länge, även om det kunde vara frestande, utan jag ber att med några ord få kommentera en motion angående utbetalning av barnbidrag som väckts vid ett par tillfällen här i kammaren.

Utskottet uttalar sig visserligen positivt för motionen 1975/76:1299 och talar om önskvärdheten av månatliga utbetalningar av barnbidraget, men utskottet anser att bl. a. kostnadsskäl talar för samordning med utbetalandet av bostadstilläggen och att omläggningen av dessa bör avvaktas. Jag har svårt att förstå utskottets ställningstagande.

När vi väckte detta förslag 1974, avstyrkte utskottet med hänvisning till en utredning om samordning mellan dessa påtalade bidrag. Men utredningen innehöll sedermera inget samordningsförslag. Däremot har det hänt efter 1974 att samtliga familjebidrag – om jag får sammanfatta dem så – överförts till försäkringskassan och utbetalas därifrån. Det senaste gäller bidragsförskotten som kommer att utbetalas från försäkringskassorna från den 1 oktober nästa år. Av dem alla är det bara barnbidragen

Torsdagen den
6 maj 1976*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

som utbetalas kvartalsvis.

Utskottet tillstyrker propositionen 1975/76:116 om ändrad administration av bidragsförskottet. Det är något förvånande att inte den propositionen samtidigt ändrat utbetalningsperioderna för barnbidragen, då man ändå samordnat utbetalningarna de månader som barnbidragen skall betalas, dvs. en gång i kvartalet. Också bostadstilläggen, som i detta hänseende sammankopplas med barnbidragen, utbetalas varje månad.

Det som i propositionen föreslås förefaller mig vara mera administrativt krångel och eventuellt kostnadsfördyrande än om utbetalningarna samordnas varje månad.

Sedan vi motionerade 1974 har barnbidragen höjts ytterligare, vilket gör det ännu angelägnare att barnfamiljerna kan få räkna med pengarna i sin månatliga budget. Det skulle borga för en mera jämn konsumtion för dem.

Sedan vår motion väcktes vid riksmötets början har jag kontaktats av barnfamiljer som påtalat den påverkan såväl barn som föräldrar utsätts för genom erbjudanden och inköpsförslag inför barnbidragens utbetalning, något som ofta kan leda till impulsköp. Man anser att detta skulle undvikas med månadsvis utbetalade barnbidrag.

Utskottet är, som jag sade, positivt och tror att denna fråga skall kunna lösas ganska snart. Jag har önskat påtala inställningen från föräldrar i förhoppning att det skall påskynda en omläggning till månatliga barnbidrag att utbetalas tillsammans med andra familjepolitiska förmåner, även om en omläggning av bostadstilläggen skulle dröja – eller så att även behandlingen av bostadstilläggen bl. a. beträffande administrationen hinner bli klar och kan träda i kraft samtidigt som den ändrade ordningen för bidragsförskotten.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Herr talman! När jag lyssnade till fru Marklunds första anförande kände jag behov av att få säga några ord. Jag fick intrycket att hon nedvärderade äktenskapet på ett sätt som jag inte kan godta. Hon berättade om den starka ökning av antalet barn födda utom äktenskapet som ägt rum de senaste åren – en procentuell fördubbling sedan 1964, som hon konstaterade. Fru Marklund räknade med att denna utveckling skulle fortsätta, och hon gav intrycket att det var en tilltalande utveckling. Enligt den ordning som fru Marklund har förordat skulle samhället svara för barnomsorgen.

Jag måste för min del hävda en helt annan mening. Från mina utgångspunkter är det angeläget att slå vakt om äktenskapet och detta inte minst för barnens skull. Jag vet mycket väl att andra samlevnadsformer kommer att finnas även i fortsättningen, men det hindrar inte att samhället värnar om familjen och äktenskapet som sådant. Den officiella inställningen till dessa ting är ingalunda utan betydelse.

Det är märkligt att fru Marklund inte tagit något intryck av det som har hänt i Sovjetunionen på detta område. Där följde man ju till en

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

tid de riktlinjer som fru Marklund här har pläderat för. Men man ändrade sig mycket snart. Man upptäckte att det var en olycklig ordning och man gick in för ett helt annat system. Man var beredd att ge äktenskapet hög status och slå vakt om familjen. Tar inte fru Marklund något som helst intryck av det som skett där?

Men oavsett vad som hänt på andra håll i världen har vi skäl att uppmuntra äktenskapet här i vårt land. Familjen är samhällets urcell, och vi har all anledning att värna om den.

Fru MARKLUND (vpk):

Herr talman! Jag skall inte ta upp mer än någon minut till att bemöta det som herr Westberg i Ljusdal säger.

Jag har i mitt inlägg inte nedvärderat äktenskapet. Jag har tvärtom begärt att andra samlevnadsformer skall jämföras med äktenskapet. I det avseendet tror jag att tiden verkar mer för mig och min uppfattning än för herr Westberg och hans uppfattning.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 1 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. samt 3:o) reservationen nr 2 av fru Marklund, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Gustavsson i Alvesta begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan fru Marklund begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteeringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående socialutskottets hemställan i betänkandet nr 36 punkten 1 mom. 1 antar reservationen nr 1 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 2 av fru Marklund.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 106

Nej - 16

Avstår - 181

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 36 punkten 1 mom. 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Gustavsson i Alvesta begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 182
Nej - 118
Avstår - 3

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls

Mom.3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av fru Marklund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Marklund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 36 punkten 1 mom. 3 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av fru Marklund.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 287
Nej - 14
Avstår - 1

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av fru Marklund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Marklund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Ekonomiskt stöd åt
barnfamiljer m. m.*

Torsdagen den
6 maj 1976

*Uppskov med
behandlingen av
vissa ärenden*

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 36 punkten 1 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av fru Marklund.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 286
Nej - 14
Avstår - 1

Mom. 5

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2-4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 14 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Föredrogs socialutskottets betänkande 1975/76:35 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet 1976/77.

(Detta betänkande hade debatterats i samband med behandlingen av socialutskottets betänkande 1975/76:36).

Efter framställning av utskottet hade talmanskonferensen enligt utdrag av protokoll, hållet vid sammanträde den 2 april 1976, uttalat att talmanskonferensen inte hade något att erinra mot uppskov till riksmötet 1976/77 med behandlingen av

dels i betänkandet under mom. 1-59 angivna motioner, vilka hänvisats till socialutskottet, däribland

8) motionen 1975/76:472 av herr Ahlmark m. fl. (fp) om familjepolitiken, såvitt avsåg yrkandena 1 a-1 c,

29) motionen 1975/76:1233 av herr Fälldin m. fl. (c) om familjepolitiken, såvitt avsåg yrkandena 2 och 3,

49) motionen 1975/76:2007 av herr Bohman m. fl. (m) om barnomsorgen, m. m., såvitt avsåg yrkandet 1,

50) motionen 1975/76:2008 av herr Bohman m. fl. (m) om arbetstidsförkortning för småbarnsföräldrar, m. m.,

57) motionen 1975/76:2137 av herr Fälldin m. fl. (c) om kortare arbetsdag för småbarnsföräldrar, m. m., såvitt avsåg punkten 3 i motionen 1975/76:2135.

dels i betänkandet i mom. 60 angiven motion, vilken hänvisats till socialförsäkringsutskottet och överlämnats till socialutskottet, nämligen

1975/76:2240 av herr Ahlmark m. fl. (fp) med anledning av propositionen 1975/76:133 om utbyggnad av föräldraförsäkringen m. m., såvitt avsåg yrkandet 1 a.

Utskottet hemställde
att riksdagen beslutade att till riksmötet 1976/77 uppskjuta behandlingen av i betänkandet angivna ärenden.

Reservation hade avgivits av herrar Carlshamre (m), Andreasson i Östra Ljungby (c) och Åkerlind (m), fröken Andersson (c) och fru Wigenfeldt (c) samt herr Karlehagen (c) som ansett att utskottet bort hemställa
att riksdagen beslutade att till riksmötet 1976/77 uppskjuta behandlingen av de i betänkandet angivna ärendena, med undantag av ärendena vid mom. 8, 29, 49, 50, 57 och 60.

Herr CARLSHAMRE (m):
Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):
Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Carlshamre m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Carlshamre begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 35 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Carlshamre m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Carlshamre begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 127
Avstår - 14

På förslag av herr förste vice talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen av på föredragningslistan återstående ärenden till kl. 19.30.

§ 15 Anmäldes och bordlades

Motioner

1975/76:2551 av herr Ahlmark m. fl.

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Uppskov med
behandlingen av
vissa ärenden*

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Meddelande om
frågor*

1975/76:2552 av herr *Antonsson m. fl.*

1975/76:2553 av herr *Bohman m. fl.*

1975/76:2554 av herr *Fälldin m. fl.*

1975/76:2555 av herr *Hermansson m. fl.*

med anledning av propositionen 1975/76:209 om ändring i regeringsformen

§ 16 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 6 maj

1975/76:352 av herr *Romanus* (fp) till herr socialministern om sammansättningen av utredning om företagshälsovården:

Vill socialministern medverka till att den nyligen tillsatta utredningen om företagshälsovården tillföres företrädare för företagsläkare och företagssköterskor?

1975/76:353 av herr *Nilsson* i Tvärålund (c) till herr arbetsmarknadsministern om principerna för beviljande av lokaliseringsstöd:

I vissa lokaliseringsärenden synes vissa nya principer tillämpas. Således har flera ansökningar om lokaliseringsstöd avslagits med hänvisning till att företaget har en god ekonomi och möjlighet att lösa finansieringen internt. Med en sådan inställning försvinner den regionalpolitiska stimulansen i företagets investeringspolitik som stödet avser.

Med åberopande av det anförda vill jag till herr arbetsmarknadsministern ställa följande fråga:

Anser statsrådet att det finns grund för att, med hänvisning till en god ekonomi inom ett företag, avslå en ansökan om lokaliseringsstöd?

1975/76:354 av herr *Jonsson* i Mora (fp) till herr socialministern om ändrad preskriptionstid för anmälningar till medicinalväsendets ansvarsnämnd:

Vill socialministern föreslå sådan ändring av gällande lagstiftning att preskriptionstiden för anmälningar till medicinalväsendets ansvarsnämnd bryts vid tidpunkten för anmälingens ingivande till socialstyrelsen?

1975/76:355 av fru *Frænkel* (fp) till herr socialministern om anvisningar rörande skyddsåtgärder för cirkusartister:

Anser socialministern att särskilda anvisningar bör utfärdas om skyddsåtgärder vid utförande av artistnummer på cirkus eller varieté?

1975/76:356 av fru *Troedsson* (m) till herr finansministern om information rörande beskattningen av fåmansbolag:

Med hjälp av tre lottdragningar beslöt riksdagen den 5 mars i år i huvudsak enligt regeringens proposition 1975/76:79 om starka begränsningar i fåmansbolagens möjligheter att fördela företagets inkomster mellan företagsledare och dennes make och barn. Förutsättningen för att medhjälpande make själv skall få beskattas för inkomsten av sitt arbete är att det omfattar minst 600 timmar under året, dvs. i stort sett en tredjedel av full årsarbetstid. Ersättningen får högst uppgå till en tredjedel av makarnas sammanlagda inkomster från företaget, detta även om också den medhjälpande maken arbetar heltid. Heltidsstuderande barn får icke själva beskattas för marknadsmässig ersättning för utfört arbete med mindre uppehållet i studierna varar minst en månad. De nya reglerna skall första gången tillämpas vid 1977 års taxering och gäller således redan innevarande års inkomster.

De nya reglerna innebär i många fall avsevärda skatteskörpningar för familjer som driver verksamhet i form av handelsbolag eller aktiebolag och som redan tidigare endast erhållit marknadsmässig ersättning för sitt arbete. Flertalet berörda synes emellertid inte känna till de nya bestämmelserna, vilka har stor betydelse för skatteavdrag m. m.

Vilka åtgärder kommer statsrådet att vidta för att informera om de beslutade starka begränsningarna i familjeföretagarens möjligheter att betala ut marknadsmässig ersättning till medhjälpande make och barn?

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.07

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/ Solveig Gemert

Nr 119

Torsdagen den
6 maj 1976

*Meddelande om
frågor*